

Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjäverkon, laadun ja rahoituksen kehittäminen

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:39

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä.

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjäverkon, laadun ja rahoituksen kehittäminen

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:39



OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet

Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto / Utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen

Meritullinkatu / Sjötullsgatan 10

PL / PB 29, 00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/julkaisut/index.html>

Yliopistopaino / Universitetstryckeriet, 2004

ISBN 952-442-847-4 (PDF)

ISSN 1458-8102

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2004:39

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetusministeriö

Julkaisun päivämäärä
10.12.2004

| | | |
|--|---|----------------------------|
| Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjäverkon, laadun ja rahoituksen kehittäminen Puheenjohtaja: Marita Savola Sihteerit: Merja Leinonen ja Ville Heinonen, opetusministeriö, Risto Hakkarainen ja Tarja Mäkinen Opetushallitus | Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä | |
| | Toimeksiantaja Opetusministeriö | |
| | Toimielimen asettamispvm 10.3.2004 | Dnro 19/043/2004 |

Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen)
Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjäverkon, laadun ja rahoituksen kehittäminen
(Utveckling av anordnarnätverket, kvaliteten och finansieringen i fråga om den yrkesinriktade vuxenutbildningen)

Julkaisun osat Muistio + liitteet

Tiivistelmä

Valmisteluryhmän tehtäväksi annettiin valtioneuvoston 4.12.2003 hyväksymän Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan sisältyvien ammatillista aikuiskoulutusta koskevien linjausten pohjalta

- 1) laatia ehdotukset hallituksen esitykseksi ja esityksen perusteluiksi ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten aseman ja tehtävien määrittämiseksi nykyisessä koulutuslainsäädännössä;
- 2) laatia tarvittavat laskelmat ja selvitykset sekä ehdotukset ohjeistukseksi ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien uusimisesta, järjestämislupien käsittelyssä ja päätöksenteossa noudatettavista periaatteista ja valmistelun organisoinnista;
- 3) laatia ehdotukset perusteista ja menettelyistä, joita noudatetaan ammatillista aikuiskoulutusta hoitavien oppilaitosten kehittämisessä valtakunnallisesti ja alueellisesti toimivaksi verkostoksi sekä jatkuvan kehittämisen ja laadunarvoinnin järjestämisessä; sekä
- 4) laatia selvitykset ja laskelmat ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen määräytymistä koskevista tarkistamistarpeista ja ehdotukset niiden toimeenpanon edellyttämistä säädöksistä.

Valmisteluryhmä jätti työstään syyskuussa väliraportin, joka (OPM:n työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:31) on luettavissa osoitteessa www.minedu.fi/julkaisut/koulutus. Väliraporttiin liittyi hallitusneuvos Timo Lankisen eriyvä mielipide. Valmisteluryhmä on työnsä eri vaiheissa järjestänyt kolme kuulemistilaisuutta, joissa työelämän järjestöjä, koulutuksen järjestäjiä sekä opetusministeriön aluehallintoa ja ruotsinkielistä koulutusta edustavilta asiantuntijoilta on hankittu palautetta ja näkemyksiä tehtävän suuntaamisesta ja alustavista ehdotuksista. Loppuraportin ehdotukset jakautuvat kolmeen osaan.

1. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien uusimista koskevat ehdotukset tähtäävät toiminnan vakauden ja ennakoitavuuden parantamiseen, valtakunnallisesti, alueellisesti ja alakohtaisesti toimivan järjestäjäverkon muotoutumiseen, lisäkoulutuksen resurssien suunnitelmalliseen ja taloudelliseen käyttöön, työelämän palvelutoiminnan vahvistumiseen sekä toiminnan laadun parantamiseen kehittämisyhteistyön, arviointitoiminnan sekä opiskelijapalauttejärjestelmän avulla. Järjestämisluvat kattaisivat sekä oppilaitosmuotoisen että oppisopimusmuotoisen lisäkoulutuksen. Järjestämisluvissa määriteltäisiin lisäkoulutuksen vähimmäisvolyymi ja lupaan voisi sisältyä myös määräajan (2006–2008) voimassa oleva maininta ja suunnitelma työelämän palvelutoiminnasta. Järjestämisluvat uusittaisiin niin, että uudet luvat tulisivat voimaan 1.1.2006. Järjestämislupien uusimisella saatettaisiin järjestämisluvat vastaamaan ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuutta saavien järjestäjien määrää. Ehdotetulla uudistuksella ei puuttuttaisi koulutuksen järjestäjän asemaan organisoida ammatillinen lisäkoulutus haluamallaan tavalla.
2. Rahoitusta koskevat ehdotukset tähtäävät ammatillisen lisäkoulutuksen resurssitason nostamiseen lähemmäksi koulutustarvetta vastaava tasoa kanavoimalla Noste-ohjelman päättymisen jälkeen vapautuvia resursseja lisäkoulutukseen 15 M euroa vuonna 2008. Ns. toiminta-avustusten viimeisen kolmanneksen järjestelyinä esitetään näitä avustuksia saaneiden ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten valtionosuutta nostettavaksi viidellä miljoonalla eurolla ja työelämän palvelutoimintaa ja koulutuksen laatua tukevien kehittämisavustusten tasoa kolmella miljoonalla eurolla vuonna 2006. Henkilöstökoulutuksena järjestettävään lisäkoulutukseen osoitettaisiin valtionosuutta vain silloin, kun koulutus tähtää tutkintoon. Rahoituksen määräytymisessä esitetään nykyiset hintaryhmät muutettavaksi yhdeksäksi koulutusalaksi ja alojen yksikköhintojen korotustekijöiden tarkistamista.
3. Ehdotus hallituksen esitykseksi ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta sisältää ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien uusimista (määrällinen säätely, työelämän palvelu- ja kehittämistoiminta) koskevat muutosesitykset. HE esitetään annettavaksi eduskunnalle loppuraportin lausuntokierroksen jälkeen heti kevätistuntokauden alussa.

Avainsanat ammatillinen aikuiskoulutus, ammatillinen lisäkoulutus, opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmä, ammatillinen aikuiskoulutuskeskus, valtakunnallinen erikoisoppilaitos, aikuiskoulutuksen ohjaus

Muut tiedot

| | | | |
|---|------------------------------------|------------------------------------|------------------------------------|
| Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:39 | ISSN 1458-8102 | ISBN 952-442-847-4 (PDF) | |
| Kokonaissivumäärä 52 + liitteet | Kieli suomi | Hinta | Luottamuksellisuus julkinen |
| Jakaja Yliopistopaino | Kustantaja Opetusministeriö | | |

Presentationsblad

Utgivare
Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum
10.12.2004

| | | | |
|---|---|--|--------------------------------|
| Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Arbetsgruppen för utveckling av anordnarnätverket, kvaliteten och finansieringen i fråga om den yrkesinriktade vuxenutbildningen Ordförande: Marita Savola Sekreterare: Merja Leinonen och Ville Heinonen, undervisningsministeriet, Risto Hakkarainen och Tarja Mäkinen, Utbildningsstyrelsen | Typ av publication Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar | | |
| | Uppdragsgivare Undervisningsministeriet | | |
| | Datum för tillsättande av organet 10.3.2004 | Dnr 19/043/2004 | |
| Publikation (även den finska titeln) Utveckling av anordnarnätverket, kvaliteten och finansieringen i fråga om den yrkesinriktade vuxenutbildningen (Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjäverkon, laadun ja rahoituksen kehittäminen) | | | |
| Publikationens delar Promemorior + bilagor | | | |
| Sammandrag <p>Beredningsgruppen hade getts i uppdrag att utgående från de riktlinjer som dragits upp för den yrkesinriktade vuxenutbildningen i den av statsrådet den 4 december 2003 godkända utvecklingsplanen för utbildning och forskning</p> <ol style="list-style-type: none">1) göra upp förslag till en regeringsproposition med motiveringar i syfte att definiera yrkesutbildningscentrens för vuxna och de riksomfattande särskilda yrkesläroanstalternas ställning och uppgifter i den nuvarande utbildningslagstiftningen,2) sammanställa behövliga kalkyler och utredningar samt förslag till anvisningar om förnyandet av tillstånden att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning, om de principer som skall iakttas vid behandlingen av tillstånden och vid beslutsfattandet och om organiserandet av beredningen,3) göra upp förslag till de grunder och tillvägagångssätt som skall iakttas vid utvecklingen av de läroanstalter som sköter yrkesinriktad vuxenutbildning till riksomfattande och regionalt fungerande nätverk samt vid den kontinuerliga utvecklingen och kvalitetsbedömningen, samt4) sammanställa utredningar och kalkyler om behoven av justering av grunderna för bestämmande av finansieringen av den yrkesinriktade tilläggsutbildningen och uppgöra förslag till författningar som behövs för att de skall kunna verkställas. <p>Beredningsgruppen lämnade i september en mellanrapport om sitt arbete. Rapporten (UVM:s arbetsgruppspromemorior och utredningar 2004:31) med sammandrag på svenska finns på internetadressen www.minedu.fi/julkaisut/koulutus. Till mellanrapporten hänför sig en reservation av regeringsrådet Timo Lankinen (även på svenska). Beredningsgruppen har i olika skeden av arbetet ordnat tre diskussionsmöten där arbetslivsorganisationer, utbildningsanordnare samt de instanser som representerar sakkunskap inom undervisningsministeriets regionalförvaltning och svenskspråkig utbildning fått ge kommentarer och synpunkter på inriktningen av uppdraget och de preliminära förslagen. Slutrapportens förslag är indelade i tre delar.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Förslagen om hur tillstånden att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning skall förnyas syftar till att göra verksamheten mer varaktig och förutsägbar, till att det bildas ett anordnarnät som fungerar på rikspanet, regionalt och inom enskilda branscher, till att resurserna för tilläggsutbildningen används planmässigt och ekonomiskt, servicen till arbetslivet stärks samt till att kvaliteten på verksamheten förbättras med hjälp av utvecklingsunderstöd, utvärdering och ett system för studerandespons. Utbildningstillstånden föreslås täcka tilläggsutbildning både vid läroanstalter och i form av läroavtal. I tillstånden skall tilläggsutbildningens minimivolymer anges och de kan även innehålla ett omnämnande av och en plan om service för arbetslivet som gäller för en viss tid (2006-2008). Det är tänkt att utbildningstillstånden förnyas så, att de nya tillstånden träder i kraft den 1 januari 2006. Genom förnyandet av tillstånden att ordna utbildning nås en motsvarighet mellan tillstånden och antalet anordnare som får statsandel för yrkesinriktad vuxenutbildning. Det föreslagna förnyandet befattar sig inte med utbildningsanordnarnas rätt att organisera yrkesinriktad tilläggsutbildning så som de önskar.2. De förslag som gäller finansieringen syftar till att höja resursnivån för den yrkesinriktade tilläggsutbildningen närmare den nivå som motsvarar utbildningsbehovet. Det föreslås ske genom att de resurser som frigörs när Kunskapslyftet upphör, dvs. 15 miljoner euro år 2008, kanaliseras till tilläggsutbildningen. Som ett arrangemang för den sista tredjedelen av de s.k. verksamhetsunderstöden föreslås att statsandelen för de yrkesutbildningscentrer för vuxna och riksomfattande specialyrkesläroanstalter som fått dessa understöd höjs med fem miljoner euro och nivån på utvecklingsunderstöden för service för arbetslivet och utbildningens kvalitet höjs med tre miljoner euro år 2006. För tilläggsutbildning i form av personalutbildning skall enligt förslaget anvisas statsandel bara då utbildningen syftar till en examen. Vid bestämningen av finansieringen föreslås att de nuvarande prisgrupperna ändras till nio utbildningsområden och att de faktorerna som höjer priset per enhet för ett område justeras.3. Förslaget till regeringsproposition om ändring av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning innehåller ändringsförslag som gäller förnyandet av tillstånden att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning (kvantitativ reglering, service- och utvecklingsverksamhet för arbetslivet). Det föreslås att propositionen föreläggas riksdagen efter remissbehandlingen av slutrapporten genast i början av vårsessionen. | | | |
| Nyckelord yrkesinriktad vuxenutbildning, yrkesinriktad tilläggsutbildning, systemet för finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, yrkesutbildningscentrer för vuxna, riksomfattande särskilda yrkesläroanstalter, styrning av vuxenutbildningen | | | |
| Övriga uppgifter | | | |
| Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2004:39 | ISSN 1458-8102 | ISBN 952-442-847-4 (PDF) | |
| Sidoantal 52 + bilagor | Språk finska | Pris | Sekretessgrad offentlig |
| Distribution Universitetstrycket | | Förlag Undervisningsministeriet | |

Opetusministeriölle

Valtioneuvoston 4.12.2003 hyväksymän vuosia 2003–2008 koskevan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten toimintaedellytyksiä vahvistetaan määrittelemällä niiden asema ja tehtävät nykyisessä koulutuslainsäädännössä ja turvaamalla ylläpitäjille riittävät toimintaedellytykset ja toiminnan vakaus ammatillisten aikuiskoulutuksen ja työelämän palvelutehtävien hoitamiseen. Ammatillista lisäkoulutusta koskevat järjestämisluvat uudistetaan niin, että uudet luvat ovat voimassa viimeistään 1.1.2006.

Kehittämissuunnitelman mukaan ammatillista aikuiskoulutusta hoitavia oppilaitoksia kehitetään valtakunnallisesti ja alueellisesti toimivana verkostona. Tehtävissä korostetaan pienyritysten ja niiden henkilöstön koulutus- ja palvelutehtäviä sekä maakunnallisia ja seudullisia tehtäviä. Järjestämisluvissa määritellään myös valtakunnallisten erikoisoppilaitosten ja muiden aikuisoppilaitosten valtakunnalliset tehtävät.

Rahoituksesta kehittämissuunnitelmassa linjataan muun ohella, että ammatillisen lisäkoulutuksen vakaa ja työelämän ja aikuisväestön osaamistarpeisiin vastaava resurssikehitys turvataan mm. ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin valmistavan koulutuksen kysyntään vastaamiseksi ja koulutuksen laadun parantamiseksi. Ennakoitavuutta ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisessä parannetaan ja rahoituksen määräytymisperusteita tarkistetaan.

Edellä todettujen kehittämissuunnitelman linjausten jatkovalmistelua varten opetusministeriö asetti 10.3.2004 valmisteluryhmän, jonka tehtäväksi annettiin

- 1) laatia ehdotukset hallituksen esitykseksi ja esityksen perusteluiksi ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten aseman ja tehtävien määrittelemiseksi nykyisessä koulutuslainsäädännössä;
- 2) laatia tarvittavat laskelmat ja selvitykset sekä ehdotukset ohjeistukseksi ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien uusimisesta, järjestämislupien käsittelyssä ja päätöksenteossa noudatettavista periaatteista ja valmistelun organisoinnista;
- 3) laatia ehdotukset perusteista ja menettelyistä, joita noudatetaan ammatillista aikuiskoulutusta hoitavien oppilaitosten kehittämisessä valtakunnallisesti ja alueellisesti toimivaksi verkostoksi sekä jatkuvan kehittämisen ja laadunarvioinnin järjestämisessä; sekä
- 4) laatia selvitykset ja laskelmat ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen määräytymistä koskevista tarkistamistarpeista ja ehdotukset niiden toimeenpanon edellyttämistä säädöksistä.

Kehittämissuunnitelma sisältää myös merkittäviä ammatillisen koulutuksen kehittämispolitiikkaa koskevia linjauksia. Niiden mukaan koulutuksen järjestäjäverkkoa kehitetään siten, että ammatillisen koulutuksen järjestäjistä muodostuu riittävän suuria ja monipuolisia tai muutoin vahvoja vastaamaan työelämän koulutustarpeisiin ja tukemaan alueellista kehittämistyötä. Kehittämisrahoitusta suunnataan jatkossa edistämään elinikäisen oppimisen strategiaa oppijälhtöisyyttä ja yksilöllisiä osaamistarpeita korostaen ja kohdennetaan ammatitopistoille tuloksellisen toiminnan perusteella. Ammatillisten perustutkintojen laadun ja työelämäläheisyyden kehittämistä jatketaan ja kokeiluvaiheen jälkeen otetaan lähivuosina käyttöön ammattiosaamisen näytöt opetussuunnitelmaperusteisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa. Myös ammatillisen koulutuksen kehittämispolitiikkaa koskevat linjaukset on pyritty ottamaan huomioon valmisteluryhmän työssä.

Valmisteluryhmän oli määrä jättää ehdotuksensa 1 kohdan osalta opetusministeriölle 15.9.2004 mennessä ja muiden tehtävien osalta 30.11.2004 mennessä. Opetusministeriö antaa valmisteluryhmälle sen jälkeen tarvittaessa jatkotyötä koskevan toimeksiannon.

Valmisteluryhmän puheenjohtajana on toiminut johtaja Marita Savola opetusministeriöstä sekä jäsenenä opetusneuvos Arja Mäkeläinen, opetusneuvos Jorma Ahola ja ylitarkastaja Pekka Lampinen opetusministeriön koulutus- ja tiedepolitiikan osaston aikuiskoulutusyksiköstä, hallitusneuvos Timo Lankinen (varajäsenenään hallitusneuvos Tarja Lehtinen) opetusministeriön koulutus- ja tiedepolitiikan osaston ammatillisen koulutuksen yksiköstä, ylijohtaja Timo Lähdesmäki Opetushallituksesta sekä työmarkkinaneuvos Tuija Leminen (varajäsenenään ylitarkastaja Markku Virtanen) työministeriöstä. Valmisteluryhmän työskentelyyn on osallistunut ruotsinkielisen koulutuksen asiantuntijana myös opetusneuvos Tor Lindholm Opetushallituksesta. Valmisteluryhmän sihteereiksi nimettiin hallitussihteeri Merja Leinonen ja suunnittelija Ville Heinonen opetusministeriöstä sekä opetusneuvos Risto Hakkarainen ja suunnittelija Tarja Mäkinen Opetushallituksesta.

Timo Lankinen ja hänen varajäsenensä Tarja Lehtinen eivät ole voineet osallistua valmisteluryhmän työhön väliraportin jättämisen jälkeen.

Valmisteluryhmä on toimeksiantonsa mukaisesti kuullut tehtävänsä kannalta keskeisiä tahoja järjestämällä kolme kuulemistilaisuutta. Ensimmäisessä 4.5.2004 järjestetyssä tilaisuudessa kuultiin näiden tahojen näkemykset valmisteluryhmän toimeksiannosta ja sen tulkinasta. Toisessa 31.8.2004 järjestetyssä kuulemistilaisuudessa samat tahot esittivät näkemyksensä valmisteluryhmän väliraporttinsa pohjaksi laatimista vaihtoehtoisista malleista. Kolmas kuulemistilaisuus järjestettiin 18.11.2004 ja siinä tilaisuuteen osallistuneet tahot esittivät näkemyksensä valmisteluryhmän loppuraporttiaan varten laatimista alustavista ehdotuksista.

Kuulemistilaisuuteen ovat osallistuneet seuraavien tahojen edustajat: AKAVA ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y., Palvelutyönantajat ry ja Teollisuuden ja Työntantajain Keskusliitto TT ry (sittemmin Elinkeinoelämän Keskusliitto), Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Yrittäjät ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Kunnallinen työmarkkinalaitos, Aikuiskouluttajien liitto AKOL, Ammatillisten aikuis-koulutuskeskusten liitto r.y., Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten rehtorit ry, Ammatillisten oppilaitosten rehtoriliitto ARL ry, Teollisuus- ja liikealojen ammatilliset oppilaitokset ry, Koulutuksen järjestäjät ry, Yksityisten ammatillisten oppilaitosten liitto ry, Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö, Suomen Kuntaliitto sekä lääninhallitusten ja ruotsinkielisen aikuiskoulutuksen edustajat. 18.11.2004 järjestettyyn kuulemistilaisuuteen osallistuivat myös Suomen oppisopimuskoulutuksen järjestäjät ry ja Kirkkohallitus.

Valmisteluryhmä jätti työstään väliraportin syyskuun lopulla (OPM:n työryhmiä ja selvityksiä 2004:31). Väliraportti on luettavissa osoitteessa www.minedu.fi/julkaisut/koulutus. Väliraporttiin liittyy eriävä mielipide.

Loppuraportti muodostaa itsenäisen kokonaisuuden. Väliraportista saatu palaute ja 18.11.2004 järjestetyssä kuulemistilaisuudessa esitetyt näkemykset on otettu huomioon loppuraporttiin sisältyvien ehdotusten laadinnassa. Hallitusneuvos Timo Lankinen on jättänyt eriävän mielipiteen loppuraporttiin.

Valmisteluryhmä on kuulemistilaisuuksien lisäksi pitänyt yhteensä 12 kokousta.

Valmisteluryhmä jättää kunnioittavasti loppuraporttinsa opetusministeriölle jatkotoimenpiteitä varten. Ryhmä esittää, että lausuntokierroksen jälkeen hallitus antaisi heti kevätistuntokauden alussa eduskunnalle esityksen ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja että opetusministeriö käynnistäisi myös muiden esitettyjen kehittämistoimenpiteiden jatkovalmistelun.

Helsingissä 29.11.2004



Marita Savola



Aija Mäkeläinen



Jorma Ahola



Pekka Lampinen



Timo Lähdesmäki



Tuija Leminen



Timo Lankinen



Merja Leinonen



Ville Heinonen



Risto Hakkarainen



Tarja Mäkinen

Sisältö

| | | |
|-----------------------|--|----|
| 1 | Uudistuksen taustaa ja tavoitteita | 9 |
| 2 | Nykytila | 12 |
| 2.1 | Ammatillinen aikuiskoulutus | 12 |
| 2.1.1 | <i>Aikuisten ammatillinen peruskoulutus</i> | 12 |
| 2.1.2 | <i>Oppilaitosmuotoinen ammatillinen lisäkoulutus</i> | 13 |
| 2.1.3 | <i>Oppisopimusmuotoinen ammatillinen lisäkoulutus</i> | 15 |
| 2.1.4 | <i>Ammatilliset erikoisoppilaitokset</i> | 16 |
| 2.1.5 | <i>Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus</i> | 17 |
| 2.1.6 | <i>Henkilöstökoulutus</i> | 17 |
| 2.2 | Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset | 18 |
| 2.2.1 | <i>Koulutuksen järjestäjäverkosto</i> | 18 |
| 2.2.2 | <i>Ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset ja valtakunnalliset erikoisoppilaitokset</i> | 19 |
| 2.3 | Työelämän kehittämiseen liittyvät avustukset | 20 |
| 3 | Valmisteluryhmän ehdotukset ja jatkotoimenpiteet | 22 |
| 3.1 | Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien uusimista koskevat ehdotukset | 24 |
| 3.1.1 | <i>Ammatillinen lisäkoulutus ja oppisopimuskoulutuksena järjestettävä lisäkoulutus</i> | 25 |
| 3.1.2 | <i>Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta</i> | 25 |
| 3.1.3 | <i>Lupien uusimisprosessi</i> | 26 |
| 3.1.4 | <i>Järjestäjäverkko ja toiminnan laatu</i> | 27 |
| 3.2 | Rahoitusta koskevat ehdotukset | 29 |
| 3.2.1 | <i>Suoritteiden vahvistaminen</i> | 30 |
| 3.2.2 | <i>Hintaryhmiä koskevat muutosesitykset</i> | 31 |
| 3.2.3 | <i>Omaehtoista ja henkilöstökoulutusta koskevat muutosesitykset</i> | 33 |
| 3.2.4 | <i>Toiminta-avustus</i> | 34 |
| 3.2.5 | <i>Noste-ohjelman rahoitus</i> | 35 |
| 3.2.6 | <i>Muut käsitellyt asiat</i> | 35 |
| 3.3 | Ehdotus hallituksen esitykseksi ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta | 36 |
| <hr/> Liitteet | | |
| | Liite 1. Valmisteluryhmän toimeksianto | 53 |
| | Liite 2. Eriävä mielipide | 55 |
| | Liite 3. Omaehtoisena ja henkilöstökoulutuksena toteutettuun ammatilliseen lisäkoulutukseen myönnetty valtionosuudet ja toteutuneet kustannukset vuosina 2001–2003 sekä myönnetty valtionosuus vuodelle 2004 | 67 |
| | Liite 4. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien uusiminen | 69 |
| | Liite 5. Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjäverkosto | |

1 Uudistuksen taustaa ja tavoitteita

Aikuiskoulutukseen osallistumisen lisääminen

Talouden globalisaatio merkitsee yhä syvenevää maailmanlaajuista työnjakoa ja kiristyvää kilpailua. Tästä seuraa muutoksia työelämän rakenteisiin, ammatteihin ja osaamistarpeisiin. Samanaikaisesti väestön ikärakenteen kehitys vaikeuttaa ammattitaitoisen työvoiman saantia. Muutokset edellyttävät aikuisten osaamistason kohottamista ja osaamisen entistä parempaa ajan tasalla pitämistä.

Aikuiskoulutus onkin yksi koulutuspolitiikan lähivuosien painopiste. Ammatillisen aikuiskoulutuksen koulutuspoliittisena tavoitteena on työvoiman saatavuuden ja osaamisen turvaaminen, työvoiman liikkuvuuden ja työmarkkinoiden dynamiikan edistäminen, työllisyysasteen nostaminen, Suomen kilpailukyvyyn vahvistaminen sekä koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen.

Toiminnallisesti ja rahoituksellisesti ammatillinen aikuiskoulutus on monitahoinen kokonaisuus. Se muodostuu omaehtoisena, työvoimapolitiittisena ja henkilöstökoulutuksena järjestettävästä näyttötutkintoihin valmistavasta koulutuksesta ja muusta kuin tutkintotavoitteesta lisäkoulutuksesta, kansallisella ja EU-rahoituksella toteutettavista koulutuksen kehittämishankkeista sekä erilaisista työelämän palvelutehtävistä.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan julkisesti rahoitetussa ammatillisessa aikuiskoulutuksessa on tarkoituksena tarjota aikuisille nykyistä enemmän heidän elämäntilanteeseensa sopivia ja aikaisemmin opitun huomioon ottavia koulutusmahdollisuuksia. Samalla parannetaan edellytyksiä työn ja koulutuksen tasapainoiseen vuorotteluun. Työelämässä toimiville luodaan nykyistä joustavampia mahdollisuuksia työn ohessa ylläpitää ammattitaitoaan ja kohottaa koulutustasoaan.

Työikäisestä väestöstä 54 prosenttia osallistui vuoden 2000 aikana aikuiskoulutukseen. Suurin osa koulutuksesta oli työnantajien rahoittamaa henkilöstökoulutusta. Hallitus on vuoden 2005 talousarvioesityksessä asettanut tavoitteeksi, että vuosittain aikuiskoulutukseen osallistuvien osuus työikäisestä väestöstä kasvaa vähintään 60 prosenttiin vuoteen 2008 mennessä. Tavoitetason saavuttamiseksi on sekä julkisesti rahoitettua että työnantajien rahoittamaa koulutusta lisättävä. Työnantajien rahoittaman koulutuksen lisääminen edellyttää myös julkisia panostuksia. Julkisesti rahoitettua oppilaitosverkkoa on tuettava niin, että se voi kehittää kykyään tarjota työyhteisöille niiden tarvitsemia osaamisen kehittämispalveluja.

Henkilöstön kehittämisen tärkeyttä painottavat myös työmarkkinaosapuolet neuvottelu-

tuloksessaan tulopoliittiseksi sopimukseksi vuosille 2005–2007. Neuvottelutuloksen mukaan keskusjärjestöjen työryhmässä selvitetään, miten erilaisilla työpaikoilla voidaan käytännön toimenpitein edistää henkilöstön suunnitelmallista ammatillisen osaamisen ylläpitämistä.

Koulutukseen osallistuvat nykyisin vähiten henkilöt, jotka ovat suorittaneet enintään toisen asteen koulutuksen. Myös pienyrityksissä työskentelevät osallistuvat koulutukseen muita vähemmän. Koulutukseen osallistumisen lisäämisessä on suurimmat vaikutukset löydettävissä palvelujen suuntaamisella näihin ryhmiin. Ammatillisen aikuiskoulutuksen suuntaaminen näihin ryhmiin näkyy myös koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman painotuksina.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen organisointi

Osallistumisen lisäämistavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että maassa on kattava ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjien verkko, jolla on riittävä ammattitaito ammatillisen aikuiskoulutuksen ja työelämän kehittämis- ja palvelutehtävien hoitamiseen. Koulutuksen organisointiin ei ole vain yhtä mallia. Koulutuksen järjestäjien riittävä ammattitaito voidaan yhtä hyvin saavuttaa ammatilliseen aikuiskoulutukseen erikoistuneissa kuin sekä nuorten että aikuisten koulutusta järjestävissä organisaatioissa. Tärkeintä on aikuiskoulutuksen selkeä asema koulutuksen järjestäjän strategiassa. Ammattitaitoiset ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjät edistävät osaltaan myös työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen laatua ja vaikuttavuutta.

Kehittämissuunnitelman mukaan ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestämisessä ja työelämän palvelutehtävän hoitamisessa edistetään ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjien verkostoyhteistyötä. Verkostot voivat tehtävän luonteesta riippuen olla joko alueellisia tai valtakunnallisia. Koulutuksen alueellisen vaikuttavuuden lisäämiseksi edistetään myös korkeakoulujen ja muiden koulutuksen järjestäjien yhteistyötä. Tavoitteena on luoda alueellisia, monialaisia koulutuksen, tutkimuksen ja työelämän yhteistyöverkostoja.

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä sekä siinä tarvittava monitahoinen yhteistyö edellyttää tämän toiminnan huomioimista ammatillista aikuiskoulutusta koskevassa lainsäädännössä.

Vuoden 1999 alusta voimaan tulleen koululainsäädännön yksi keskeinen periaate oli, että lainsäädännöllä ei enää säännelty oppilaitoksia instituutioina vaan sääntelyn kohteena on koulutus ja sen toteuttamisen edellytykset. Tämän periaatteen mukaisesti laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta säätelee nykyisin näyttötutkintoja, niihin valmistavaa perus- ja lisäkoulutusta sekä muuta ammatillista lisäkoulutusta. Koulutuksen järjestäjän harjoittama palvelu- ja kehittämistoiminta on laissa vastaavasti määritelty liittyväksi vain järjestettävään koulutukseen. Määritelmä on lisäksi luonteeltaan vain toiminnan harjoittamisen salliva, ei sitä aktiivisesti edistämään pyrkivä. Lakitekstin mukaan "ammatilliseen lisäkoulutukseen voi liittyä tarpeen mukaan alan palvelu- ja kehittämistoimintaa".

Yliopisto- ja ammattikorkeakoululaissa lähtökohta on toinen. Yliopistolain mukaan yliopistojen tulee tehtäviään hoitaessaan toimia vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Ammattikorkeakoululain mukaan ammattikorkeakoulujen yhtenä tehtävänä on harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä.

Lakiin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta tulisi vastaavasti sisällyttää säännökset, jotka kannustaisivat ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvan omaavia koulutuksen järjestäjiä

ottamaan työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan osaksi toimintastrategiaansa. Säännökset loisivat perustaa myös ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjien osallistumiselle kehittämissuunnitelman edellyttämiin alueellisiin, monialaisiin koulutuksen, tutkimuksen ja työelämän yhteistyöverkostoihin.

Toiminnan ohjaus

Ammatillisen aikuiskoulutuksen lainsäädännön sekä ohjaus- ja rahoitusjärjestelyjen tulee varmistaa, että koulutuspoliittisten tavoitteiden toteutumiseksi on olemassa riittävät edellytykset. Tässä esityksessä siihen pyritään luomalla koulutuksen järjestäjille kannustimia työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan entistä laajempaan harjoittamiseen sekä tuomalla ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitukseen lisää ennustettavuutta.

2 Nykytila

2.1 Ammatillinen aikuiskoulutus

Koululainsäädännön kokonaisuudistuksessa vuonna 1999 siirryttiin ammatillisessa koulutuksessa järjestelmään, jossa oppilaitoksille myönnettyjen ylläpitämislupien tilalle tulivat koulutuksen järjestämisluvat. Ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö kirjoitettiin lakiin ammatillisesta koulutuksesta ja lakiin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. Ammatillisia oppilaitoksia koskevan lain ja oppilaitosasetusten mukana kumottiin myös ammatillisia aikuiskoulutuskeskuksia ja valtakunnallisia erikoisoppilaitoksia koskeva laki. Ammattitutkintolain säännökset siirrettiin lakiin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. Laki ammatillisesta koulutuksesta säätelee ammatillista peruskoulutusta ja kaikkea oppisopimuskoulutusta, myös oppisopimusmuotoista lisäkoulutusta. Näyttötutkintoperusteisen ammatillisen peruskoulutuksen säännökset perustuvat näyttöjen osalta ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin, koulutuksen määrällisen säätelyn ja rahoituksen osalta ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin.

Ammatillinen aikuiskoulutus muodostuu siten aikuisten ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta lisäkoulutuksesta, joita järjestetään sekä oppilaitosmuotoisena että oppisopimuskoulutuksena, ammatillisten erikoisoppilaitosten toiminnasta sekä työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta, jolla on oma lainsäädäntönsä. Määräaikaisen Noste-ohjelman koulutus ja henkilöstökoulutus ovat myös osa aikuiskoulutusta.

2.1.1 Aikuisten ammatillinen peruskoulutus

Ammatillisen peruskoulutuksen ohjaus perustuu järjestämislupiin, joissa määrätään muun muassa järjestäjäkohtaisista vuosiopiskelijapaikoista, koulutusaloista, opetuskielestä ja opetuspaikkakunnista. Järjestämisluvan määräysten puitteissa koulutuksen järjestäjä voi organisoida koulutuksen haluamallaan tavalla. Koulutus voidaan järjestää toisaalta oppilaitoksessa tai oppisopimusmuotoisesti, toisaalta opetussuunnitelmaperusteisesti tai näyttötutkintoon valmistavana.

Kevään 2004 aikana ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvat on uusittu siten, että niissä määrätään näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen enimmäisvuosiopiskelijamäärästä osana järjestämislupaa. Uudet luvat astuvat voimaan vuoden 2005 alussa. Lupien uusimisen taustalla oli hallitusohjelman ja kehittämissuunnitelman linjaus aikuisille tarkoitetun ammatillisen peruskoulutuksen tehostamisesta ja opiskeluaikojen lyhentämisestä. Näyttötutkintoperusteinen koulutus kestää keskimäärin 19 kuukautta. Siirtyminen laajemmasta mitassa näyttöperusteiseen koulutukseen tuo tehokkuutta aikuiskoulutukseen ja helpottaa työssä

käyvien aikuisten opiskelumahdollisuuksia. Järjestämislupapolitiikalla haluttiinkin korostaa näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen merkitystä aikuisten koulutusmuotona ja kiinnittää siihen myös järjestäjien huomiota. Tavoitteena on, että jatkossa suurin osa aikuisopiskelijoista ohjattaisiin näyttöön valmistavaan koulutukseen.

Järjestämislupien mukaan näyttöön valmistavia paikkoja on luvissa yhteensä 15 500. Kaikista 185 koulutuksen järjestäjästä vain 23 on sellaista, jotka eivät eri syistä halunneet näyttöön valmistavan ammatillisen peruskoulutuksen paikkoja. Näyttöön valmistavan koulutuksen volyyymi vaihtelee järjestäjittäin paljon, suurimmallaan 840 vuosiopiskelijapaikasta pienimmillään viiteen paikkaan. Näyttöön valmistavien paikkojen osuus peruskoulutuksen kokonaisuudesta vaihtelee runsaasti. Erityisesti niillä järjestäjillä, jotka ylläpitävät vain aikuis-koulutuskeskusta, kaikki paikat ovat näyttöön valmistavaa koulutusta, toisilla osuus on vain prosentin luokkaa. Ammatillisia perustutkintoja suoritettiin näyttötutkintona vuonna 2002 noin 5 800. Suurin yksittäinen koulutusala oli sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, jolla suoritettiin yli 2 000 tutkintoa.

Toisin kuin oppilaitosmuotoista peruskoulutusta, oppisopimusmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen volyyymia ei säädellä, vaan järjestäjät voivat järjestää sitä puhtaasti kysynnän puitteissa noudattaen muita järjestämisluvan edellytyksiä. Vuonna 2004 oppisopimuksena ammatillista peruskoulutusta oli suorittamassa yhteensä noin 12 500 opiskelijaa, joista noin 8 900 oli yli 25-vuotiaita. Oppisopimusmuotoinen peruskoulutus on siten vahvasti aikuisten kouluttautumistapa.

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus perustuu opiskelijamääriin ja yksikköhintoihin perustuvaan laskennalliseen valtiosuusjärjestelmään. Oppilaitosmuotoisessa peruskoulutuksessa järjestämislupien mukainen opiskelijamäärä muodostaa rahoituksen enimmäismäärän, jonka ylittävä osuus ei oikeuta valtiosuuteen. Seuraavan vuoden valtiosuus määrätään ensin ennakkona ja valtiosuuden pohja muodostuu lopullisesti ns. tarkistuspäätöksessä kevään ja syksyn laskentapäivien mukaisten opiskelijamäärien perusteella. Peruskoulutuksen keskihintaa on porrastettu useilla kalliimmilla koulutusaloilla sekä erityisopetuksessa. Oppisopimuskoulutuksen hinta on 80 prosenttia ammatillisen peruskoulutuksen keskihinnasta. Kaikkeen peruskoulutukseen kuuluu kuntaosuus, ts. kunnat osallistuvat koulutuksen rahoitukseen osana opetustoimen laajempaa kuntaosuutta.

Vuoden 2004 talousarviossa näyttötutkintoon valmistavaan ammatilliseen peruskoulutukseen kohdennetaan momentilta 29.60 (ammatillinen koulutus) 33,5 miljoonaa euroa. Lisäksi aikuisten oppisopimuksena suoritettavaan ammatilliseen peruskoulutukseen kohdennetaan 28,7 miljoonaa euroa. Näin aikuiskoulutuksena järjestettävään näyttötutkintoon valmistavaan ammatilliseen peruskoulutukseen kohdentuu yhteensä 62,2 miljoonaa euroa. Edelleen aikuisikäisiin opiskelijoihin, jotka opiskelevat integroituina nuorten ryhmissä opetussuunnitelman mukaisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa, kohdentuu noin 52 miljoonaa euroa. Aikuisikäisiin kohdentuva rahoitus on yhteensä siten noin 114 miljoonaa euroa.

2.1.2 Oppilaitosmuotoinen ammatillinen lisäkoulutus

Ammatillisen lisäkoulutuksen käsite tuli laajempaan käyttöön yläkäsitteenä siinä yhteydessä, kun hajallaan olleet säännökset ammatillisen jatko- ja täydennyskoulutuksen ja lisäkoulutuksen rahoituksesta koottiin yhteen ja perustettiin lääninhallitusten ja koulutuspalvelujen tuottajien välisiin sopimukseen perustuva hankintajärjestelmä vuoden 1997 alusta lailla ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta (1138/1996). Vuosina 1997–2000 lisäkoulutuksen rahoitus ja toimeenpano tapahtui lääninhallitusten järjestämänä hankintatoimintana. Lisäkoulutuksen muu lainsäädäntö perustui vuosina 1997–1998 vielä vanhan koulutuslainsäädännön

mukaisiin oppilaitoslakeihin. Näyttötutkintojärjestelmää koskevat säännökset sisältyivät vuoden 1994 ammattitutkintolakiin.

Näyttötutkintojärjestelmää koskevien säännösten lisäksi laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta sisältää yleiset luonnehdinnat aikuisten ammatillisen koulutuksen järjestämismuodoista viittaussäännöksiin muihin lakeihin sekä ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupia koskevat säännökset. Siirtyminen järjestämislupiin merkitsi samalla sitä, että koulutuksen järjestäjät saivat vapauden organisoida koulutuksen valitsemallaan tavalla. Laissa mainitaan mahdolliset järjestäjät esimerkinomaisesti.

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämistä ei varsinaisesti säännellä, vaan sitä voi periaatteessa järjestää kuka tahansa. Opetushallinnon myöntämän rahoituksen edellytyksenä on kuitenkin ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupa. Lupa on pääasiassa koulutuslainsäädännön siirtymäsäännösten perusteella huomattavan laajalla järjestäjäverkolla. Vuonna 2004 opetushallinnon rahoitusta sai 190 järjestäjää, joista suurin osa on myös ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjiä. Järjestämisluvat ovat hyvin väljiä eikä niissä säännellä esim. opiskelijamäärästä tai koulutusaloista.

Ammatillisena lisäkoulutuksena voi suorittaa ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Lisäksi ammatillista lisäkoulutusta järjestetään tutkintoon johtamattomana. Rahoituksesta vajaa 90 prosenttia kohdentuu nyt tutkintoon valmistavaan koulutukseen.

Em. hankintajärjestelmästä luovuttiin vuoden 2001 alussa ja rahoitus kytkettiin valtionosuusrahoitukseen. Vuosina 2001–2002 käytössä oli kuitenkin eduskunnan lainsäädäntöön tekemien muutosten perusteella ns. sekamalli, jossa opetusministeriö myönsi tietyille järjestäjien joukolle (ns. pääjärjestäjille) lisäkoulutuksen valtionosuuden ja lääninhallitukset myönsivät yliopistoille, ammattikorkeakouluille ja vapaan sivistystyön oppilaitoksille lisäkoulutuksen järjestämiseen valtionavustusta. Valtionosuusrahoituksen niukkuutta kompensoitiin kahdena vuotena opetusministeriön myöntämällä ns. tupo-avustuksilla ja hankintasopimuksiin perustuva koulutus vietiin loppuun hankintajärjestelmän mukaisesti.

Parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän ehdotusten pohjalta lisäkoulutuksen rahoituksessa voitiin siirtyä vuoden 2003 alusta kokonaisuudessaan laskennalliseen valtionosuusrahoitukseen. Samassa yhteydessä lisäkoulutuksen rahoitusta kohdennettiin ns. pääjärjestäjille eli ammatillisten oppilaitosten, ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten sekä vakiintuneesti lisäkoulutusta järjestäneiden vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjille. Ammattikorkeakouluille ja yliopistoille ei uudistuksen jälkeen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta myönnetty. Keskittämisen vaikutuksia kompensoitiin yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja vapaan sivistystyön puolella talousarviossa toteutetuilla määrärahasiirroilla.

Ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosien määrästä ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten ylläpitäjät järjestävät vajaa kaksi kolmasosaa, ammatillisten oppilaitosten ylläpitäjät noin neljäsosan ja vapaan sivistystyön oppilaitokset noin 10 prosenttia kuten seuraava taulukko kertoo. Seuraavan muutosta kuvaavan taulukon vertailu ei ole aivan yksiselitteinen, koska vuonna 1999 hankintajärjestelmässä rahoitus kohdistui suuremmin oppilaitoksille, kun taas vuonna 2004 luvut ovat järjestäjäkohtaisia.

| | 1999 *) | 2004 **) | |
|---|----------|----------|------------|
| | rahoitus | rahoitus | suoritteet |
| ammattilliset aikuiskoulutuskeskukset/ valtakunnalliset erikoisoppilaitokset | 50 | 58,5 | 55,8 |
| ammattilliset oppilaitokset | 20 | 24,7 | 25,3 |
| vapaan sivistystyön oppilaitokset | 7 | 9,5 | 9,9 |
| yliopistot | 4 | - | - |
| ammattikorkeakoulut | 15 | - | - |
| muut | 4 | - | - |

*) HE 144/2000**) valtiosuuspäätös

Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten aikanaan saama suurempi osuus ns. tupo-avustuksista on osittain heijastunut vuoteen 2004 saakka. Valtiosuus-menettelyn parina ensimmäisenä vuotena kiinnitettiin tarkemmin huomiota rahoituksen maakuntapohjaiseen jakautumaan. Maakuntien vertailua on aina vaikeuttanut valtakunnallisten oppilaitosten osuus ja järjestäjän kirjautuminen kotipaikan mukaan toiseen maakuntaan kuin missä opetus annetaan.

Koulutuksen järjestäjät, jotka eivät ole saaneet valtiosuutta järjestämäänsä ammatilliseen lisäkoulutukseen, mutta ovat sitä vakiintuneesti järjestäneet, voivat hakeutua tällaiseksi koulutuksen järjestäjäksi. Nykyisin hakemukset käsitellään samassa yhteydessä kun seuraavan vuoden varsinainen suoritepäätös valmistellaan, ajallisesti marraskuun puoliväliin mennessä.

Valtiosuusrahoituksen perustan muodostavat seuraavalle vuodelle vahvistetut opiskelijatyövuodet. Suoritteiden jakotavasta ei ole säännöksiä, mutta jako on perustettu kahden edellisen vuoden suoritteiden keskimääräiseen tasoon. Opiskelijatyövuosi muodostuu 190 seitsemän tunnin mittaisesta työpäivästä. Erihintaiseen koulutukseen opiskelijatyövuoden yksikköhinta on porrastettu kahdeksan hintaryhmän mukaan. Valtiosuus on 90 prosenttia suoritteiden ja yksikköhinnan tulosta ja henkilöstökoulutuksessa 50 prosenttia. Olennaisena osana rahoitukseen kuuluvat siis opiskelija- ja työnantajamaksut. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitukseen ei kuulu kotikuntaosuutta. Seuraavalle vuodelle vahvistettu rahoitus on samalla lopullinen eikä ns. tarkistusmenettelyä ole. Toteutunut koulutuksen määrä vaikuttaa seurantatietojen kautta seuraavien vuosien resursointiin.

Loppuraportin *liitteessä* on määrätietoja ammatillisen lisäkoulutuksen kustannuksista ja suoritteista vuosilta 2001–2004 (liite 3).

2.1.3 Oppisopimusmuotoinen ammatillinen lisäkoulutus

Ammatillista lisäkoulutusta voi järjestää myös oppisopimuksena. Oppisopimusmuotoisen lisäkoulutuksen luvat ovat muun lisäkoulutuksen tapaan sisällöltään niukkoja ja pääosin ammatillisen peruskoulutuksen lupien yhteydessä annettuja. Koulutuksessa voidaan tähdätä ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon tai se voi olla tutkintoon johtamatonta. Käytännössä osa lisäkoulutuksen järjestäjistä toimii koulutuksen järjestämisestä vastuullisina järjestäjinä, jolloin ne hoitavat koulutuksen viranomaistehtävät. Koulutuksen järjestäjät ovat voineet organisoida tehtävien hoitamisen perustamalla oppisopimuskeskus- tai -toimisto -nimisiä yksiköitä. Oppisopimusten enimmäismäärät vahvistetaan järjestäjittäin riittävän suurina kokonaisuuksina, josta syystä oppisopimuskoulutuksen järjestäjät ovat solmineet muiden järjestäjien kanssa alueellisia yhteistyösopimuksia, joissa sovitaan muun muassa siitä, että

hakijana toimiva järjestäjä hoitaa oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtävät. Sopimukset voivat olla myös valtakunnallisia, joka otetaan huomioon maakuntapohjaisessa jaossa. Tutkintoon johtavassa koulutuksessa tietopuolista koulutusta järjestäjä voi itse järjestää niillä aloilla, joilla sillä on järjestämislupa, muiden alojen osalta koulutus hankitaan muilta järjestämisluvan omaavilta. Tutkintoon johtamattomassa koulutuksessa tietopuolisen koulutuksen voi hankkia vapaasti.

Oppisopimusmuotoisen lisäkoulutuksen määrälle on vuosittain asetettu valtion talousarviossa katto, joka vuoden 2004 talousarviossa on 22 000 opiskelijaa. Maakunnittain alustava jakoehdotus on tehty etukäteen ja jaossa on yleensä myös asetettu etukäteen jakoon vaikuttavia painoalueita.

Oppisopimuskoulutuksena toteutetun ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus määräytyy opiskelijamäärien ja opiskelijaa kohden määrättyjen oppisopimuskoulutuksen yksikköhintojen tulona. Oppisopimuksena toteutetun ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinta ammatiti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavaan sekä ei- tutkinto- tavoitteiseen koulutukseen määritellään talousarviossa. Vuonna 2004 tutkintotavoitteisen koulutuksen yksikköhinta on 3 027 euroa ja ei- tutkintotavoitteisen 2 186 euroa.

Oppisopimusmuotoisen lisäkoulutuksen järjestäjäverkko on suppeampi kuin ammatillisessa peruskoulutuksessa tai oppilaitosmuotoisessa lisäkoulutuksessa. Vuonna 2004 vastuullisia järjestäjiä on 76 ja yhteistyöoppilaitoksia noin 80.

Tämän raportin *liitteeseen* sisältyvät myös tiedot oppisopimuskoulutuksena toteutetun lisäkoulutuksen valtionosuudesta ja opiskelijamääristä (liite 5).

2.1.4 Ammatilliset erikoisoppilaitokset

Ammatilliset erikoisoppilaitokset ovat pääasiassa yritysten ja muiden työelämän tahojen omistamia oppilaitoksia, jotka järjestävät omiin tai jäsenyhteisönsä tarpeisiin ammatillista lisäkoulutusta henkilöstökoulutuksena. Ammatillisia erikoisoppilaitoksia on 54. Ne saavat valtionosuutta toimintansa käyttökustannuksiinsa noin 17 miljoonaa euroa. Kunnilla ei ole lakisääteistä rahoitusvelvollisuutta. Valtion rahoitusta säännellään asettamalla vuosittainen katto rahoitukseen oikeuttaviin opetustunteihin. Katto on vuonna 2004 noin 360 000 tuntia.

Valtionosuus määräytyy kullekin ennalta seuraavaa vuotta varten valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistettujen opetustuntimäärien ja opetustuntia kohden määrätyn yksikköhinnan mukaisesti. Valtionosuuden perusteena olevat tunnit myönnetään erikseen pitkäkestoiseen (yli 4 kk) ja lyhytkestoiseen koulutukseen. Koulutuksen järjestäjät on jaettu neljään hintaryhmään ja lisäksi ryhmän I oppilaitoksilla pitkäkestoisen koulutuksen tuntihinta eroaa lyhytkestoisen koulutuksen tuntihinnasta. Ryhmän I vuoden 2004 lyhytkestoisen koulutuksen tuntihinta on 30,22 euroa/t ja pitkäkestoisen koulutuksen tuntihinta on 33,24 euroa/t.

Ammatillisten erikoisoppilaitosten määrä eri hintaryhmissä v. 2004

Ryhmä I, teollisuuden ja viestinnän oppilaitokset 25 järjestäjää 184 000 tuntia, kerroin 1.1

Ryhmä II, kaupallisen alan ja lihateollisuus 7 järjestäjää 27 950 tuntia, kerroin 2

Ryhmä III, ammattilientäjän peruskoulutus 1 järjestäjä 7 261 tuntia, kerroin 7

Ryhmä IV, muu kuin ryhmän III ilmailualan ammatillista koulutusta antavat oppilaitokset

2 järjestäjää 20 200 tuntia, kerroin 3

Valtion budjetin määrärahan ja maksimituntimäärän puitteissa koulutuksen järjestäjien arvioimista seuraavan vuoden tuntimääristä on voitu hyväksyä valtionosuuden perusteena käytettäviksi tunneiksi yleensä noin 80 prosenttia pitkäkestoisen koulutuksen ja 50 prosenttia lyhytkestoisen koulutuksen tunneista.

2.1.5 Työvoimapoliittinen aikuiskoulutus

Työvoimapoliittinen aikuiskoulutus on osa työvoimapolitiikkaa muodostaen samalla osan ammatillisen koulutuksen järjestelmää. Siitä säädetään julkisista työvoimapalveluista annetussa laissa (1295/2002). Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen tehtävänä on parantaa aikuisväestön ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka sekä edistää ammattitaitoisen työvoiman saantia. Työvoimapoliittisena koulutuksena voidaan hankkia pääsääntöisesti ammattitaitoa lisäävää koulutusta, joka voi olla myös toisen asteen tutkintoon valmistavaa koulutusta. Tietyin edellytyksin voidaan hankkia myös korkea-asteen koulutusta. Osa työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta on ohjaavaa ja valmentavaa koulutusta (työhön tai koulutukseen ohjaavaa, maahanmuuttajakoulutusta, atk- ja kielikoulutusta). Opiskelijat voivat olla joko työttömiä, lomautettuja tai työttömyysuhan alaisia tai muita, joiden kouluttaminen edistää alueellista tai ammatillista liikkuvuutta tai työvoiman saatavuutta työvoimapolun aloilla.

Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen aloittaneita arvioidaan vuonna 2004 olevan noin 74 000, joista noin 30 000 aloitti ohjaavassa ja valmentavassa koulutuksessa.

Työvoimapoliittisen koulutuksen rahoitus toimii ns. tilaaja- tuottajamalliin perustuen. TE -keskukset ja työvoimatoimistot toimivat koulutuksen hankkijoina, joille koulutuksen järjestäjät myyvät koulutusta. Koulutusta voidaan hankkia myös ns. yhteishankintoina, jolloin koulutusta hankitaan yrityksen tarpeisiin joko yrityksen työntekijöille tai yritykseen työhön tuleville. Tällöin työnantaja rahoittaa osan koulutuksesta. TE -keskukset hankkivat koulutusta työministeriön valtion talousarvion puitteissa niille osoittamilla resursseilla omaan ennakkointitoimintaansa ja paikallisten työmarkkinoiden tuntemukseen perustuen. Vuonna 2004 työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen hankintaan on osoitettu noin 205,7 miljoonaa euroa, josta ammatilliseen koulutukseen 158,2 miljoonaa euroa sekä ohjaavaan ja valmentavaan koulutukseen 47,5 miljoonaa euroa.

2.1.6 Henkilöstökoulutus

Henkilöstökoulutuksen tavoitteet ovat ainakin osittain yritystaloudellisia tai muutoin tähtäävät yrityksen tai julkisyhteisön kehittämiseen. Yritykset ja julkisyhteisöt voivat ostaa henkilöstölleen koulutusta koulutusorganisaatioilta tai järjestää sitä esimerkiksi konsulttitoimintana yrityksissä.

Viimeiset kattavat toteumatiedot henkilöstökoulutuksesta ovat Tilastokeskuksen laatimassa yritysten kustantamaa henkilöstökoulutusta selvittäneestä otantatutkimuksesta vuodelta 1999. Sen mukaan kurssimuotoista koulutusta on henkilöstölleen järjestänyt noin 75 prosenttia yrityksistä. toimialoista eniten koulutusta on järjestänyt rahoitus- ja vakuutusala ja vähiten majoitus ja ravitsemusala. Suuret yritykset järjestävät koulutusta pieniä yrityksiä enemmän.

Tekemänsä selvitysten mukaan TT:n jäsenyritykset investoivat henkilöstön koulutukseen noin 495 miljoonaa euroa (2002) ja PT:n jäsenyritykset noin 257 miljoonaa euroa (2002). Molemmissa luvuissa on mukana henkilöstölle koulutuksen ajalta maksettava palkka. Lisäksi valtio rahoittaa henkilöstönsä koulutusta noin 77,5 miljoonalla eurolla ja kunnat noin 125,5

miljoonalla eurolla. Valtio subventoi henkilöstökoulutusta jonkin verran mm. työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen yhteishankintoina ja suuntaamalla osan omaehtoisen ammatillisen aikuiskoulutuksen opiskelijatyövuosista henkilöstökoulutukseen. Yli puolet työnantajan oppilaitoksilta tilaamasta toisen asteen koulutuksesta järjestetään ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa.

2.2. Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset

2.2.1. Koulutuksen järjestäjäverkosto

Ammatillista aikuiskoulutusta järjestetään hyvin erilaisin organisoitumismuodoin. Ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupa on 185 järjestäjällä. Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärä on uudistettujen järjestämislupien mukaan yhteensä enintään 135 154. Ammatilliseen lisäkoulutukseen valtionosuutta vuonna 2004 saa 190 järjestäjää ja opiskelijatyövuosien määrän enimmäismäärä on budjetin mukaan 11 394 opiskelijatyövuotta. Oppisopimuskoulutuksen järjestäjiä ovat samat koulutuksen järjestäjät. Oppisopimuksena järjestetyn peruskoulutuksen opiskelijamäärä on vuonna 2004 yhteensä 12 538 ja oppisopimusopiskelijoiden määrä lisäkoulutuksessa on yhteensä 22 305.

Opetushallinnon alaisen ammatillisen koulutuksen (peruskoulutus ja lisäkoulutus) järjestäjäverkko on maakunnittain vuoden 2004 valtionosuuden mukaan seuraava (suluissa olevat luvut ilmaisevat ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten ylläpitäjien lukumäärän osuuden):

| | | | |
|-----------------|---------|-------------------|----------|
| Uusimaa | 50 (11) | Keski-Suomi | 8 (1) |
| Itä-Uusimaa | 4 (1) | Etelä-Pohjanmaa | 15 (4) |
| Kanta-Häme | 9 (3) | Pohjanmaa | 8 (2) |
| Päijät-Häme | 4 (1) | Keski-Pohjanmaa | 3 (1) |
| Kymenlaakso | 6 (2) | | |
| Etelä-Karjala | 2 (1) | Etelä-Savo | 10 (2) |
| | | Pohjois-Savo | 7 (2) |
| Varsinais-Suomi | 20 (5) | Pohjois-Karjala | 5 (1) |
| Satakunta | 11 (3) | | |
| Pirkanmaa | 18 (2) | Pohjois-Pohjanmaa | 19 (6) |
| | | Kainuu | 5 (1) |
| | | | |
| | | Lappi | 8 (3) |
| | | | |
| | | <i>yhteensä</i> | 212 (52) |

Koulutuksen järjestäjät ovat toimintansa perusteella erilaisia. Määrällisesti suurimman osan ammatillisesta peruskoulutuksesta hoitavat suuret maakunnalliset kuntayhtymät. Ne ovat useimmiten myös suuria ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjiä. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjissä on myös useita suuria yhtiö- ja säätiömuotoisia yhteisöjä, jotka ylläpitävät ammatillisia aikuiskoulutuskeskuksia. Pienet järjestäjät ovat sekä ammatillisen peruskoulutuksen että lisäkoulutuksen järjestämisessä yleensä yhden tai muutaman koulutusalan järjes-

täjiä. Kaikki ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät eivät järjestä lisäkoulutusta ja toisaalta lisäkoulutuksen valtionosuutta saa joukko järjestäjiä, joilla ei ole ammatillista peruskoulutusta.

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjäverkon kehittämisessä on tuettu alueellisesti ja alakohtaisesti vahvojen ja kehityskykyisten koulutuskuntayhtymien muodostumista. Järjestäjäverkko on viime vuosina selvästi muovautunut tämän toimintalinjan suunnassa.

Työvoimakoulutuksen järjestäminen perustuu hankintamenettelyyn, jolloin järjestäjän valinta määräytyy tarjousten arviointikriteereiden perusteella. Keskeinen lähtökohta on hankintojen kokonaistaloudellisuus, jota arvioidaan koulutuksen toteuttamissuunnitelman, toimitusvarmuuden, opettajaresurssien, asiakastytyvyyden, koulutuksen vaikuttavuuden sekä hinnan kautta. Suurin työvoimakoulutuksen järjestäjryhmä ovat aikuiskoulutuskeskukset, jotka edustavat vajaata 50 prosenttia hankituista opiskelijatyöpäivistä. Muiden ammatillisten oppilaitosten osuus on noin 25 prosenttia ja korkeakoulujen reilu 4 prosenttia. Yksityisten koulutuksen järjestäjien osuus on noussut viime vuosina merkittävästi ja vastaavasti aikuiskoulutuskeskusten osuus on pienentynyt. Yksityisten järjestäjien osuus oli viime vuonna lähes 23 prosenttia hankituista opiskelijatyöpäivistä. Yksityiset koulutuksen järjestäjät tuottavat enimmäkseen valmentavaa ja ohjaavaa koulutusta.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen muodot (omaehtoinen koulutus, työvoimakoulutus ja henkilöstökoulutus) ovat moninaiset ja kullakin on oma paikkansa kokonaisuudessa. Koulutuksen järjestäjien suuntautuminen näiden tehtävien hoitamisessa vaihtelee. Aikuiskoulutusta järjestää suuri joukko järjestäjiä, joilla aikuiskoulutus on niiden pääasiallinen tehtävä tai se muodostaa järjestäjän sisällä suuren kokonaisuuden organisoituna omaan oppilaitokseen tai muulla tavoin painotettuna. Kokonaan aikuiskoulutukseen keskittyneissä järjestäjissä on sekä suuria että pieniä järjestäjiä. Toisaalta aikuiskoulutusta järjestää suuri joukko sellaisia koulutuksen järjestäjiä, joiden pääasiallinen tehtävä on nuorten ammatillisen koulutuksen järjestäminen ja joilla aikuiskoulutus on toissijainen koulutustehtävä. Tämä koskee myös ammatillista lisäkoulutusta järjestäviä vapaan sivistystyön oppilaitoksia.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen toteuttajaverkosto on pitkälti muotoutunut järjestäjien yhdistymispäätösten mukaan. Järjestäjäverkko on tästä johtuen supistunut. Lisäkoulutuksen puolella keskittyminen valtionosuusjärjestelmään karsi valtionosuuden piiristä etenkin suuren joukon vapaan sivistystyön oppilaitoksia, joilta hankintasopimuksin oli hankittu jonkun verran lisäkoulutusta. Kaikkiaan lisäkoulutusta järjestäneiden määrä on pudonnut noin puoleen vuosien 1998–2000 tilanteesta.

Liitteeseen 5 on koottu vuoden 2004 valtionosuuspäätöksen mukaan kaikki ammatillista peruskoulutusta ja lisäkoulutusta järjestäneiden koulutuksen järjestäjien rahoitus. Oppisopimuksena järjestetyn peruskoulutuksen rahoitus on mukana peruskoulutuksen valtionosuusluvuissa. Peruskoulutuksen osalta luvut ovat ennakkollisen valtionosuuspäätöksen lukuja.

2.2.2 Ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset ja valtakunnalliset erikoisoppilaitokset

Ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset olivat historiansa ensimmäisessä vaiheessa työllisyyskoulutusta järjestäviä ammatillisia kurssikeskuksia. Pitkän valmistelun jälkeen siirryttiin vuoden 1991 alusta täysin uuteen järjestelyyn laissa ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista ja laissa työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta. Ammatillisista kurssikeskuksista muodostettiin ammatilliseen aikuiskoulutukseen erikoistunut ammatillisten oppilaitosten ryhmä ja niiden nimi muutettiin ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi. Vuonna 1994 käynnistyneen näyttötutkinto-järjestelmän toimeenpanossa ammatillisilla aikuiskoulutuskeskuksilla ja valtakunnallisilla erikoisoppilaitoksilla on ollut merkittävä rooli.

Yhteensä 44 aikuiskoulutuskeskuksen ylläpitäjäyhteisöistä 18 on kuntayhtymiä. Kuntien ylläpitämiä aikuiskoulutuskeskuksia on 11, joista ainoalla ruotsinkielisellä järjestäjällä on aikuiskoulutuskeskus Pohjanmaalla ja Uudellamaalla. Kaikkiaan 15 aikuiskoulutuskeskusta ylläpitää osakeyhtiö, säätiö tai yhdistys. Osakeyhtiö- ja säätiömuoto yleistyi aikuiskoulutuskeskusten ylläpitämismuotona 1990-luvulla, jolloin usea kunnallinen aikuiskoulutuskeskus yhtiöitettiin tai säätiöitettiin. Osakeyhtiöiden ja säätiöiden takana on kuitenkin lähes aina kunta tai useita alueen kuntia, jolloin kunnat suurina omistajina ovat päättävässä asemassa.

Valtakunnallisten ammatillisten erikoisoppilaitosten nimi otettiin käyttöön vuonna 1997, jolloin ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain nimike muutettiin laiksi ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista ja valtakunnallisista erikoisoppilaitoksista. Kahdeksan ammatillista erikoisoppilaitosta (AEL, Markkinointi-instituutti, MJK-instituutti, Kiinteistöalan koulutuskeskus, Suomen yrittäjäopisto, Pohjois-Suomen teollisuusopisto, Johtamistaidon opisto ja Rastor/Tietomies), jotka tarjosivat koulutusta yleisille koulutusmarkkinoille kuten aikuiskoulutuskeskuksetkin, nimettiin valtakunnallisiksi erikoisoppilaitoksiksi ja ne siirrettiin samaan säätely- ja rahoitusjärjestelmään aikuiskoulutuskeskusten kanssa. Aikaisemmin ne olivat saaneet ammatillisten erikoisoppilaitosten valtionosuusrahoitusta.

Koska aikuiskoulutuskeskusten ja ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitus perustui 1990-luvulla koulutuksen myyntiin työvoima- ja opetusviranomaisille, niille maksettiin valtionosuusoppilaitosten kilpailuetua tasoittamaan ns. toiminta-avustusta. Maksullisena palvelutoimintana järjestettävän koulutuksen tukemiseen myönnettyillä toiminta-avustuksilla on merkittävä rooli myös koulutuksen ja sen laadun kehittämistyössä. Koulutuslainsäädännön uudistuksen voimaantultua on toiminta-avustuksia voitu edelleen maksaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 43 §:n perusteella niille järjestäjille, jotka ylläpitävät ammatillista aikuiskoulutuskeskusta tai valtakunnallista erikoisoppilaitosta. Toiminta-avustusten määrä on vuosina 1999 - 2003 ollut vuositasolla runsas 24 miljoonaa euroa.

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusuudistuksen osana päätettiin, että toiminta-avustukset poistuvat asteittain käytöstä ja siirtyvät normaaliin ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoitukseen sekä uudentyyppisiksi kehittämisavustuksiksi momentin 29.69.31. sisällä. Tämä järjestely toteutetaan vuosina 2004 - 2006: ensimmäinen kolmannes (8 miljoonaa euroa) toiminta-avustuksista järjesteltiin uudelleen vuoden 2004 talousarviossa, toinen kolmannes järjestellään vuoden 2005 talousarviossa ja viimeinen vuoden 2006 talousarviossa. Vuonna 2004 toiminta-avustuksista 3 miljoonaa euroa on merkitty ja jaettu kehittämisavustuksiksi, joilla tuetaan yhteistyössä työelämän kanssa tapahtuvaa lisäkoulutuksen laatu- ja tuotekehitystyötä. Vuoden 2005 talousarvioesityksessä näiden avustusten tasoksi on esitetty 5 miljoonaa euroa.

2.3 Työelämän kehittämiseen liittyvät avustukset

Valtion vuoden 2004 talousarvioon sisältyi ensimmäisen kerran määräraha ammatillisen lisäkoulutuksen kehittämisavustuksiin. Opetushallitus muodosti syksyllä 2003 ohjausryhmän päättämään määrärahan jaon painopistealueista ja avustusten saajista. Ohjausryhmään kuuluvat Opetushallituksen lisäksi opetusministeriö, työministeriö, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Suomen Yrittäjät ry, Teollisuuden ja Työnantajien Keskusliitto TT ry, Palvelutyönantajat ry ja Opetusalan Ammattijärjestö OAJ.

Kehittämisen painopistealueiksi vuodelle 2004 määriteltiin seuraavat alueet:

- 1) yritysten, erityisesti pienyritysten kehittäminen;
- 2) näyttötutkintotoiminnan kehittäminen;
- 3) ammattialakohtaisten koulutuspalvelujen kehittäminen;
- 4) alueellisten koulutuspalvelujen ja aikuiskoulutuksen alueellisten toimenpideohjelmien kehittäminen; ja
- 5) muut kehittämishankkeet.

Vuonna 2004 myönteisiä päätöksiä tehtiin 27 hankkeelle, jotka pääsääntöisesti ovat useamman toimijan joko alueellisia tai valtakunnallisia yhteistyöhankkeita. Myönnettyjen avustusten yhteismäärä on 2 999 500 euroa.

Nykyisin koulutuksen järjestäjät saavat koulutuksen ja palvelujen kehittämiseen rahoitusta lähinnä EU-koulutushankkeista ja osa koulutuksen järjestäjistä lisäksi niille myönnettyistä toiminta-avustuksista. EU-rahoitteisesta toiminnasta merkittävimmän osan muodostavat rakennerahastohankkeet. Nykyinen rakennerahastokausi päättyy vuonna 2006. Seuraavalla kaudella Suomen saama rahoitus tulee supistumaan merkittävästi unionin laajenemisen vuoksi. Toiminta-avustukset päättyvät puolestaan vuonna 2005. Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjillä tulee siis olemaan käytettävissään aikaisempaa selvästi vähemmän voimavaroja toiminnan kehittämiseen.

3 Valmisteluryhmän ehdotukset ja jatkotoimenpiteet

Valmisteluryhmän ehdotukset jakautuvat kolmeen kokonaisuuteen ja niillä pyritään edistämään seuraavia tavoitteita:

1. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien uusimista koskevat ehdotukset tähtäävät toiminnan vakauden ja ennakoitavuuden parantamiseen, valtakunnallisesti, alueellisesti ja alakohtaisesti toimivan järjestäjäverkon muotoutumiseen, lisäkoulutuksen resurssien suunnitelmalliseen ja taloudelliseen käyttöön, työelämän palvelutoiminnan vahvistamiseen sekä toiminnan laadun parantamiseen kehittämisavustusten, arviointitoiminnan sekä opiskelijapalautejärjestelmän avulla.
2. Rahoitusta koskevat ehdotukset tähtäävät ammatillisen lisäkoulutuksen resurssitason vahvistamiseen koulutustarpeita vastaavalle tasolle muun muassa Noste-ohjelmasta vapautuvaa rahoitusta kanavoimalla vuodesta 2008 lähtien, tarpeellisten tarkistusten ja uudistusten tekemiseen rahoitusperusteisiin sekä toiminnan laatua tukevien kehittämisavustusten ja valtionosuuden lisäämiseen vuoden 2006 talousarviossa toteutettavilla järjestelyillä.
3. Ehdotus hallituksen esitykseksi ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta sisältää ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien uusimista ja työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän vahvistamista koskevat muutosesitykset.

Valmisteluryhmä katsoo, että edellä selostetuilla ehdotuksilla vahvistetaan myös ammatillista aikuiskoulutuskeskusta tai valtakunnallista erikoisoppilaitosta ylläpitävien järjestäjien toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia hoitaa ja kehittää ammatillista lisäkoulutusta ja työelämän palvelutoimintaa työikäisen aikuisväestön ja työelämän osaamistarpeisiin vastaamiseksi. Näin ollen valmisteluryhmä ei ole katsonut tarpeelliseksi tehdä (kts. toimeksiannon kohta 1) nykyiseen koulutuslainsäädäntöön muita muutosesityksiä näiden yksiköiden aseman ja toimintaedellytysten vahvistamiseksi.

Jatkotoimenpiteet

Valmisteluryhmä esittää, että loppuraportti lähetetään julkistamisen jälkeen lausuntokierrokselle ja jatkotoimenpiteiden valmistelu käynnistetään tämän vaiheen jälkeen tammi-helmikuun vaihteessa.

Hallituksen esitys ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta ehdotetaan annettavaksi eduskunnalle kevätistuntokauden 2005 alussa.

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien uusimista koskeva ohjeistus valmistellaan eduskunnan vastaus huomioonottaen niin, että järjestäjien hakemukset saadaan ministeriöön touko-kesäkuussa ja lupia koskevat päätökset voidaan tehdä elo-syyskuussa 2005. Uudet järjestämisluvat tulisivat voimaan 1.1.2006.

Vuoden 2006 talousarvioesityksen sekä toiminta- ja taloussuunnitelmien valmistelussa otetaan huomioon valmisteluryhmän ehdotukset voimavarojen lisäämisestä, rahoitusjärjestelyistä ja rahoitusperusteiden tarkistamisesta. Rahoitusta koskevien ehdotusten jatkovalmistelu käynnistetään lausuntokierroksen jälkeen.

Työelämän palvelutehtävän sekä ammatillisen lisäkoulutuksen laatua edistäviä kehittämisavustuksia ja arviointitoimintaa sekä opiskelijapalautejärjestelmän käyttöönottoa koskevien ehdotusten jatkovalmistelu organisoidaan kevään 2005 aikana tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä työelämän järjestöjen kanssa.

Rahoituksen määrätymisperusteita koskevien ehdotusten jatkovalmistelu käynnistetään yhteistyössä Opetushallituksen kanssa lausuntokierroksen jälkeen.

3.1 Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien uusimista koskevat ehdotukset

Työryhmä esittää ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien uusimisesta seuraavaa:

Aikataulu

- vuosien 2003–2005 aikana yhtenä tai useampana vuonna ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuutta saaneiden koulutuksen järjestäjien järjestämisluvat muutetaan järjestäjien hakemusten pohjalta uusien säännösten mukaisiksi luviksi;
- muiden järjestämisluvan omaavien koulutuksen järjestäjien luvat kumotaan lain säännöksellä; järjestäjä voi kuitenkin hakea luvan uusimista;
- uudet luvat tulevat voimaan 1.1.2006.

Koulutus

- järjestämislupiin sisällytetään molemmat tai toinen seuraavista rahoitettavan koulutuksen määrää koskevista maininnoista:
 - toistaiseksi voimassa oleva oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosimäärä, jonka mukaiseen valtionosuuteen koulutuksen järjestäjä on vuosittain oikeutettu; valtionosuuden määräämisessä on ensisijaisena perusteena koulutuksen järjestäjän aikaisempien vuosien koulutuslajakautuma;
 - toistaiseksi voimassa oleva ammatillisen lisäkoulutuksen oppisopimusten määrä, jonka mukaiseen valtionosuuteen koulutuksen järjestäjä on vuosittain oikeutettu.
- em. tavalla määräytyvät valtionosuudet eivät kata koko momentteja; 10–15 prosenttia määrärahoista jätetään opetusministeriön käyttöön käytettäväksi lisävaltionosuuksien myöntämiseen ajankohtaisten koulutuspoliittisten painotusten mukaisesti;
- järjestämislupa voidaan sisällyttää koulutusaloja tai tiettyjä koulutuksia taikka erityisopetusta koskeva maininta, jos opetusministeriö katsoo erityisen kalliiden alojen tai koulutusten tai erityisopetusta tarvitseville suunnatun koulutuksen turvaamisen tätä edellyttävän;
- opiskelijatyövuosien toteutuneen määrän toistuva jääminen järjestämislupaa olennaisesti alemmalle tasolle antaa opetusministeriölle perusteen järjestämisluvan muuttamiseen.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta

- järjestämislupa voidaan sisällyttää koulutuksen järjestäjän esittämään suunnitelmaan perustuva määrääjän voimassa oleva maininta maksullisena palvelutoimintana toteutettavasta työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnasta; suunnitelma on osa järjestämislupaa;
- suunnitelman mukaisen työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämistä varten koulutuksen järjestäjät voivat hakea kehittämisavustuksia;
- suunnitelmat ja järjestämislupien maininnat kattavat ensi vaiheessa vuodet 2006–2008; suunnitelmien toteutumista arvioidaan ja päätökset seuraavasta kaudesta tehdään vuoden 2008 aikana.

3.1.1 Ammatillinen lisäkoulutus ja oppisopimuskoulutuksena järjestettävä lisäkoulutus

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämistä ei ole lainsäädännön mukaan rajoitettu järjestämisluvan saaneille. Sitä voidaan järjestää vaikkapa kaupallisena toimintana. Järjestämisluvalla on kuitenkin kaksi keskeistä oikeusvaikutusta. Se velvoittaa järjestämisluvan saajan noudattamaan lisäkoulutuksen järjestämisessä lakia ammatillisesta aikuiskoulutuksesta ja sen nojalla annettuja alemmanasteisia säädöksiä. Nykyiset luvat antavat lisäksi opetusministeriölle mahdollisuuden myöntää järjestäjälle lisäkoulutuksen valtiosuutta.

Ehdotettuihin uusiin lupiin sisältyisi toistaiseksi voimassa oleva ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosien määrä, jonka mukaiseen valtiosuuteen koulutuksen järjestäjä olisi vuosittain oikeutettu. Valtiosuuden määräämisessä ensisijaisena perusteena olisi koulutuksen järjestäjän aikaisempien vuosien koulutusalakautuma ja sen mukainen opiskelijatyövuosien jakautuminen eri hintaryhmiin.

Ammatillista lisäkoulutusta voidaan järjestää myös oppisopimuskoulutuksena. Nykyisissä luvissa tähän on annettu erikseen lupa, jonka velvoittavuusvaikutus on sama kuin edellä kuvatun lisäkoulutuksen järjestämisluvan. Se antaa lisäksi opetusministeriölle mahdollisuuden myöntää järjestäjälle oppisopimuslisäkoulutuksen valtiosuutta.

Ehdotettuihin uusiin lupiin sisältyisi ammatillisen lisäkoulutuksen oppisopimusten määrä, jonka mukaiseen valtiosuuteen koulutuksen järjestäjä olisi vuosittain oikeutettu.

Ehdotetut uudet järjestämisluvut voisivat kattaa joko oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen tai oppisopimuskoulutuksena järjestettävän lisäkoulutuksen tai molemmat.

Tarkoituksena on, että lupiin sisällytetyt opiskelijatyövuosi- ja oppisopimusten määrät eivät vuosittain kata kokonaan asianomaisille budjettimomenteille osoitettua määrärahaa. Noin 10 - 15 prosenttia määrärahoista jätettäisiin opetusministeriön käyttöön. Opetusministeriö suuntaisi käytössään olevan osan määrärahasta ajankohtaisten koulutuspoliittisten painotusten mukaisesti.

Nykyisin lisäkoulutuksen järjestämisluvuissa ainoa sisällöllinen määräys koskee opetuskieliä. Lisäksi aikaisemman lainsäädännön mukaisesti ammatillista aikuiskoulutuskeskusta tai valtakunnallista erikoisoppilaitosta ylläpitäneillä järjestäjillä on luvassaan maininta, jonka nojalla näille järjestäjille on myönnetty ns. toiminta-avustusta. Toiminta-avustusta myönnetään enää vuonna 2005.

Ehdotetuissa uusissa luvissa olisi edelleen määräykset opetuskielistä ja sen lisäksi tarvittaessa koulutusaloista tai yksittäisistä koulutuksista ja erityisopetuksesta. Koulutusaloista tai yksittäisistä koulutuksista olisi määräyksiä ainoastaan silloin, kun halutaan turvata joko erityisen kalliiden tai harvinaisten alojen koulutustarjonta. Vastaavasti erityisopetuksesta olisi määräyksiä ainoastaan silloin, kun halutaan turvata joillekin erityisopetusta tarvitseville ryhmille suunnattu koulutustarjonta.

3.1.2 Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta

Ammatillisen lisäkoulutuksen rinnalle järjestämisluvuissa nostettaisiin työelämän palvelu- ja kehittämistoiminta. Sillä tarkoitetaan yrityksille ja julkisyhteisöille, erityisesti pienyrityksille tarjottuja osaamisen kehittämispalveluja, jotka toteutetaan maksullisena palvelutoimintana. Tällaisia palveluja voisivat olla ainakin yrityksen ja julkisyhteisöjen osaamistarpeiden analysoinnit, henkilöstön osaamiskartoitukset, henkilöstön koulutus- ja kehittämisohjelmat, yrittäjien osaamisen kehittäminen ja ylläpitäminen, oppilaitosten resurssien (tilat, laitteet ym.) hyödyntäminen henkilöstön kehittämisessä sekä julkisesti rahoitetun koulutuksen hyödyntämismahdollisuuksista tiedottaminen.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta voisi tapahtua osana alueellisia, monialaisia koulutuksen ja tutkimuksen ja työelämän yhteistyöverkostoja. Toiminta suuntautuisi erityisesti pienyrityksiin, joissa yleensä on suuria yrityksiä vähemmän henkilöstön kehittämisen ammatitaitoa ja joiden työntekijät osallistuvat koulutukseen keskimäärin vähemmän kuin suurten yritysten työntekijät.

Järjestämislupa sisältävä maininta työelämän palvelu- ja kehittämistoiminnasta olisi määräaikainen ja perustuisi koulutuksen järjestäjän esittämään suunnitelmaan. Ensi vaiheessa suunnitelma kattaisi vuodet 2006–2008. Se oikeuttaisi koulutuksen järjestäjän hakemaan suunnitelman mukaisen toiminnan kehittämiseen ammatillisen lisäkoulutuksen kehittämisavustuksia. Valmisteluryhmä esittää, että vuonna 2006 ammatillisen lisäkoulutuksen kehittämiseen käytettävissä olevasta 8 miljoonan euron määrärahasta 5–6 miljoonaa euroa suunnattaisiin tähän tarkoitukseen. Tarkoituksena on jatkaa nykyistä käytäntöä, jossa avustusten periaatteista ja painoalueista sovitaan yhteistyössä työelämän osapuolten kanssa.

Laadittavien suunnitelmien sisältöä ohjattaisiin hakuohjeella. Suunnitelma olisi luonteeltaan strateginen ja sen tulisi sisältää kuvaukset toiminnan tarkoituksesta ja tavoitteista, toteutuksesta, arvioinnin järjestämisestä, palautteen käsittelystä ja hyödyntämisestä sekä yhteistyöverkostosta.

Koulutuksen järjestäjien tulisi arvioida työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaansa ja sen vaikuttavuutta kuten muutakin toimintaansa. Toimintaa seurattaisiin myös osana koulutuksen järjestäjien toiminnan ulkopuolista arviointia. Päätökset työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan sisällyttämisestä järjestämislupiin vuotta 2008 seuraavalla kaudella tehtäisiin vuoden 2008 aikana.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan nostaminen osaksi ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien hakuprosessia nostaisi jo sinänsä tämän toiminnan profilia koulutuksen järjestäjien keskuudessa. Toiminnan kehittämiseen tarkoitetut avustukset olisivat määrältään verrattain vaatimattomia koulutuksen järjestäjien kokonaisrahoitukseen verrattuna, mutta sinänsä merkittäviä erityisesti ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämistoimintaan suunnattujen määrärahojen tulevaisuudennäkymiä ajatellen.

3.1.3 Lupien uusimisprosessi

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupa on vajaalla 500 järjestäjällä, joista noin 190 saa oppilaitosmuotoisen lisäkoulutuksen valtionosuutta vuonna 2004. Suuri ero luvuissa on jäänne nykyistä valtionosuuslainsäädäntöä edeltäneestä lisäkoulutuksen rahoituslainsäädännöstä, joka toimi erilaisin periaattein. Tarkoituksena on saattaa järjestämislupien ja valtionosuutta saavien järjestäjien määrä vastaamaan toisiaan. Oppisopimusliskoulutuksen valtionosuutta saa vuonna 2004 85 järjestäjää. Oppisopimuskoulutuksen järjestäjäverkkoon valmisteluryhmä ei tässä vaiheessa esitä muutoksia.

Vuosien 2003–2005 aikana yhtenä tai useampana vuonna ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuutta saaneiden koulutuksen järjestäjien järjestämisluvat muutetaan järjestäjien hakemusten pohjalta uusien säännösten mukaisiksi luviksi. Näiltä koulutuksen järjestäjiltä pyydetäisiin kevätkauden 2005 aikana esitys järjestämislupa sisältävästä ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosien ja oppisopimusten määrästä, mahdollinen suunnitelma työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnasta sekä esitykset luvan mahdollisesta muusta sisällöstä. Opetusministeriö esittäisi pyynnön yhteydessä aikaisempina vuosina toteutuneen toiminnan laajuuteen perustuvat ehdotukset määristä.

Muiden koulutuksen järjestäjien järjestämisluvat kumottaisiin lain säännöksellä vuoden 2005 lopussa kuitenkin siten, että kyseisille järjestäjille varattaisiin mahdollisuus hakea luvan uusimista.

Päätökset uudistetuista luvista pyrittäisiin tekemään alkusyksystä 2005 ja luvat tulisivat voimaan vuoden 2006 alusta.

Esimerkkiluonnos uudesta ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvasta

1. Koulutuksen järjestäjä
 - ... koulutuskuntayhtymä/kaupunki/säätiö/Oy/ry
2. Opetuskieli
 - Suomi/ruotsi/molemmat/mahdollisesti muut
3. Valtionosuuteen oikeuttava ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosimäärä (tarvittaessa)
 - Koulutuksen järjestäjän valtionosuuteen oikeuttava opiskelijatyövuosimäärä ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon tai niiden osiin valmistavassa ja muussa ammatillisessa lisäkoulutuksessa on XXX.
4. Valtionosuuteen oikeuttavien oppisopimusten määrä (tarvittaessa)
 - Koulutuksen järjestäjän valtionosuuteen oikeuttava oppisopimusten vuotuinen määrä ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon tai niiden osiin valmistavan ja muussa ammatillisessa lisäkoulutuksessa on XXX.
5. Koulutusalat/koulutukset (tarvittaessa)
 - Koulutuksen järjestäjän tulee tarjota xxx-alan koulutusta/(tiettyä) xxx koulutusta
6. Erityisopetus (tarvittaessa)
 - Koulutuksen järjestäjän tulee tarjota koulutusta erityisopetusta tarvitseville ryhmille (tarvittaessa tarkemmin yksilöiden ryhmät).
7. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta (tarvittaessa)

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa vuosina 2006–2008 yrityksille ja julkisyhteisöille, erityisesti pienyrityksille, osaamisen kehittämispalveluja liitteenä olevan suunnitelman mukaisesti.

3.1.4 Järjestäjäverkko ja toiminnan laatu

Järjestäjäverkko

Järjestämislupien uudistamisella olisi ainakin seuraavanlaisia vaikutuksia koulutuksen järjestäjäverkkoon:

- koulutuksen järjestäjäverkko selkiytyy, kun järjestämisluvat myönnetään pääsääntöisesti vain niille hakijoille, jotka ovat viime vuosina järjestäneet valtion rahoittamaa lisäkoulutusta;
- oppilaitos- ja oppisopimusmuotoisen lisäkoulutuksen käsitteleminen samana kokonaisuutena selkiyttää lisäkoulutuksen kokonaisuutta sekä toiminnan ohjauksen että koulutuksen järjestäjien kannalta;

- lisäkoulutuksen järjestäjäverkon selkiyttäminen ja sen toiminnan vakauttaminen vaikuttavat välillisesti myös työvoimakoulutuksen ja henkilöstökoulutuksen tarjontaverkon selkiytymiseen ja tarjontaverkon vahvistumiseen; sekä
- työelämän palvelu- ja kehittämistoiminnan korostamisella sekä lisäkoulutuksen laadunarvioinnin kehittämistoimenpiteillä vahvistetaan lisäkoulutuksen järjestämisen muodostumista osaksi aikuiskoulutustoimijoiden, yritysten ja työyhteisöjen sekä muiden koulutuksen järjestäjien valtakunnallisia ja alueellisia verkostoja.

Valmisteluryhmä ei esitä muutoksia koulutuksen järjestäjien toimivaltaan koulutuksen organisoinnissa. Uudistuksen jälkeenkin koulutuksen järjestäjillä olisi toimivalta organisoida koulutus haluamallaan tavalla.

Laadunarvioinnin vahvistaminen ammatillisessa lisäkoulutuksessa

Lisäkoulutuksen jatkuvan laadun ja järjestäjien verkostoitumisen parantamiseksi valmisteluryhmä ehdottaa seuraavia kehittämistoimenpiteitä.

Lisäkoulutuksen keskeisimmän tarjonnan muodostavat ammatti- ja erikoisammattitutkinnot, niiden osat ja niihin valmistava koulutus. Näyttötutkintojen asemaa koulutuksen laadunvarmistuksen välineinä tulee yhteistyössä tutkintotoimikuntien ja työelämän osapuolten kanssa edelleen vahvistaa. On selvitettävä, missä määrin valmistavan koulutuksen opiskelijat eivät osallistu näyttöihin, ja kohdistettava selvityksen osoittamia suunnattuja toimenpiteitä näyttöihin osallistumisen varmistamiseksi. Lisäksi on kehittämistyössä kiinnitettävä erityistä huomiota opintojen ja tutkinnon suorittamisen henkilökohtaistamiseen sekä työssäoppimiseen.

Opetusministeriön toimialan ammatillisessa aikuiskoulutuksessa (näyttötutkintoon valmistava koulutus sekä muu kuin tutkintoon valmistava lisäkoulutus) otetaan käyttöön kattava sähköinen opiskelijapalautejärjestelmä. Palaute kerätään kaikilta oppilaitosmuotoisen ja oppisopimuskoulutuksen opiskelijoilta. Palautteen avulla saadaan jatkuvaa tietoa koulutuksen ja näyttötutkintojen järjestämisen laadusta ja vaikuttavuudesta. Järjestelmä kytketään sovitavalla tavalla yhteistyössä työministeriön kanssa työvoimakoulutuksen OPAL -opiskelijapalautejärjestelmästä saataviin tuloksiin, jolloin katetaan koko ammatillisen aikuiskoulutuksen kokonaisuus.

Koulutuksen arviointineuvosto on käynnistänyt opetusministeriön toimeksiannosta hankkeen, jossa arvioidaan aikuisten opiskelumahdollisuuksia ja järjestäjäverkkoa toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa. Arviointihankkeen ensimmäisessä vaiheessa (2004–2005) arvioidaan koulutuksen järjestämisedellytyksiä, tarjonnan määrää ja laatua, koulutukseen pääsyä sekä koulutusjärjestelyjen soveltuvuutta. Hankkeen toisessa vaiheessa (2006–2007) tarkoituksena on arvioida oppilaitosverkoston ohjausta ja ohjausjärjestelmän vaikutuksia suhteessa ensimmäisen vaiheen tematiikkaan. Hankkeen toiseen vaiheeseen liitetään toimeksianto, joka kohdistuu myös työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan arviointiin.

Opetusministeriö on sopinut lääninhallitusten kanssa aikuiskoulutuksen vaikuttavuuden alueellisten toimenpideohjelmien laatimisesta. Lähtökohtana on tarkastella yhteistyössä työvoima- ja elinkeinokeskusten, maakuntien liittojen ja aikuiskoulutuksen järjestäjien kanssa aikuiskoulutusta alueellisena kokonaisuutena ja ottaen huomioon kaikki aikuiskoulutustoimijat. Selvitystyön on tarkoitus valmistua kevään 2005 aikana. Toimenpideohjelmiä käytetään hyväksi lisäkoulutuksen ohjauksen kehittämisessä.

Opetushallituksen tehtäväksi on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa asetuksessa säädetty avustaa tutkintotoimikuntia näyttötutkintojen järjestämisedellytysten arvioinnissa.

Tarkoitukseen kehitetyssä järjestelmässä arviointikokonaisuudet ovat työelämäyhteistyö ja verkostoituminen, näyttöjen henkilökohtaistaminen, tutkinnon perusteiden soveltaminen, toiminnan itsearvioinnin järjestäminen sekä henkilöstön asiantuntemus. Näyttötutkintojen järjestämisedellytysten arvioinnin kattavuutta lisätään opetushallituksen ja tutkintotoimikuntien yhteistyönä.

3.2 Rahoitusta koskevat ehdotukset

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta valmisteluryhmä esittää seuraavaa:

Opiskelijatyövuosien ja oppisopimusten määrän mitoittaminen

- ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupiin otetaan määrällinen säätely: oppilaitosmuotoiseen lisäkoulutukseen opiskelijatyövuosien määränä sekä oppisopimusmuotoisena järjestettyyn lisäkoulutukseen oppisopimusten määränä;
- järjestämislupien mukaiset määrät muodostavat valtionosuuksien laskennan perusteena olevien suoritteiden vahvistamisessa rahoituksen ennakoitavuutta lisäävän pohjan;
- em. suoritteiden määrät mitoitetaan talousarviossa suuremmaksi kuin em. järjestämislupien mukainen yhteismäärä, jolloin ylittävä osuus on käytettävissä koulutuspoliittisiin tarkoituksiin ja/tai suoritteiden lisäyksenä niille järjestäjille, jotka ovat kasvattaneet toimintaansa;
- rahoituslaissa täsmennetään tarvittaessa suoritteiden määrien jakamista koskevia säännöksiä;

Rahoituksen määräytymisperusteet

- oppilaitosmuotoisesti järjestetyn ammatillisen lisäkoulutuksen kahdeksan eri hintaryhmää muutetaan yhdeksäksi koulutusala- ja aloille tulevia yksikköhinnan korotustekijöitä tarkistetaan;
- henkilöstökoulutuksena järjestettävä lisäkoulutus oikeuttaa valtionosuuteen vain tutkintotavoitteisesti järjestettynä;
- omaehtoisen ja henkilöstökoulutuksen rajan määritelmää opiskelijatyövuosien laskemisessa selvennetään;

Resurssien vahvistaminen

- toiminta-avustuksen viimeisen erän järjestelyillä nostetaan ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten opiskelijatyövuosimäärän tasoa viidellä miljoonalla eurolla valtion vuoden 2006 talousarviossa;
- toiminta-avustuksen viimeisen erän järjestelyinä suunnataan kolme miljoonaa euroa työelämän kehittämistehtävien ja muun toiminnan laadun kohottamiseen, jolloin avustusten taso nousee 8 miljoonaan euroon vuonna 2006;
- Noste-ohjelman päättyessä vapautuvasta määrärahasta osoitetaan vuonna 2008 15 miljoonaa euroa ammatillisen lisäkoulutuksen resurssien vahvistamiseen.

3.2.1 Suoritteiden vahvistaminen

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 48 §:n mukaan opetusministeriö vahvistaa oppilaitosmuotoiseen ammatilliseen lisäkoulutukseen seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteena käytettävien opiskelijatyövuosien määrän vuosittain valtion talousarvoin rajoissa. Tarkempia jakoperusteita lainsäädäntöön ei sisälly. Alusta lähtien valtionosuuden suoritepäätös on pyritty tekemään mahdollisimman laskennallisena ja samoin periaattein kaikille järjestäjille. Rahoitusjärjestelmän erilaisten osien sovittaminen yhteen vaikutti kuitenkin siihen, että pitkälle menevään laskennallisuuteen on päästy pääosin vasta vuonna 2004.

Laskennallisen pohjan on muodostanut vuodesta 2003 lähtien kahden vuoden lisäkoulutuksen toteutuman keskiarvo. Siten esim. vuoden 2005 suoritepäätöksen laskennan toisena pohjana olivat vuoden 2003 kustannusten tiedonkeruun yhteydessä koulutuksen järjestäjien ilmoittamat opiskelijatyövuodet. Laskennan toisen osan muodostivat vuoden 2004 perustietojen tiedonkeruun yhteydessä koulutuksen järjestäjien ilmoittamat opiskelijatyövuosien toteutuneet määrät 1.1.–20.9.2004 sekä järjestäjän oman arvion mukainen määrä 21.9.–31.12.2004. Päättäneen vuoden toteutuma osoittaa toiminnan todellisen laajuuden ja suunnan ja kuluvan vuoden opiskelijatyövuosien määrät osoittavat kunkin järjestäjän kohdalla sen jatkumon sekä suunnan. Arvion osuus on mukana, jotta pohjana olisi koko vuosi.

Laskennallinen järjestelmä näin toteutettuna tarkoittaa sitä, että kaikkien järjestäjien toiminta vaikuttaa kaikkiin. Koulutuksen järjestäjät voivat oman ilmoituksensa perusteella arvioida tulevan vuoden suoritepäätöksen määrää, mutta muiden koulutuksen järjestäjien toiminnan vaikutusta ne eivät pysty ennakoimaan. Toimintaansa kasvattanut järjestäjä voi siis ennakoida opiskelijatyövuosien lisääntymistä, mutta muiden toiminnasta johtuen ei sen määrää. Vastaavasti toiminnan supistuminen näkyy vähenevinä opiskelijatyövuosina, mutta sen tarkkaa määrää on samoin vaikea ennakoida.

Valmisteluryhmän ehdotus

Toiminnan ja rahoituksen vakautta ja ennustettavuutta esitetään lisättäväksi määräämällä koulutuksen järjestäjille ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosien määrällinen taso. Se toteutettaisiin järjestämislupien uusimisen yhteydessä. Luvassa ilmoitettu määrä toimii rahoituksen ennustettavuutta lisäävänä tekijänä niin, että järjestäjä voi vakuuttua saavansa valtionosuusrahoituksen ainakin tuohon määrään saakka, jos koulutusta on näin järjestetty.

Opiskelijatyövuosien määrän taso mitoitetaan koulutuksen järjestäjälle vuosina 2003–2005 toteutuneen toiminnan tason pohjalta ottaen huomioon myös ne koulutusalat, joilla koulutusta on järjestetty. Taso mitoitettaessa mukaan lasketaan valtionosuusrahoituksella, opetusministeriön avustuksella (tupo) ja lääninhallituksen avustusrahoituksella toteutettu koulutus, koska niiden vaikutus näkyy vuoden 2003 ja 2004 toteumaluvuissa. Opiskelijatyövuosien määrän tulisi ilmaista kunkin koulutuksen järjestäjän vakiintuneen toiminnan taso.

Järjestämislupien mukainen yhteenlaskettu opiskelijatyövuosien määrä on kuitenkin tarkoitus mitoitaa eräänlaisena järjestäjien rahoituksen vakautta turvaavana vähimmäismääränä. Tämän lisäksi kunkin vuoden talousarviossa mitoitettaisiin ammatillisen lisäkoulutuksen kokonaisresurssi em. tasoa ja siitä johtuvaa valtionosuutta korkeammaksi, jotta koulutuspoliittiseen ohjaamiseen ja suuntaamiseen olisi mahdollisuuksia. Näitä tarpeita ovat esim. jonkin ammattialan aiempaa suurempi koulutustarve tai muu poikkeuksellinen koulutustarve. Talousarviossa oleva määrärahavaraus turvaisi myös ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen joustavuuden ja nopean reagointikyvyn kulloistakin tarvetta varten.

Järjestelmä ei muuttaisi kuitenkaan vuosittain toteutettavaa seurantaa, vaan se tehtäisiin

samalla tavalla kuin nytkin eli kustannustietokyselyn yhteydessä saataisiin edellisen vuoden koulutuksen toteumatiedot ja perustietokyselyn yhteydessä kuluvan vuoden tiedot. Kahden vuoden keskimääräinen toteuma muodostaa edelleen käyttökelpoisen pohjan. Käytettävissä olevien seurantatietojen ja järjestämislupien mukaisten määrien vertailussa voi syntyä seuraavia tilanteita:

- Seurantatietojen pohjalta järjestäjälle on mahdollista myöntää valtionosuuden laskennan pohjaksi järjestämisluvan mukaista opiskelijatyövuosien määrää suurempi suoritteiden määrä em. varauksen puitteissa, lisäys jaettaisiin kaikille nykyiseen tapaan suoritteiden määrien suhteessa, ts. järjestämisluvan mukainen suoritelmäärä on alaraja ja käytettävissä oleva lisäresurssi jaettaisiin seurannan antamien tietojen mukaan niille järjestäjille, joilla toiminnan toteutunut määrä on alarajaa korkeampi; varausta on osittain tai kokonaan mahdollista käyttää myös ajankohtaisten koulutustarpeiden mukaan;
- Jos koulutuksen järjestäjä taas em. seurannan mukaan alittaa järjestämisluvan mukaisen suoritelmäärän, se saisi kuitenkin valtionosuuden pohjaksi järjestämisluvan mukaisen määrän. Tämä tarkoittaisi kuitenkin tilanteita, jossa alitus on vähäinen ja tilapäinen, ja siihen vaikuttavat sellaiset tekijät, joihin järjestäjä voi vähän vaikuttaa;
- Jos toiminnan taso sen sijaan jää olennaisesti ja useampana vuotena järjestämisluvan mukaisen määrän alle, kyseeseen tulee järjestämisluvan muuttaminen;
- Jos talousarvio mahdollistaa resurssien tason pysyvän korottamisen, se on siirrettävissä kaikkien järjestäjien määrällisen tason korottamiseen.

Oppisopimusmuotoisen lisäkoulutuksen osalta edellä kuvattu mekanismi on pääpiirteissään sama.

Oppisopimusten määrä järjestämisluvissa mitoitettaisiin luonnollisesti tämän koulutuksen vakiintuneen toiminnan pohjalta ottaen huomioon viime vuosina noudatetut jakoperiaatteet sekä alueellisesti että koulutusaloittain. Talousarvioon otettava oppisopimusten kokonaisvolyymi mitoitettaisiin täälläkin järjestämislupien tasoa korkeammaksi. Ylittävä osuus on käytettävissä oppisopimuskoulutuksen ajankohtaisiin tarpeisiin.

3.2.2 Hintaryhmiä koskevat muutosesitykset

Ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuotta kohden lasketut yksikköhinnat on jaettu kahdeksaan eri hintaryhmään (Rah.A 10a §). Hintaryhmät 1–5 ja 8 sisältävät näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen, hintaryhmä 6 ei-tutkintotavoitteisen koulutuksen ja hintaryhmä 7 kielitutkintoihin valmistavan koulutuksen. Hintaryhmät noudattavat vain osin vanhaa koulutuslaluokitusta. Samaan hintaryhmään kuuluu eri koulutusaloja ja toisaalta samaan koulutusalaan kuuluvia opintoaloja kuuluu eri hintaryhmiin.

Vuonna 2003 tehdyt koulutuslaluokituksen muutokset otetaan käyttöön myös valtionosuuslaskennassa asteittain. Ammatillisen lisäkoulutuksen osalta koulutuslaluokituksen muutos tulee voimaan vuoden 2005 alussa. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus on tarkoituksenmukaista ja mahdollista rakentaa uuden luokituksen pohjalta jo vuoden 2006 alusta, koska hintaryhmien muutostarpeita on myös muista syistä.

Nykymallin mukaisten porrastusten muodostamaa yksikköhintaa ja sen vastaavuutta järjestetyn lisäkoulutuksen toteutuneisiin kustannuksiin on seurattu vuodesta 2001. Hinta-

ryhmät muodostettiin vuonna 2000 pääosin lääninhallituksen hankintajärjestelmän ja ammatillisen peruskoulutuksen koulutusalojen hintojen perusteella kuitenkin niin, että hintaa korotettiin näyttötutkintojen järjestämisen arvioituilla lisäkustannuksilla. Seurannan perusteella toteutuneet kustannukset ovat olleet hintaryhmien mukaisia yksikköhintoja selvästi alhaisempia lähes kaikissa hintaryhmissä. Tiedossa on, että lisäkoulutuksen kustannuksia ei etenkään yhteisten kustannusten osalta ole osattu jyvittää tai kohdentaa lisäkoulutukseen, ja tämä näkyy suurina järjestäjäkohtaisina eroina.

Toteutunutta korkeampi yksikköhinta ei ole kuitenkaan merkinnyt menojen kasvua, koska kulloiseenkin budjettimäärärahaan on sopeutettu opiskelijatyövuosien määrän säätelyllä. Toisaalta järjestäjät ovat saamallaan valtionosuudella tehneet yhteensä noin 1 000–2 000 opiskelijatyövuoden verran suoritteita, jotka on sitten seuraavan valtionosuuslaskelman pohjasta osittain jouduttu leikkaamaan pois. Seurannan perusteella valmisteluryhmä esittää rahoituksen määräytymisen nykyisiä kertoimia tarkistettaviksi ja muutettaviksi ne samassa yhteydessä kuin pohjaksi otetaan uusi koulutuslaskutus.

Rahoituksen perushinta on määräytynyt ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta, joka hinta esitetään säilytettäväksi edelleenkin keskihintana. Sen arvioidaan kuitenkin antavan lisäkoulutuksen omaa keskihintaa luotettavamman pohjan porrastusten laskemiselle. Koska ammatillisen lisäkoulutuksen kustannusten seuranta ei anna tutkinto-kohtaista tietoa, valmisteluryhmä käyttää ammatillisen peruskoulutuksen kustannustietoja niiden tutkintojen osalta, joihin porrastusta esitetään.

Valmisteluryhmän ehdotus

Muutoksessa nykyjärjestelmän mukaiset kahdeksan eri hintaryhmää muutetaan yhdeksäksi koulutusaloiksi. Koulutusalat noudattavat samaa rakennetta kuin mikä se on muillakin koulutusmuodoilla. Koulutusaloilla on pääosin yksi yksikköhinta, joka muodostetaan siten, että ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisen yksikköhinta kerrotaan ammatillisen lisäkoulutuksen koulutusalan kertoimella. Muutamien kalliiden koulutusten osalta joudutaan hakemaan porrastustarpeisiin lisätietoa myös ammatillisen perustutkinnon tutkinto-kohtaisista porrastuksista.

Taulukkoon merkitty koulutusaloittainen kerroinehdotus perustuu vuoden 2003 kustannusten tiedonkeruun aineistoon, joka edustaa noin kolmasosaa koko ammatillisen lisäkoulutuksen toteutumasta. Ehdotusta joudutaan vielä monin tavoin tarkentamaan. Vaikeutena on seurantatiedon puute, joten oikeaa kerrointa etsittäessä hyödynnetään myös ammatillisen peruskoulutuksen tiedonkeruuta. Ammatillisen lisäkoulutuksen kustannuksia on seurattu hintaryhmittäin, joihin ryhmiin kuuluu nyt useille eri koulutusaloille sijoittuvia tutkintoja. Tavoitteena on kuitenkin se, että koulutusaloittaiset hintakertoimet voidaan vahvistaa rahoitusasetuksessa ja koulutusaloilla on vain muutamia porrastuksia. Näitä tutkinto- ja opintoaloittaisia kertoimia joudutaan ottamaan käyttöön erityisesti kalliimpien alojen koulutuksissa.

Uusi koulutusala ja alustava ehdotus koulutusalan kertoimesta ja vertaus nykyiseen hintaryhmään ja sen kertoimeen

| Uusi koulutusala | kerroin | Nykyinen hintaryhmä | kerroin |
|---|---------|---|---------|
| 1. Humanistinen ja kasvatusala | 0.6 | 8 vapaa-aika-ala | 1.0 |
| | | 7 kielitutkinnot | 0.6 |
| 2. Kulttuuriala | 1.2 | 2 kulttuuri | 1.3 |
| | | 4 viestintä ja musiikki | 1.8 |
| 3. Yhteiskuntatieteet, liiketalous ja hallintoala | 0.8 | 1 kauppa ja hallinto | 0.8 |
| 4. Luonnontieteiden ala | 1.1 | 1 kauppa ja hallinto | 0.8 |
| 5. Tekniikan ja liikenteen ala | 1.1 | 3 tekniikan ja liikenteen | 1.5 |
| | | 5 kuljetus, maanrakennus ja nosturinkuljettaja | 2.9 |
| 6. Luonnonvara- ja ympäristö | 1.1 | 3 luonnonvara-ala | 1.5 |
| | | 5 metsäkoneenkuljettaja | 2.9 |
| 7. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala | 1.0 | 3 liikunta-ala | 1.5 |
| | | 8 sosiaali- ja terveysala | 1.0 |
| 8. Matkailu-, ravitsemis- ja talousala | 1.0 | 8 matkailu-, ravitsemis- ja talousala | 1.0 |
| | | | |
| 9. Muu koulutus | 0.7 | 6 muu kuin näyttötutkintoon valmistava koulutus | 0.7 |

Muu kuin näyttötutkintoon valmistava koulutus on kustannuksiltaan merkittävää ja sen piirissä on erihintaisia koulutuksia. Lisäksi koulutusta järjestetään sellaisilla koulutuksen alueilla, joihin ei ole (vielä) vahvistettu tutkintojen perusteita ja joista eräät ovat varsin pitkäkestoisia ja erikoisvälineistöä vaativia koulutuksia. Näiden sijoittelu eri koulutusaloille on vielä ratkaistava. Yksikköhinnan määrittäminen harkinnanvaraisen korotuksen kautta voi olla vain tilapäisratkaisu.

Oman ryhmänsä muodostavat ns. erityis pätevyudet eli muiden hallinnonalojen edellyttämiin pätevyksiin johtavat koulutukset, jotka eivät kuulu näyttötutkintojärjestelmän piiriin. Tältä osin Opetushallitus selvittää, olisiko muita kuin näyttötutkintojärjestelmään kuuluvia tutkintoja tai erityis pätevyksiin johtavaa koulutusta mahdollista sisällyttää ammatillisen lisäkoulutuksen tutkintotavoitteiseen koulutukseen.

3.2.3 Omaehtoista ja henkilöstökoulutusta koskevat muutosesitykset

Ammatillisen lisäkoulutuksen suoritepäätöksessä opiskelijatyövuodet on jaettu omaehtoiseen ja henkilöstökoulutukseen. Henkilöstökoulutuksessa opiskelijatyövuoden valtionosuus on pienempi kuin omaehtoisessa. Lainsäädännössä tai suoritepäätöksessä ei ole määritelmää siitä, milloin koulutus katsotaan henkilöstökoulutukseksi. Koulutuksen järjestäjille toiminnan raportoinnista annetuissa ohjeissa ei määritelmää myöskään ole. Raportointi perustuu koulutuksen järjestäjien itse tekemään tulkintaan.

Raporttien mukaan henkilöstökoulutuksen osuus ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosien määrästä on ollut vuonna 2002 7 prosenttia ja vuonna 2003 7,3 prosenttia. Henkilöstökoulutuksen osuuden arvioitiin valtionosuusjärjestelmään siirryttäessä olevan selvästi suuremman.

Käytännössä tulkintaan on vaikuttanut määrittely, jota käytettiin ammatillisen lisäkoulutuksen hankintajärjestelmässä. Siinä henkilöstökoulutuksella tarkoitettiin koulutuksia, jotka hankittiin tietyn tai tiettyjen yritysten henkilöstölle, ja joiden kustannuksiin kyseiset työnantajat osallistuivat. On todennäköistä, että useimmat koulutuksen järjestäjät ovat vastaavasti katsoneet henkilöstökoulutukseksi sellaiset koulutukset, jotka järjestetään tietyn tai tiettyjen yritysten henkilöstölle. Tämä tulkinnan toinen puoli on se, että se määrittelee omaehtoiseksi koulutukseksi kaikki yleisesti haettavissa olevat kurssit riippumatta siitä, maksavatko opiskelijat itse koulutuksesta aiheutuvat kustannukset vai onko viimekätisenä maksajana opiskelijan työnantaja. Jos on odotettavissa, että kurssille tulijoista suurin osa opiskelee työnantajansa tukemana, voidaan kurssimaksut pitää korkeampina. Tällöin koulutuksen järjestäjä saa yhtä aikaa korkeamman valtionosuuden ja korkeammat kurssimaksut, mitä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena.

Valmisteluryhmän ehdotus

Selvitysryhmä katsoo, että henkilöstökoulutuksen määrittely vaatii ohjeistusta.

Lisäksi selvitysryhmä esittää, että jatkossa ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuudella rahoitetaan vain tutkintotavoitteista henkilöstökoulutusta.

3.2.4 Toiminta-avustus

Koska aikuiskoulutuskeskusten ja ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitus perustui 1990-luvulla koulutuksen myyntiin työvoima- ja opetusviranomaisille, niille maksettiin valtionosuusoppilaitosten kilpailuetua tasoittamaan ns. toiminta-avustusta. Toiminta-avustuksista luovutaan vuoden 2006 alussa. Ne ovat kuitenkin muodostaneet viime vuosien rahoitusjärjestelyissä tärkeän osuuden. Asteittain vapautuvaa osuutta on jo vuonna 2004 suunnattu sekä lisäkoulutuksen valtionosuusresurssien lisäämiseen sekä lisäkoulutuksen kehittämisavustuksiin.

Valmisteluryhmän ehdotus

Toiminta-avustuksen viimeinen kolmannes (8 miljoonaa euroa) on tarkoitus siirtää momentin 29.69.31. sisällä ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuuteen ja kehittämisavustuksiin vuoden 2006 valtion talousarviossa. Tästä summasta 5 miljoonaa euroa esitetään käytettäväksi valtionosuuden lisäämiseen ja kohdennettavaksi opiskelijatyövuosien määränä niille koulutuksen järjestäjille, joille toiminta-avustukset on aiempina vuosina suoritettu. Lisärahoitus esitetään jaettavaksi ammatillisille aikuiskoulutuskeskuksille ja valtakunnallisille erikoisoppilaitoksille vuoden 2005 toiminta-avustuksen määrän suhteessa. Tason noston vaikutus huomioitaisiin myös järjestämisluvissa määrättävään määrälliseen kehykseen.

Valmisteluryhmä esittää, että siirtyvästä kahdeksan miljoonan euron määrästä kolme miljoonaa euroa käytettäisiin työelämän palvelu- ja kehittämistoiminnan sekä ammatillisen lisäkoulutuksen laadun vahvistamiseen tarkoitettujen kehittämisavustusten tason nostamiseen. Kehittämisavustusten määrä on vuonna 2004 ollut vajaa 3 miljoonaa euroa, vuoden 2005 talousarviossa siihen on esitetty noin 5 miljoonaa euroa. Vuonna 2006 avustusten taso nousisi ehdotetulla järjestelyllä 8 miljoonaan euroon.

3.2.5 Noste-ohjelman rahoitus

Vuosina 2003–2007 toimeenpantava Noste-ohjelma on kohdennettu työelämässä ilman toisen asteen koulutusta olevan aikuisväestön koulutustason kohottamiseen. Ohjelman puitteissa luodaan tälle kohderyhmälle soveltuvia lisämahdollisuuksia ammatillisen tutkinnon tai työelämässä tarvittavien tietotekniikkataitojen hankkimiseen. Tavoitteena on 10 000 aloittajaa / vuosi. Saman kohderyhmän osallistumista normaalirahoitteiseen samoin kuin työvoimapolitiittiseen koulutukseen pyritään myös lisäämään. Ohjelman käynnistämisen ja sitä tukevien muiden toimenpiteiden perusteena on ollut kiireellinen tarve parantaa työelämässä olevan aikuisväestön koulutustasoa työelämän osaamistarpeisiin vastaamiseksi. Näillä toimenpiteillä tuetaan pyrkimyksiä työvoiman saatavuuden turvaamiseen sekä työllisyysasteen ja eläkkeelle-siirtymisiän nostamiseen.

Valmisteluryhmän ehdotus

Valmisteluryhmä katsoo, että Noste-ohjelman päättymisen jälkeenkin on tarpeen vahvistaa työikäisen aikuisväestön osaamisen huoltoon ja kehittämiseen tähtäävää koulutuksen tarjontaa, laatua ja toimintaedellytyksiä sekä levittää ohjelman aikana syntyneitä hyviä käytäntöjä (oppilaitosten alueellinen yhteistyö, hakeva toiminta, opiskelun henkilökohtaistaminen ja räätälöity yhteistyö työelämän kanssa) myös normaalirahoitteiseen koulutukseen. Tästä syystä valmisteluryhmä esittää, että noin puolet eli 15 miljoonaa euroa Noste-ohjelmasta vapautuvista resursseista suunnattaisiin ohjelman päättymisen jälkeen vuodesta 2008 lähtien ammatillisen lisäkoulutuksen resurssien vahvistamiseen. Tämän lisäresurssin avulla monipuolistettaisiin ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen määräytymisperusteita lisäämällä rahoitukseen laadun ja tuloksellisuuden parantamiseen kannustava osuus.

3.2.6 Muut käsitellyt asiat

Valtakunnalliset erikoisoppilaitokset ovat lähestyneet valmisteluryhmää kirjeellä, jossa todetaan, että oppilaitokset poikkeavat aikuiskoulutuskeskuksista ja tämä erillaisuus tulisi ottaa huomioon valmistelutyössä.

Valmisteluryhmän ehdotus

Valmisteluryhmä on käsitellyt saamansa kirjeen pohjalta asiaa. Se toteaa, että valtakunnallisilla erikoisoppilaitoksilla ei ole eroavaisuuksia muihin koulutuksen järjestäjiin siinä määrin, että olisi syntynyt tarve muuttaa niiden asemaa nykyisessä rahoitusjärjestelmässä. Valtakunnalliset erikoisoppilaitokset ovat eräissä suhteissa myös keskenään erilaisia, joten yhden erillisen järjestelmän rakentaminen niille on hankalaa. Valmisteluryhmä katsoo, että ehdotetuilla toimenpiteillä vahvistetaan ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ohella myös valtakunnallisten erikoisoppilaitosten ylläpitäjien toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia hoitaa ja kehittää ammatillista lisäkoulutusta. Näin ollen valmisteluryhmä ei ole katsonut tarpeelliseksi tehdä nykyiseen järjestelmään muita muutosesityksiä.

Mikäli jokin valtakunnallisista erikoisoppilaitoksista kuitenkin katsoo olevansa erityisen poikkeava niin, ettei nykyinen valtionosuusjärjestelmä muutoksineen turvaa sen toimintaa, ylläpitäjä voi hakea muutosta asemaansa ja esittää rahoituksen siirtämistä ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitusjärjestelmän mukaiseksi.

Valmisteluryhmä ei ole käsitellyt ammatillisten erikoisoppilaitosten asemaa erillisenä asiana.

3.3 Ehdotus hallituksen esitykseksi ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Esityksen pääasiallinen sisältö

Koulutuspolitiikassa aikuiskoulutus on asetettu tulevien vuosien painoalueeksi. Erityisesti työelämän muutos, väestön ikärakenteen kehitys ja globalisaation vaikutukset korostavat ammatillisen aikuiskoulutuksen tehtäviä. Ammatilliseen aikuiskoulutukseen panostamalla tuetaan pyrkimystä työllisyysasteen nostamiseen sekä luodaan edellytyksiä tuottavuuden parantamiselle ja kilpailukyvyille. Työikäiselle aikuisväestölle tarvitaan soveltuvia tutkintoja ja laadukkaita, työelämäläheisiä koulutusjärjestelyjä ammatillisen perusosaamisen hankkimiseen sekä sen jatkuvaan kehittämiseen ja uusintamiseen. Esityksellä pyritään luomaan entistä paremmat edellytykset näihin haasteisiin vastaamiselle. Tavoitteena on, että ammatillista aikuiskoulutusta tarjotaan laadukkaasti maan eri alueilla ja eri koulutusaloilla.

Tavoitteiden saavuttamiseksi ehdotetaan muutettavaksi lakia ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. Muutokset keskittyvät lisäkoulutuksen järjestämislupien uudistamiseen. Lisäkoulutuksen toiminnan ja rahoituksen vakautta lisätään ottamalla mukaan järjestämislupiin koulutuksen määrällinen säätely opiskelijatyövuosien määränä. Jotta oppilaitosmuotoista ja oppisopimuskoulutuksena järjestettävää lisäkoulutusta voitaisiin seurata, suunnitella ja ohjata kokonaisuutena, myös oppisopimusten määrä ehdotetaan otettavaksi mukaan lisäkoulutuksen järjestämislupiin.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta on tarkoitus määritellä nykyistä tarkemmin ja se olisi mahdollista sisällyttää olennaisena osana ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupiin. Näiden tehtävien hoitamista tuettaisiin kehittämisavustuksin.

Samassa yhteydessä on tarkoitus toteuttaa järjestämislupien kohdalla se muutosprosessi, jota ei koululainsäädännön kokonaisuudistuksen jälkeen ole vielä tehty. Lisäkoulutukseen valtiosuutta saaneiden järjestäjien osalta järjestämisluvat uudistettaisiin hakemusmenettelyn pohjalta uusimuotoisiksi järjestämisluviksi. Osa järjestämisluvista on voimassa siirtymäsäännösten varassa ilman, että lisäkoulutusta on järjestetty. Tällaiset luvat ehdotetaan peruutettaviksi, jolloin järjestämislupa ja valtiosuus liittyvät nykyistä selvemmin toisiinsa. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjäverkko on tällöin määritelty järjestämislupien kautta. Järjestelmä ei kuitenkaan ole suljettu, vaan lupaa on mahdollista hakea ja saada.

Ehdotetut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2006.

Yleisperustelut

1 Nykytila

1.1 Ammatillinen aikuiskoulutus

Ammatillinen aikuiskoulutus muodostuu aikuisten ammatillisesta peruskoulutuksesta, ammatillisesta lisäkoulutuksesta, jota järjestetään sekä oppilaitosmuotoisena että oppisopimuskoulutuksena, ammatillisten erikoisoppilaitosten toiminnasta sekä työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta. Määräaikaisen Noste-ohjelman koulutus on tarkoitettu aikuisille. Henkilöstökoulutus on myös osa aikuiskoulutusta. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus muodostaa myös ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin valmentavan koulutuksen pääasiällisen valtionrahoituksen. Ammatilliseen aikuiskoulutukseen kohdennetaan valtion talousarvion kautta vuositasolla runsaan 500 miljoonan euron panostus.

Aikuisten ammatillinen peruskoulutus

Ammatillisen peruskoulutuksen ohjaus perustuu järjestämislupiin, joissa määrätään mm. järjestäjäkohtaisista vuosiopiskelijapaikoista, koulutusaloista, opetuskielestä ja opetuspaikkakunnista. Järjestämisluvan määräysten puitteissa koulutuksen järjestäjä voi organisoida koulutuksen haluamallaan tavalla. Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjäverkon kehittämisessä on tuettu alueellisesti ja alakohtaisesti vahvojen ja kehityskykyisten koulutuskuntayhtymien muodostumista. Järjestämislupiin sisältyy vuoden 2005 alusta lukien määräys näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen enimmäisopiskelijamäärästä. Tehdyn muutoksen taustalla on hallitusohjelman ja kehittämissuunnitelman linjaus aikuisille tarkoitettun ammatillisen peruskoulutuksen tehostamisesta ja opiskeluaikojen lyhentämisestä. Keskimäärin lyhyempänä näyttötutkintoperusteinen koulutus tuo tehokkuutta aikuiskoulutukseen ja helpottaa työssä käyvien aikuisten opiskelumahdollisuuksia. Näin haluttiinkin korostaa näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen merkitystä aikuisten koulutusmuotona. Tavoitteena on, että jatkossa suurin osa aikuisopiskelijoista ohjattaisiin näyttöön valmistavaan koulutukseen. Valtakunnallisesti näyttöön valmistavia paikkoja on luvissa yhteensä 15 500.

Oppisopimusmuotoista ammatillista peruskoulutusta järjestäjät voivat järjestää kysynnän mukaan ilman määrällistä säätelyä. Oppisopimuksena järjestetty koulutus on pääasiassa aikuisten koulutusmuoto. Vuonna 2004 noin 12 500 oppisopimusopiskelijasta vajaa 2/3 on vähintään 25-vuotiaita.

Ammatillinen lisäkoulutus

Hajallaan olleet säännökset ammatillisen jatko- ja täydennyskoulutuksen ja lisäkoulutuksen rahoituksesta koottiin yhteen ja perustettiin lääninhallitusten ja koulutuspalvelujen tuottajien välisiin sopimukseen perustuva hankintajärjestelmä vuoden 1997 alusta. Vuosina 1997–2000 lisäkoulutuksen rahoitus ja toimeenpano tapahtui hankintatoiminnan kautta. Muu lisäkoulutuksen lainsäädäntö perustui vuosina 1997 - 1998 vielä vanhan koulutuslainsäädännön mukaisiin oppilaitoslakeihin. Näyttötutkintojärjestelmää varten säädettiin vuonna 1994 ammattitutkintolaki.

Koululainsäädännön kokonaisuudistuksessa vuonna 1999 siirryttiin kaikessa ammatillisessa koulutuksessa koulutusmuotokohtaiseen säätelyyn. Lainsäädäntö kirjoitettiin lakiin ammatillisesta koulutuksesta ja lakiin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. Ammatillisia oppilaitoksia koskevan lain ja oppilaitosasetusten mukana kumottiin myös ammatillisia aikuiskoulutuskeskuksia ja valtakunnallisia erikoisoppilaitoksia koskeva laki. Ammattitutkintolain säännökset siirrettiin lakiin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. Oppisopimuksena järjestettyä

koulutusta säädellään pääosin laissa ammatillisesta koulutuksesta. Näyttötutkintojärjestelmää koskevien säännösten lisäksi laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta sisältää yleiset luonnehdinnat aikuisten ammatillisen koulutuksen järjestämismuodoista viittaussäännöksiin muihin lakeihin sekä ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupia koskevat säännökset. Siirtyminen järjestämislupiin merkitsi sitä, että koulutuksen järjestäjät saivat vapauden organisoida koulutuksen valitsemallaan tavalla.

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämistä ei varsinaisesti säännellä, vaan sitä voi periaatteessa järjestää kuka tahansa. Opetushallinnon myöntämän rahoituksen edellytyksenä on kuitenkin ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupa. Lupa on pääasiassa koulutuslainsäädännön siirtymäsäännösten perusteella huomattavan laajalla järjestäjäverkolla Vuonna 2004 opetushallinnon rahoitusta sai 190 järjestäjää. Järjestämisluvat ovat hyvin väljiä eikä niissä säännellä esim. opiskelijamäärästä tai koulutusaloista.

Ammatillisena lisäkoulutuksen voi suorittaa ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Lisäksi ammatillista lisäkoulutusta järjestetään tutkintoon johtamattomana. Ammatillista lisäkoulutusta voi järjestää myös oppisopimuksena. Oppisopimusmuotoisen lisäkoulutuksen määrälle on vuosittain asetettu valtion talousarviossa yläraja, joka vuonna 2004 oli 22 000. Oppilaitosmuotoisessa lisäkoulutuksessa opiskelijatyövuosien yläraja on 2004 11 923.

Ammatilliset erikoisoppilaitokset

Ammatilliset erikoisoppilaitokset ovat pääasiassa yritysten omistamia oppilaitoksia, joiden opetus on lähinnä oman yrityskehityksen henkilöstökoulutusta. Valtion rahoitusta säännellään vuosittaisella rahoitukseen oikeuttavien opetustuntien määrällä. Katto on vuonna 2004 noin 360 000 tuntia. Kunnilla ei ole lakisääteistä rahoitusvelvollisuutta. Ammatillisia erikoisoppilaitoksia on 54. Niiden lisäksi kahdeksan valtakunnallista ammatillista erikoisoppilaitosta saavat rahoituksen toimintaansa lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmän mukaisesti.

Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus

Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus on osa työvoimapolitiikkaa muodostaen samalla osan ammatillisen koulutuksen järjestelmää. Siitä säädetään julkisista työvoimapolitiikka-annetuksella laissa (1295/2002). Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen tehtävänä on parantaa aikuisväestön ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka sekä edistää ammattitaitoisen työvoiman saantia. Työvoimapolitiittisena koulutuksena voidaan hankkia pääsääntöisesti ammattitaitoa lisäävää koulutusta, joka voi olla myös toisen asteen tutkintoon valmistavaa koulutusta. Tietyin edellytyksin voidaan hankkia myös korkea-asteen koulutusta. Osa työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta on ohjaavaa ja valmentavaa koulutusta (työhön tai koulutukseen ohjaavaa, maahanmuuttajakoulutusta, atk- ja kielikoulutusta). Opiskelijat voivat olla joko työttömiä, lomautettuja tai työttömyysuhan alaisia tai muita, joiden kouluttaminen edistää alueellista tai ammatillista liikkuvuutta tai työvoiman saatavuutta työvoimapolitiikan aloilla.

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen aloittaneita arvioidaan vuonna 2004 olevan noin 74 000, joista noin 30 000 arvioidaan aloittaneen ohjaavassa ja valmentavassa koulutuksessa.

Henkilöstökoulutus

Henkilöstökoulutuksen tavoitteet ovat ainakin osittain yritystaloudellisia tai muutoin tähtäävät yrityksen tai julkisyhteisön kehittämiseen. Yritykset ja julkisyhteisöt voivat ostaa henkilöstölleen koulutusta koulutusorganisaatioilta tai järjestää sitä esim. konsulttitoimintana yrityksissä.

Tilastokeskuksen vuonna 1999 laatiman yritysten kustantamaa henkilöstökoulutusta

koskeneen otantatutkimuksesta mukaan kurssimuotoista koulutusta on henkilöstölleen järjestänyt noin 75 prosenttia yrityksistä, toimialoista eniten koulutusta on järjestänyt rahoitus- ja vakuutusala ja vähiten majoitus ja ravitsemusala. Suuret yritykset järjestävät koulutusta pieniä yrityksiä enemmän. Myös aikuiskoulutustutkimuksen mukaan henkilöstökoulutus on laajin aikuiskoulutuksen muoto.

1.2 Ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoitus ja ohjaus

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus perustuu opiskelijamääriin ja yksikköhintoihin perustuvaan laskennalliseen valtionosuusjärjestelmään. Sekä oppilaitosmuotoisessa että oppisopimuksena järjestettävässä koulutuksessa on mukana ns. kuntaosuus. Järjestämisluvassa oleva opiskelijamäärä muodostaa rahoituksen ylärajan. Rahoitus pohjautuu laskentapäivien mukaiseen toteutuneen koulutuksen tasoon.

Ammatillisen lisäkoulutuksen hankintajärjestelmästä siirryttiin vuoden 2001 alussa valtionosuusrahoitukseen. Vuosina 2001 - 2002 käytössä oli kuitenkin eduskunnan lainsäädäntöön tekemien muutosten perusteella ns. sekamalli, jossa opetusministeriö myönsi tietyille järjestäjien joukolle (ns. pääjärjestäjille) lisäkoulutuksen valtionosuuden ja lääninhallitukset myönsivät yliopistoille, ammattikorkeakouluille ja vapaan sivistystyön oppilaitoksille lisäkoulutuksen järjestämiseen valtionavustusta. Valtionosuusrahoituksen niukkuutta kompensoitiin kahtena vuotena opetusministeriön myöntämällä ns. tupo-avustuksilla. Siirryttäessä vuonna 2003 parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän ehdotusten pohjalta kokonaan laskennalliseen valtionosuusrahoitukseen lisäkoulutuksen rahoitusta kohdennettiin ns. pääjärjestäjille eli ammatillisille oppilaitosten, ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten sekä vakiintuneesti lisäkoulutusta järjestäneiden vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjille. Ammattikorkeakouluille ja yliopistoille ei uudistuksen jälkeen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta myönnetty. Keskitämisen vaikutuksia kompensoitiin yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja vapaan sivistystyön puolella saman vuoden talousarviossa toteutetuilla määrärahasiirroilla.

Ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusjärjestelmä poikkeaa ammatillisen peruskoulutuksen järjestelmästä siten, että siinä ei ole kuntaosuutta. Valtio vastaa 90 prosentista ammatillisen lisäkoulutuksen laskennallisista kustannuksista. Loput jäävät koulutuksen järjestäjien ja opiskelijoiden kustannuksiksi. Yrityksen tai julkisyhteisön henkilöstölle tarkoitettussa koulutuksessa valtionosuus on 50 prosenttia. Yksikköhinnat pohjautuvat peruskoulutuksen keskimääräiseen hintaan, jota eri aloilla porrastetaan hintakertoimilla.

Työvoimapolitiittisen koulutuksen rahoitus toimii ns. tilaaja - tuottajamalliin perustuen. TE-keskukset ja työvoimatoimistot toimivat koulutuksen hankkijoina. Koulutusta voidaan hankkia myös ns. yhteishankintoina, jolloin koulutusta hankitaan yrityksen tarpeisiin joko yrityksen työntekijöille tai yritykseen työhön tuleville, ja työnantaja rahoittaa osan koulutuksesta. TE-keskukset hankkivat koulutusta työministeriön valtion talousarvion puitteissa niille osoittamalla resursseilla omaan ennakoitintoitintaansa ja paikallisten työmarkkinoiden tuntemukseen perustuen.

1.3 Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset

Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäminen tapahtuu maassa hyvin erilaisin organisoitumismuodoin. Ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupa on 185 järjestäjällä. Ammatilliseen lisäkoulutukseen saa vuonna 2004 valtionosuutta 190 järjestäjää. Suurin osa järjestäjistä

on samoja.

Opetushallinnon alaisen ammatillisen koulutuksen (peruskoulutus ja lisäkoulutus) järjestäjaverkko on kokonaisuudessaan vuoden 2004 valtionosuuden mukaan seuraava (suluissa ammatillista aikuiskoulutuskeskusta/valtakunnallista erikoisoppilaitosta ylläpitäjät):

| | | | |
|-----------------|---------|-------------------|----------|
| Uusimaa | 50 (11) | Keski-Suomi | 8 (1) |
| Itä-Uusimaa | 4 (1) | Etelä-Pohjanmaa | 15 (4) |
| Kanta-Häme | 9 (3) | Pohjanmaa | 8 (2) |
| Päijät-Häme | 4 (1) | Keski-Pohjanmaa | 3 (1) |
| Kymenlaakso | 6 (2) | | |
| Etelä-Karjala | 2 (1) | Etelä-Savo | 10 (2) |
| | | Pohjois-Savo | 7 (2) |
| Varsinais-Suomi | 20 (5) | Pohjois-Karjala | 5 (1) |
| Satakunta | 11 (3) | | |
| Pirkanmaa | 18 (2) | Pohjois-Pohjanmaa | 19 (6) |
| | | Kainuu | 5 (1) |
| | | Lappi | 8 (3) |
| | | <i>yhteensä</i> | 212 (52) |

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupien mukaisista 135 000 opiskelijapaikasta tutkintoperusteiseen peruskoulutukseen vahvistettu yhteensä 15 500 opiskelijapaikkaa. Ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista kaksi ja valtakunnallisista erikoisoppilaitoksista neljä ei järjestä ollenkaan ammatillista peruskoulutusta. Ammatilliseen aikuiskoulutuskeskukseen keskittyneillä järjestäjillä peruskoulutus on pääosin järjestetty näyttötutkintoperusteisesti.

Ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosimäärästä ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten ylläpitäjät järjestävät vajaa kaksi kolmasosaa, ammatillisten oppilaitosten ylläpitäjät noin neljäsosan ja vapaan sivistystyön oppilaitokset noin 10 prosenttia.

Koulutuksen järjestäjät ovat toimintansa perusteella erilaisia. Määrällisesti suurimman osan ammatillisesta peruskoulutuksesta hoitavat suuret maakunnalliset kuntayhtymät, jotka ovat useimmiten myös suuria ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjiä. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjissä on myös useita suuria yhtiö- tai säätiömuotoisia ammatillisia aikuiskoulutuskeskuksia ylläpitäviä järjestäjiä. Pienet järjestäjät ovat sekä ammatillisen peruskoulutuksen että lisäkoulutuksen järjestämisessä yleensä yhden tai muutaman koulutusalan ammatillisen koulutuksen järjestäjiä. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen opiskelijatyöpäivistä vuonna 2003 vajaan puolet järjestivät ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset, noin neljäsosan muut (ammatilliset) oppilaitokset. Muiden kouluttajien osuus on noussut runsaaseen viidennekseen (22,9 %) ja korkeakoulujen osuus on noin 4 prosenttia.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen muodot (omaehtoinen koulutus, työvoimakoulutus ja henkilöstökoulutus) ovat moninaiset ja kullakin on oma paikkansa kokonaisuudessa. Koulutuksen järjestäjien suuntautuminen näiden tehtävien hoitamisessa vaihtelee. Aikuiskoulutusta järjestää suuri joukko järjestäjiä, joilla aikuiskoulutus on niiden pääasiallinen tehtävä tai se muodostaa järjestäjän sisällä suuren kokonaisuuden organisoituna omaan oppilaitokseen- sa tai muulla tavoin painotettuna. Kokonaan aikuiskoulutukseen keskittyneissä järjestäjissä on

sekä suuria että pieniä järjestäjiä. Toisaalta aikuiskoulutusta järjestää suuri joukko sellaisia koulutuksen järjestäjiä, joiden pääasiallinen tehtävä on nuorten ammatillisen koulutuksen järjestäminen ja joilla aikuiskoulutus on toissijainen koulutustehtävä. Tämä koskee myös ammatillista lisäkoulutusta järjestäviä vapaan sivistystyön oppilaitoksia.

Ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset olivat historiansa ensimmäisessä vaiheessa työllisyyskoulutusta järjestäviä ammatillisia kurssikeskuksia. Vuonna 1991 alusta ammatillisista kurssikeskuksista muodostettiin ammatilliseen aikuiskoulutukseen erikoistunut ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ryhmä. Työllisyyskoulutuksen määrärahat siirrettiin työministeriön pääluokkaan ja työviranomaiset ryhtyivät hankkimaan koulutuksen kilpailuttamalla koulutuksen järjestäjiä. Yhteensä 44 aikuiskoulutuskeskuksen ylläpitäjyhteisöistä 18 on kuntayhtymiä. Useimmilla niistä ammatillinen aikuiskoulutus on organisoitu edelleen ammatillinen aikuiskoulutuskeskus -nimisessä oppilaitoksessa tai aikuiskoulutuskeskus on niiden ainoa oppilaitos. Toisaalta muutamat järjestäjät ovat luopuneet aikuiskoulutuskeskus -nimestä tai hajautaneet aikuiskoulutuksen muihin yksikköihinsä. Useimmiten suurilla kuntayhtymillä on aikuiskoulutuskeskuksen ohessa myös muita oppilaitoksia. Kuntien ylläpitämiä aikuiskoulutuskeskuksia on 11 ja yksityisten yhteisöjen ylläpitämiä 15. Taustalla on useimmiten kunta tai useita alueen kuntia.

Valtakunnallisten ammatillisten erikoisoppilaitosten nimi otettiin käyttöön vuonna 1997, jolloin kahdeksan ammatillista erikoisoppilaitosta (AEL, Markkinointi-instituutti, MJK-instituutti, Kiinteistöalan koulutuskeskus, Suomen yrittäjäopisto, Pohjois-Suomen teollisuusopisto, Johtamistaidon opisto ja Rastor/Tietomies), nimettiin valtakunnallisiksi erikoisoppilaitoksiksi ja siirrettiin samaan säätely- ja rahoitusjärjestelmään aikuiskoulutuskeskusten kanssa. Kaikki valtakunnalliset ammatilliset erikoisoppilaitokset ovat yksityisellä omistuspohjalla, jolloin taustayhteisöinä ovat ammatillisten erikoisoppilaitosten tapaan elinkeinoelämän tahot.

Ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset ja valtakunnalliset erikoisoppilaitokset hankkivat aluksi kaiken rahoituksensa myymällä koulutusta työvoimahallinnolle, opetushallinnolle ja yrityksille. Lisäksi ne saivat toiminta-avustusta, joka katsottiin tarpeelliseksi tasoittamaan kilpailuhaittaa suhteessa valtionosuusrahoitusta saaviin ammatillisiin oppilaitoksiin. Opetushallinnon rahoituksen siirtyminen valtionosuusrahoitukseksi muutti tilanteen. Rahoitusuudistuksen osana päätettiin toiminta-avustusten asteittaisesta poistumisesta, joka toteutuu vuosina 2004–2006 kolmasosan vähennyksellä vuosittain alkuaan runsaan 24 miljoonan euron kokonaistasosta.

1.4 Nykytilan arviointi

Ammatillisen aikuiskoulutuksen nykytilaan vaikuttavat erilaiset kehityskulut. Viime vuosien tilannetta ovat hallinneet etenkin omaehtoisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmässä tehdyt muutokset. Siirtyminen monien vaiheiden jälkeen hankintajärjestelmästä valtionosuusjärjestelmään toi mukanaan myös rakenteellisia suuria muutoksia. Laajimmillaan hankintajärjestelmän piirissä oli koulutusta järjestäneitä oppilaitoksia lähemmäs 400. Valtionosuusjärjestelmään siirtyminen ja keskittyminen toisen asteen ammatilliseen koulutukseen on pudottanut järjestäjien määrän noin puoleen entisestä. Tämä oli merkittävää etenkin tilanteessa, jossa valtionrahoitus putosi voimakkaasti vuosina 2001–2002 lisäkoulutuksessa. Myös työvoimakoulutuksen määrärahat alenivat. Tämä leikkasi koulutuksen määrää etenkin niissä oppilaitoksissa, joiden toiminta on rakentunut pääasiassa lisäkoulutuksen ja työvoimakoulutuksen varaan ja johti mm. huomattaviin henkilökunnan irtisanomisiin. Muutokset koskivat etenkin ammatillisia aikuiskoulutuskeskuksia ja valtakunnallisia erikoisoppilaitoksia. Rahoitus-

järjestelmän monimutkaisuus vuosina 2001–2003 heikensi rahoituksen ennakoitavuutta ja vaikeutti koulutuksen suunnittelua ja pitkäjänteistä kehittämistä. Vaatimukset etenkin rahoituksen vakaudesta ovat ymmärrettäviä tätä taustaa vastaan.

Lisäkoulutusta on voitu muutosvaiheen jälkeen järjestää jo vakaammalta pohjalta. Rahoituksen kääntyminen nousuun ja suuntautuminen aikuiskoulutusta pääasiallisesti järjestäville järjestäjille ja oppilaitoksille merkitsevät monin tavoin myönteistä kehitystä. Näyttötutkintoon johtavan koulutuksen osuus lisäkoulutuksen osuudessa on noussut runsaaseen 80 prosenttiin, kun se muutama vuosi sitten oli noin puolet. Lisäkoulutuksesta on näin tullut todellinen ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen rahoitusmuoto. Tutkinnon suorittaneiden määrä on selvässä kasvussa.

Myös valtionosuusjärjestelmälle ominainen laskennallisuus on voitu pääosin jo viedä läpi. Rahoitusjärjestelmä toimii pääosin varsin hyvin ja sen kehittämiskohteet ovat lähinnä järjestelmän sisällä mm. yksikköhintojen ja porrastusten sopivan tason sekä porrastusmekanismin löytämisessä.

Ammatillisen peruskoulutuksen puolella on nähtävissä suuntautuminen aikuisille tarkoitettun peruskoulutuksen lisäämiseen. Järjestämislupien muutosprosessin yhteydessä näitä tutkintotavoitteisia paikkoja haettiin huomattavan paljon. Oppisopimuskoulutuksen määrää on voitu kasvattaa etenkin lisäkoulutuksen puolella. Vuonna 2003 käynnistetty aikuisten koulutustason kohottamisohjelma Noste on merkittävä lisäpanostus sellaisten aikuisten koulutusmahdollisuuksiin, joilta puuttuu perusasteen jälkeinen tutkinto. Noste-rahoitusta suunnataan erillisrahoituksena kohderyhmän koulutukseen ja opiskelun tukitoimiin: Kohderyhmään kuuluvia aikuisia opiskelee paljon myös valtionosuusrahoituksella rahoitetussa koulutuksessa.

Koulutuspoliittisissa linjauksissa parlamentaarinen aikuiskoulutustyöryhmä loi pohjan aikuiskoulutuksen kehittämispolitiikalle. Hallitusohjelma sisältää useita aikuiskoulutusta koskevia linjauksia ja sen jälkeen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma tiivistää kehittämiskohteet ja -toimenpiteet.

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäminen on lähtökohtaisesti vapaata eikä siihen tarvita lupaa. Näyttötutkintojen suorittaminen edellyttää kuitenkin useimmiten osallistumista valmistavaan koulutukseen. Koulutuksen järjestämiseen tarvitaan kuitenkin riittävästi valtionosuutta, jotta myös opiskelijamaksut voidaan pitää kohtuullisina. Koulutuksen järjestämislupa on valtionosuuden saamisen edellytys. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvat ovat kuitenkin sanonnaltaan niukkoja ja pääosin ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupien kanssa samassa asiakirjassa, vaikka ne juridisesti ovat itsenäisiä lupia. Kun osa järjestämisluvista on vielä siirtymäsäännösten varassa, lisäkoulutus ja sen sisältö ovat järjestämislupien kautta huonosti hahmotettavissa.

Lisäkoulutusta koskeva ohjaus onkin tapahtunut valtionosuuspäätösten kautta. Vahvistettu opiskelijatyövuosien kokonaismäärä muodostaa rahoituksen laskennallisen perustan ja koulutusalaakohtainen jakautuma muodostuu järjestäjien ilmoitusten mukaisena. Vain kerran tähän on laajemmassa mitassa puututtu, kun kuljetusalalle myönnettiin kohdennettuja lisäresursseja vuonna 2001. Alueellista koulutuksen jakautumaa seurattiin valtionosuusrahoituksen ensimmäisinä vuosina, kun meneillään oli muutosvaihe järjestelmästä toiseen. Sittenkin myös koulutustarjonnan alueellinen jakautuma on muotoutunut toteutuneen toiminnan kautta järjestäjien ilmoittamien lukujen perusteella.

Lisäkoulutuksen järjestämisluvat eivät siten ole toimineet samanlaisina koulutuksen suunnittelun, ohjauksen ja mitoituksen välineinä kuin ne ovat ammatillisessa peruskoulutuksessa. Keskeisten koulutuksen järjestämistä koskevien elementtien tulisi kuitenkin kuulua järjestämislupiin. Ohjauksen vahvistamiseen ei ole ollut tosiasiallisia edellytyksiä viime vuosien

rahoitusuudistusten kanssa rinnakkain. Kun rahoitusjärjestelmä on vakiintunut, tilanne on toinen.

Ammatillista lisäkoulutusta järjestetään sekä oppilaitosmuotoisena että oppisopimuksena. Myös oppisopimusmuotoinen lisäkoulutus on nykyisissä järjestämisluvista vain lyhyehkön maininnan varassa ja sen sisältöä koskevat samat huomiot kuin muuta lisäkoulutusta. Valtionosuuden suhteen oppisopimusmuotoiselle lisäkoulutukselle on talousarviossa asetettu katto. Vuosittain toteutettavan hakumenettelyn perusteella jaetaan seuraavaa vuotta varten oppisopimusten enimmäismäärä. Jaon yhteydessä on otettu huomioon alueellinen jakautuma ja asetettu jakoon vaikuttavia painotuksia.

Oppilaitosmuotoinen ja oppisopimuksena toteutettava lisäkoulutus ovat keskeinen ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen toteutusmuoto. Järjestäjät ovat käytännössä kummassakin lisäkoulutuksen toteuttamismuodossa samoja. Näitä koulutuksia on kuitenkin ohjauksen ja rahoituksen suhteen käsitelty eri tavoin. Lisäkoulutus ei näin näyttäytyä kokonaisuutena valtakunnallisella tai alueellisella tasolla.

Molempien koulutusten resursseista päätetään vuodeksi kerrallaan valtion talousarvion rajoissa. Näin myös rahoitusta koskevat muutokset ovat kohdistuneet lisäkoulutukseen varsin voimakkaasti, kun ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvien kaltaista mitoituksen pohjaa ei ole olemassa.

Ammatilliseen lisäkoulutukseen olennaisesti kuuluva työelämäyhteistyö kaipaavista nykyistä selvästi suurempaa korostamista ja työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan sisällyttämistä järjestämisluviin.

Koulutuksen laadunarviointia koskevat vaatimukset ovat kuitenkin nousseet esille kaikessa koulutuksessa. Koululakeihin liittyvä arviointivelvoite on velvoittanut kaikki koulutuksen järjestäjät suorittamaan omaa arviointia, jota aikuiskoulutuksen puolella tehdään monin tavoin sekä alistumaan ulkoiseen laadunarviointiin. Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestämisen tuleva haaste on nähtävissä nimenomaan koulutuksen laadun kohottamisessa ja sellaisten ohjausmekanismien kehittämisessä, jotka tukevat koulutuksen laadun ja tuloksellisuuden kehittämistä.

Ammatillisen lisäkoulutuksen osalta tarvitaan siis sen kokoamista yhteen järjestämisluvien tasolla, erilaisten ohjauksen elementtien ottamista laajempaan käyttöön järjestämisluvista, toiminnan ja rahoituksen ennakoitavuuden ja vakauden lisäämistä sekä työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan sisällyttämistä järjestämisluviin.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Työelämän muutos, väestön ikärakenteen kehitys ja globalisaation vaikutukset korostavat ammatillisen aikuiskoulutuksen tehtäviä. Tarvitaan työikäiselle aikuisväestölle soveltuvia tutkintoja ja laadukkaita, työelämäläheisiä koulutusjärjestelyjä ammatillisen perusosaamisen hankkimiseen sekä sen jatkuvaan kehittämiseen ja uusintamiseen. Ammatilliseen aikuiskoulutukseen panostamalla tuetaan myös pyrkimystä työllisyysasteen nostamiseen sekä luodaan edellytyksiä tuottavuuden parantamiselle, kilpailukyvyille ja yhteiskunnan yleiselle muutuskyvylle.

Lähi vuosina nämä haasteet ovat erityisen suuret ainakin seuraavista syistä. Kymmenen vuoden aikana noin miljoona henkilöä eli lähes puolet nykyisestä työvoimasta siirtyy eläkkeelle; pääosa heistä teollisuudesta, julkiselta sektorilta ja palvelualoilta. Toisaalta työikäisestä väestöstä lähes puoli miljoonaa on työmarkkinoilla ilman ammatillista peruskoulutusta eli pelkän kansa- tai peruskoulun varassa. Tästä syystä tarvitaan myös nopeita erityistoimia

osaamistason parantamiseksi niin, että työelämässä halutaan ja voidaan toimia nykyistä pidempään. Ikäluokkien pieneneminen ja pyrkimys työurien pidentämiseen korostavat puolestaan pitemmällä aikavälillä ammatillisen aikuiskoulutuksen roolia hankitun ammattitaidon jatkuvassa kehittämisessä ja uusintamisessa.

Parlamentaarinen aikuiskoulutustyöryhmän ehdotuksissa vahvan sijan sai linjaus aikuiskoulutusjärjestelmän selkeyttämistä niin, että aikuiskoulutusta voidaan seurata, arvioida ja kehittää kokonaisuutena sekä tarkastella myös erillään nuorten koulutuksesta. Tähän liittyvät ehdotukset ammatillisen lisäkoulutuksen ohjauksen kehittämisestä sekä ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten ammatillisten erikoisoppilaitosten aseman ja tehtävien määrittelemisestä lainsäädännöllä. Järjestämislupamenettelyä kehittämällä niille on haluttu turvata riittävät toimintaedellytykset ja vakaa rahoitus myös omaehtoisen koulutuksen järjestäjinä. Alueille esitettiin synnytettäväksi kaikkien aikuiskoulutustoimijoiden vahva yhteistyö, joka ottaa huomioon elinkeinoelämän ja alueen kehittämistarpeet.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosille 2003–2008 sisältyi täten useita konkreettisia linjauksia aikuiskoulutuksen ohjauksen vahvistamiseksi sekä aikuiskoulutukseen erikoistuneiden koulutuksen järjestäjien aseman ja tehtävien vahvistamiseksi. Näihin tavoitteisiin liittyy myös ennustettavuuden ja vakauden lisääminen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksessa. Selkeä tavoite on myös aikuiskoulutuksen ohjausjärjestelmän tehostaminen.

Ammatillisen lisäkoulutuksen ohjausvälineet sisältyvät toisaalta järjestämislupiin, toisaalta valtionosuusmenettelyyn. Järjestämislupien avulla voidaan lisätä lisäkoulutuksen suuntaamista koulutuspoliittisten tavoitteiden mukaan sekä alueellisesti että alakohtaisesti.

2.2 Keskeiset ehdotukset

Ammatillisen aikuiskoulutuksen suunnittelun ja ohjauksen kannalta keskeiset opetushallinnon käytettävissä olevat ohjausmekanismit sisältyvät lakiin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. Näin ehdotukset aikuiskoulutuspolitiikan vahvistamisesta ammatillisessa aikuiskoulutuksessa ehdotetaan tehtäväksi tässä laissa.

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta sisältää määrittelyt koko ammatillisen aikuiskoulutuksen kokonaisuudesta, ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupia koskevan sääntelyn sekä näyttötutkintojärjestelmää koskevat säännökset. Lisäkoulutuksen järjestämisen osalta laki sisältää useita viittauksia lakiin ammatillisesta koulutuksesta.

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvat ovat pääosin ammatillisen peruskoulutuksen lupien yhteydessä eikä niissä ole määrällistä tai muutakaan sääntelyä. Osittain järjestämisluvat ovat koulutuksen lainsäädännön uudistamisen yhteydessä säädettyjen siirtymäsäännösten varassa. Tämä koskee etenkin vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjiä, joilla siirtymäsäännösten mukaan on lisäkoulutuksen järjestämislupa, vaikka käytännössä useimmat eivät järjestä lisäkoulutusta. Suurin osa näistä on kansalaisopistoja ylläpitäviä kuntia.

Ohjauskeinojen laajempaa käyttämistä on perusteltua tukea uudistamalla lainsäädännössä järjestämislupia koskeva säännös niin, että keskeiset ohjauskeinot kirjoitetaan näkyviin. Kaikkia järjestäjiä koskevan koulutustehtävän lisäksi luvissa voitaisiin määritellä esim. valtakunnallisia koulutustehtäviä kuten esimerkiksi erityisen kalliit tai harvinaiset koulutusalat tai erityisopetuksena tarjottava lisäkoulutus. Tämä antaa mahdollisuuden järjestämislupien kautta suunnata lisäkoulutusta alueellisesti ja koulutusaloittain sekä ajankohtaisiin että pysyviin erityistarpeisiin. Nykyinen koulutuksen järjestämisen vapaus ja joustavuus on kuitenkin edelleen hallitseva periaate. Samalla ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvat on tarkoituksemukaista kirjoittaa myös teknisesti omina lupinaan.

Ammatillinen lisäkoulutus on luonteensa mukaisesti työssä olevan aikuisväestön osaami-

sen ylläpitämiseksi ja nostamiseksi tapahtuvaa koulutusta. Näin yhteistyö erilaisten työpaikkojen kanssa on olennainen osa koulutuksen toteuttamisessa. Koulutusta toteutetaan työelämälähtöisesti ja usein myös työpaikoilla. Koulutukseen rinnalla ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjät hoitavat entistä useammin erilaisia työelämän kehittämis- ja palvelutehtäviä niin, että koulutus ja kehittämis- ja palvelutehtävien limittyvät toisiinsa. Erityisen tärkeä tehtävä lisäkoulutuksen järjestäjillä on pk-yritysten henkilöstön kouluttamisessa ja kehittämis- ja palvelutehtävien hoitamisessa. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta ehdotetaan näin otettaviksi mukaan järjestämislupiin.

Ammatillinen lisäkoulutus on erityisesti ammatilliseen aikuiskoulutukseen erikoistuneille järjestäjille niiden keskeinen toimintamuoto. Lisäkoulutuksen järjestämiseen liittyvä vakaas ja ennustettavuus ovat näin olleet rahoitusmuutosten yhteydessä etenkin tällaisten järjestäjien tavoitteena. Rahoituksen ennustettavuus on tärkeää myös pienemmille järjestäjille, joille rahoituksessa tapahtuvat vaihtelut vaikuttavat jopa suuria järjestäjiä enemmän. Tämän vuoksi järjestämislupiin ehdotetaan otettavaksi koulutuksen määrällinen säätely opiskelijatyövuosien määrän muodossa. Tässä suhteessa siirryttäisiin lähemmäs ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupien tapaista määrällistä säätelyä, joka lisäkoulutuksesta on puuttunut. Menettelyä ei voi kuitenkaan toteuttaa täysin samanlaisena. Opiskelijatyövuosien määrä olisi tässä tapauksessa se vähimmäistaso, joka muodostaa myös pitemmällä aikavälillä järjestäjille suoritteina valtionosuuden laskennan vakaan ja ennustettavan pohjan. Järjestäjillä olisi mainitun määrän puitteissa mahdollisuus nykyistä pitkäjänteisemmin suunnitella toimintaansa useiksi vuosiksi eteenpäin. Toisaalta se seikka, että rahoituksen pohjana oleva suoritteiden kokonaismäärä mitoitettaisiin kuitenkin talousarviossa suuremmaksi kuin mitä se on yhteensä järjestämisluvissa, mahdollistaa koulutuksen suuntaamista myös koulutuspoliittisesti kulloinkin tärkeisiin kohteisiin sekä mahdollisuuden myöntää lisää resursseja toimintaansa kasvattaneille järjestäjille.

Oppisopimuksena järjestettävän lisäkoulutuksen nykyinen määrällinen säätely vuosittain haettavien oppisopimusten enimmäismäärien muodossa esitetään muutettavaksi niin, että myös oppisopimusten määrä sisällytetään järjestämislupiin oppisopimusten määränä. Tämä merkitsee vakiintuneille järjestäjille nykyistä vakaampaa järjestelyä, jolloin oppisopimuskoulutukseen käytettävissä oleva volyyymi olisi tiedossa pitemmäksi ajaksi. Samaan tapaan kuin oppilaitosmuotoisessa lisäkoulutuksessa järjestämislupien mukainen määrä mitoitettaisiin kuitenkin jossain määrin pienemmäksi kuin budjetissa oleva määrä. Se antaisi mahdollisuuden lisätä suoritteiden määrää esimerkiksi asetettujen painopisteiden mukaan oppisopimuskoulutusta järjestäville tai silloin, kun koulutuksen kysyntä kasvaa. Menettelyllä ei puututtaisi oppisopimuskoulutuksen keskeisten järjestäjien yhteistyöhön muiden oppilaitosten kanssa, oppisopimustoiminnan hallinnolliseen järjestämiseen (ml. oppisopimustoimistot) eikä oppisopimuskoulutuksen rahoitukseen.

Samassa yhteydessä ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvat on tarkoitus uusia niin, että ne tulisivat voimaan 1.1.2006. Luvat uusittaisiin hakemuksesta. Lupien uusiminen koskisi koko järjestelmää. Tarkoitus on saattaa lisäkoulutuksen järjestämislupien määrä vastaamaan todellista järjestämisen tilannetta. Lain mukainen järjestämislupa on luonteeltaan nimenomaan valtionosuuden saamisen edellytys. Näin ei ole tarpeen säilyttää järjestämislupaa suurella joukolla niitä yhteisöjä, joilla lupa on vain em. siirtymäsäännösten perusteella, mutta jotka eivät tosiasiaa koskaan ole järjestäneet lisäkoulutusta tai järjestäneet sitä vain satunnaisesti tai vähän. Valtionosuusmenettelyn yhteydessä tämäntapainen harkinta on pääosin jo tehty siinä yhteydessä, kun vapaan sivistystyön oppilaitosten saama rahoitus lisäkoulutukseen siirrettiin vuoden 2003 alussa valtionosuusjärjestelmään. Näin eräänlainen lupien "perkaaminen" ei merkitse suurta muutosta.

Luvat peruutettaisiin suoraan lain säännöksellä sellaisilta järjestäjiltä, jotka eivät ole edellisinä vuosina (2003–2005) saaneet lisäkoulutukseen valtionosuutta. Järjestäjillä olisi kuitenkin mahdollisuus lupien uusimisen yhteydessä hakea sen ylläpitämistä ja lupa voitaisiin pitää voimassa, jos sen edellytykset muuten täyttyvät. Järjestämislupaa on myös tulevaisuudessa aina mahdollisuus hakea ja saada uudelleen.

3 Esityksen vaikutukset

Tehtävillä muutoksella ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia ammatillisen lisäkoulutuksen valtionrahoituksen kokonaisuuteen. Valtionosuuden määrä vuonna 2004 85 miljoonaa euroa ja kasvaa vuonna 2005 noin 96 miljoonaa euroon. Toiminta-avustusten loppumisen vuoksi määrää on mahdollista vuonna 2006 lisätä vielä momentin 29.69.31 sisäisillä siirroilla. Tässä yhteydessä on mahdollisuus kohdentaa vuonna 2006 ns. toiminta-avustuksista vapautuvista resursseista osa eli esimerkiksi noin 5 miljoonaa euroa lisäresurssina ammatillisen aikuis-koulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten ylläpitäjille. Tämä lisäresurssi nostaisi opiskelijatyövuosien määrää järjestämisluvissa. Opiskelijatyövuosien laskennallisen määrän lisäämiseen tulee tarvetta myös yksikköhintojen tarkistamisesta nykyistä tasoa alemmaksi. Lisästarve olisi siinä mielessä laskennallista, että valtionosuuden määrää ei tämän vuoksi muutettaisi, vaan se kehittyisi hallituskaudelle annettujen budjettikehysten mukaisesti. Toteutuneen koulutuksen suoritteiden määrä on ollut talousarviossa olevaa kattoa korkeampi ja se on jouduttu vuosittain leikkaamaan.

Vastaisuudessa se voisi olla lähempänä toteutuvaa määrää samoin kun toteutuva yksikköhinta.

Kehittämisohjelman mukaan painopistettä tulisi siirtää enenevässä määrin ammatillisesta peruskoulutuksesta lisäkoulutukseen. Esitysten toteuttamiskautena on nähtävissä myös nuorisoasteen ammatillisessa peruskoulutuksessa ikäluokkien pieneneminen, mikä antaa mahdollisuuden lisätä aikuisille tarkoitettua ammatillista peruskoulutusta ja erityisesti lisäkoulutusta. Lisäykset on siirrettävissä järjestämislupiin ja tarvittaessa kohdennettavissa esim. alakohtaisesti tai alueellisesti ilmeneviin koulutustarpeisiin.

Ehdotusten mukaisena siirtymäkautena päättyy myös aikuisten koulutustason kohottamisohjelma Noste. Noste -rahoitus kohdistuu pitkälti samaan kohderyhmään ja koulutukseen kuin ammatillisessa lisäkoulutuksessa. Nosteesta vapautuva rahoitus on luontevaa siirtää vahvistamaan edelleen ammatillisen aikuiskoulutuksen toteuttamista.

Hankintajärjestelmän aikaiseen tasoon verrattuna järjestäjien määrä on jo liki puolittunut, mikä on jo keskittänyt koulutusta etenkin aikuiskoulutukseen erikoistuneisiin järjestäjiin. Tämä vaikutus ei ole kuitenkaan näkynyt samalla tavalla rahoituksessa, koska samaan aikaan rahoituksen taso huomattavasti laski. Määrärahan käännyttyä nousuun järjestäjäkohtainen rahoitus on samoin käänntynyt nousuun. Järjestäjät ovat voineet toteuttaa suurempia koulutuskokonaisuuksia ja pitkäkestoisempaa koulutusta. Riittävät resurssit näyttötutkintojen säännölliseen järjestämiseen on välttämätön edellytys näyttötutkintojärjestelmän toimivuudelle.

Järjestämislupiin sisällytettävän määrällisen säätelyn pohja olisi kullakin järjestäjällä vakiintuneen toiminnan määrä aikaisempina vuosina. Vaikka opiskelijatyövuosikohtaisen määrän pohjana olisivat pääsääntöisesti aikaisempien vuosien suoritteiden määrät, järjestäjillä on uusimismenettelyn yhteydessä mahdollisuus tehdä omia esityksiä määrästä. Talousarvio ja tiedossa olevat menokehykset antavat kuitenkin rajat muutosten tekemiselle.

Järjestämislupien uusiminen on tarkoitus toteuttaa hakemusmenettelyn kautta. Siirtymäsäännöksessä olevan rajauksen mukaan vuosina 2003–2005 ammatillista lisäkoulutusta järjestäneitä yhteisöjä on noin 200. Mukana on useita pieniä järjestäjiä ja edustettuina ovat kaikki

koulutusalat. Koulutuksen järjestäjien verkosto on myös jatkuvasti muutostilassa ja järjestäjiä tulee tulevina vuosina olemaan nykyistä selvästi vähemmän. Tämä muutos tapahtuu pääosin ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien verkoston tiivistymisenä. Ehdotetuilla muutoksilla ei silloin ole järjestäjien toimintaan juurikaan vaikutuksia.

Edellä sanottu koskee pitkälle myös oppisopimusmuotoisena järjestettävä lisäkoulutuksen säätelyä. Oppisopimusmuotoisena järjestettävän lisäkoulutuksen enimmäismäärästä päätettäisiin edelleen talousarviossa. Yhteisen järjestämisluvan ja siinä olevan määrällisen säätelyn kautta yksittäisellä koulutuksen järjestäjillä olisi nykyistä pitemmälle aikavälille tiedossa perusresurssi, jonka varaan ne voivat suunnitella tulevaa koulutusta.

Ehdotukset vahvistavat opetushallinnon välineitä toisen asteen ammatillisen aikuiskoulutuksen ohjauksessa ja kehittämisessä sekä tarjoaisivat mahdollisuuden rakentaa alueellisesti ja alakohtaisesti kattava ja laadukas aikuisoppilaitosverkosto.

Ehdotettujen muutosten vaikutuksena toivotaan vuosikymmenen loppuun mennessä syntyvän alueellisesti kattava vahvojen ammatillisen aikuiskoulutuksen toimijoiden verkosto, jonka ytimen muodostavat jo nykyisin vahvat aikuiskoulutuksen toimijat. Osalla niistä on selvästi valtakunnallinen ja henkilöstökoulutukseen keskittyvä tehtävä, osa toimii alueellisia tai seutukunnallisina aikuiskoulutuksen järjestäjinä ja kehittäjinä. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjinä toimisi edelleen myös pieniä järjestäjinä alueellisen tai alakohtaisen koulutustarjonnan turvaamisessa.

Koulutuksen järjestäjien oikeuteen organisoida lisäkoulutus haluamallaan tavalla esityksessä ei puututa.

4 Asian valmistelu

Ammatillisen aikuiskoulutuksen keskeiset kehittämissuunnitelmat sisältyvät parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän (2002:2) ehdotuksiin. Useissa sen ehdotuksissa puututtiin aikuiskoulutuksen ohjauksen vahvistamiseen, aikuiskoulutukseen erikoistuneiden toimijoiden asemaan sekä lisäkoulutuksen järjestämisen ennakoitavuuden lisäämiseen. Ryhmän ehdotusten toimeenpano on edennyt useimpien ehdotusten osalta jo pitkälle. Ammatillista lisäkoulutusta ja koulutuksen järjestäjäverkkoa koskevat ehdotukset olivat valmisteltavana em. työryhmän jatkotyöryhmässä, jonka ehdotuksista rahoituksen keskittäminen kokonaisuudessaan valtiosuunnitelmaan on toteutunut. Ehdotusten jatkovalmistelun yhteydessä ns. Pat2 -työryhmä esitti erillistä oppilaitospohjaista lainsäädäntöä ns. työelämän aikuisopistoille. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa lähtökohdaksi otettiin kuitenkin näiden oppilaitosten aseman kehittäminen nykyisen koulutuslainsäädännön puitteissa.

Muutosehdotukset on valmisteltu opetusministeriön 10.3.2004 asettamassa valmisteluryhmässä. Työ oli organisoitu kaksivaiheisena, jolloin 15.9.2004 mennessä laadittavassa väliraportissa tuli "laatia ehdotukset hallituksen esitykseksi ja esityksen perusteluiksi ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten aseman ja tehtävien määrittämiseksi nykyisessä koulutuslainsäädännössä.". Työn toisessa vaiheessa tuli keskittyä lisäkoulutuksen järjestämislupiin, järjestäjäverkostoa koskeviin sekä rahoituskysymyksiin. Ryhmän toimeksianto perustui tältä osin suoraan Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman (Kesu) linjauksiin. Ryhmä on toiminut virkamiesryhmänä.

Valmisteluryhmä on työnsä aikana järjestänyt kolme kuulemistilaisuutta, joissa on kuultu keskeisten järjestäjätahojen ja työmarkkinajärjestöjen sekä opettaja- ja rehtorijärjestöjen edustajia. Kuulemistilaisuuteen ovat osallistuneet seuraavien tahojen edustajat: Suomen Kuntaliitto, AKAVA ry / AKOL, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y., Palvelutyönantajat ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Yrittäjät ry,

Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Kunnallinen työmarkkinalaitos, Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten liitto r.y., Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten rehtorit ry, Ammatillisten oppilaitosten rehtoriliitto ARL ry, Teollisuus- ja liikealojen ammatilliset oppilaitokset ry, Koulutuksen järjestäjät ry, Suomen oppisopimuskoulutuksen järjestäjät ry, Yksityisten ammatillisten oppilaitosten liitto ry, Vaapaan sivistystyön yhteisjärjestö sekä lääninhallitukset.

Saatu palaute on vaikuttanut siihen, että ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten aseman järjestämisessä niiden asemaa vahvistavat tekijät on tarkoitettu hoitamaan ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien kautta. Näin järjestämislupia koskeva kohta on noussut toimeksiannon keskeiseksi kohteeksi ja lainsäädäntöön tehtävät muutokset koskevat nimenomaan ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien kautta tapahtuvaa säätelyä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Määritelmä ja suhde muihin säädöksiin

Pykälään on tarkoitettu tehdä tekniset muutokset viittauksena olevien lakien muututtua.

Lain 2 §:n mukaan lain yhdeksi tarkoituksiksi mainitaan "kehittää työelämää". Toisaalla 14 §:n mukaan lisäkoulutukseen voi tarpeen mukaan liittyä alan palvelu- ja kehittämistoimintaa. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan merkitystä on kuitenkin tarpeen korostaa nykyistä vahvemmin. Työelämän palvelu ja kehittämistoiminnan määrittely liitettäisiin uuden momentin myötä jo lain 1 pykälään. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnalla tarkoitetaan ammatilliseen aikuiskoulutukseen liittyvää erilaisille työyhteisöille tarjottavia osaamisen kehittämispalveluja. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta voisi tapahtua osana alueellisia, monialaisia koulutuksen ja tutkimuksen ja työelämän yhteistyöverkostoja. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta suuntautuisi erityisesti pienyrityksiin, joissa yleensä on suuria yrityksiä vähemmän henkilöstön kehittämisen ammattitaitoa ja joiden työntekijät osallistuvat koulutukseen keskimäärin vähemmän kuin suurten yritysten työntekijät.

5 § Koulutuksen järjestämislupa

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupa sisältävistä asioista kirjoitetaan laajemmin kuin nykyisessä suppeassa säännöksessä: Nykyisen säännöksen mukaisia mahdollisuuksia monipuolisempaan säätelyyn ei ole käytetty hyväksi, pitkälti siitä johtuen, että ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvat ovat useimmiten samassa asiakirjassa ammatillisen peruskoulutuksen luvan kanssa. Peruskoulutuksen luvan määräykset ovat heijastuneet myös lisäkoulutuksen järjestämiseen. Lisäkoulutusta on järjestetty mm. samoilla koulutusaloilla kuin peruskoulutusta.

Keskeinen on koulutustehtävän määrittely. Koulutustehtävää koskevat yleiset määrittelyt koskevat kaikkia ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjiä. Koulutustehtävään on mahdollista ottaa määräyksiä esimerkiksi kalliiden tai valtakunnallisia hoidettavien koulutusalojen hoitamisvelvoitteesta sekä erityisopetusta koskevia määräyksiä. Pääsääntöisesti koulutusaloja ei kuitenkaan otettaisi mukaan koulutustehtävään.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestämislupiin ehdotetaan otettavaksi mukaan koulutuksen määrällinen säätely, joka muodostaisi pohjan valtionosuuden laskemiselle. Oppilaitos-

muotoisena järjestettävässä lisäkoulutuksessa määriteltäisiin opiskelijatyövuosien määrä. Se muodostaa määrän, jonka perusteella järjestäjä voi suunnitella koulutuksensa järjestämistä ja ennakoida varsin pitkälle valtionosuusrahoituksen. Suoritteiden määrää ei ole aiheellista määrittellä tarkkana tai ylärajana, koska yksikköhinnan porrastustekijät vaikuttavat niin, että talousarviota on hankala tarkasti laskea. Opiskelijatyövuosien määrää tarkoittavan tason tulee järjestäjäkohtaisesti olla riittävän lähellä toteutuneen ja toteutuvan koulutuksen tasoa, jotta se antaa mahdollisuuden koulutuksen suunnitteluun ja ennakointiin.

Yhteen laskettuna suoritteiden taso asettuisi näin alemmas kuin mihin talousarvion suoritekehys asetettaisiin. Väliin jäävä resurssien määrä olisi vuosittaista valtionosuuden määrää vahvistettaessa käytettävissä niiden järjestäjien resurssien lisäämiseen, jotka entiseen tapaan suoritettavan tiedonkeruun perusteella ovat järjestäneet koulutusta vähimmäismäärää enemmän. Tästä resurssia on myös mahdollista käyttää koulutuspoliittisesti tärkeiden tehtävien hoitamiseen, jollaisesta suuntaamisesta esimerkki oli kuljetusalan erityispanostus muutama vuosi sitten. Tällainen määrällinen säätely mahdollistaisi myös sen, että budjettikehys pysyy hallinnassa, vaikka yksikköhinta nousisi ennakoitua korkeammaksi. Tässä vaiheessa ei ehdoteta yksikköhintojen suhteen tehtäväksi tasausta keskihintaan, joskin se on myöhemmin syytä ottaa uudelleen harkittavaksi.

Oppisopimusmuotoisena toteutettavan lisäkoulutuksen osalta järjestämislupiin otettaisiin oppisopimusten määrä. Oppisopimusjärjestäjien määrä on vuosittain vakiintunut pitkälle samoihin järjestäjiin ja järjestäjittäin samalle tasolle. Vuonna 2004 viranomaistehtävistä vastaavia oppisopimuskoulutuksen järjestäjiä oli 76. Järjestämislupien uusimisen yhteydessä kaikilla järjestäjillä olisi mahdollisuus hakea lupiin myös oppisopimusten määrää. Järjestely ei vaikuttaisi siihen yhteistyöhön, jota oppisopimuskoulutuksen vastuullisilla järjestäjillä on muiden oppilaitosten kanssa.

Pykälään lisätään säännös järjestämisluvan muuttamisen mahdollisuudesta sekä peruuttamisesta, mikä on tähän saakka puuttunut laista. Säännös antaisi opetusministeriölle myös mahdollisuuden yksipuolisesti muuttaa koulutustehtävää samaan tapaan kuin ammatillisen peruskoulutuksen kohdalla. Järjestäjää luonnollisesti kuullaan. Säännös on kuitenkin peruuttamisen osalta enemmän tekninen muutos eikä merkitse sitä, että lupiin ilman painavia syitä puututtaisiin. Järjestämisluvan muuttamisen mahdollisuus on kuitenkin tärkeä, kun järjestämislupiin otettaisiin nykyistä laajempi sisältö.

Tarve muuttaa lisäkoulutuksen järjestämislupaa voisi tulla kyseeseen myös silloin, jos luvassa oleva opiskelijatyövuosien tai oppisopimusopiskelijoiden määrä seurannasta saatavan tiedon perusteella osoittautuu olennaisesti liian suureksi. Muutoksen tulisi myös olla pysyväisluonteinen. Opetusministeriöllä olisi silloin mahdollisuus yksipuolisesti, järjestäjää luonnollisesti kuultuaan muuttaa järjestämisluvassa olevaa suoritemäärää.

6 §. Oppisopimuskoulutus

Valtionosuuden pohjana olevien oppisopimusten enimmäismäärälle on asetettu talousarviossa yläraja. Tämä yläraja toimisi edelleen rajana, jonka mukaan järjestäjittäin päätetään oppisopimusten määrät valtionosuuden laskemista varten. Kunkin järjestäjän järjestämisluvassa oleva oppisopimusten määrä muodostaisi kuitenkin perustason, jonka mukaanjärjestäjä voi suunnitella toimintaansa. Muutokset vaikuttaisivat nykyiseen hakemusmenettelyyn siinä suhteessa, että kun järjestämislupien mukainen oppisopimusten määrä muodostaisi valtaosan valtionosuuden perusteena olevien suoritteiden määrästä, hakemusmenettely voisi kohdistua sen ylittävän määrän jakamiseen.

18 §. Rahoitus.

Hanke- ja kehittämisavustukset olisi tarkoitettu työelämän palvelu- ja kehittämistehtävien hoitamiseen. Niihin käytettävissä oleva määrä voinee tulevina vuosina olla noin 8 miljoonaa euroa.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Järjestämislupaa koskevien säännösten muuttaminen koskee tulevia järjestämislupia. Nykyinen järjestämislupien muuttamista koskeva säännös on peräisin koululakien muuttamisen yhteydestä eikä lisäkoulutuksen järjestämislupia ole sen mukaisesti muutettu. Itse järjestämislupaa koskevan pykälän muuttamisen yhteydessä on tarkoituksenmukaista suoraan lakiin ottaa siirtymäsäännös, jolla mahdollistetaan ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien muuttaminen 5 §:n 2 momentin mukaisiksi luviksi. Tarkoitus on muuttaa niiden järjestäjien järjestämisluvat, jotka ovat järjestäneet ammatillista lisäkoulutusta ja saaneet siihen valtionosuutta vuosina 2003–2005. Tällä tarkoitetaan kaikkia niitä järjestäjiä, jotka ovat jonakin näistä vuosista saaneet valtionosuutta. Tämä järjestäjien määrä on todennettavissa valtionosuuspäätöksistä. Lupien muuttaminen toteutetaan hakemusmenettelyn kautta, jolloin järjestäjillä on mahdollisuus esittää omat kantansa luvan sisältöön ja opiskelijatyövuosien sekä oppisopimusten määrään luvassa.

Siirtymäsäännöksen toisen momentin mukaisesti sellaisten järjestäjien järjestämisluvat peruutettaisiin suoraan lain säännöksen perusteella, jos lisäkoulutukseen ei ole vuosina saatu valtionosuutta. Näiden järjestäjien määrä on noin 300. Säännös mahdollistaa kuitenkin järjestäjille jättää hakemus siitä, että niiden järjestämislupa pysyisi edelleen voimassa.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lisäkoulutuksen yksikköhintoja koskevien porrastusten eli hintakertoimien muuttaminen on osoittautunut tarpeelliseksi. Tätä koskevat alustavat ehdotukset sisältyvät lakiesitystä valmistelleen virkamiestyöryhmän loppuraporttiin. Muutokset toteutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun asetuksen 10a §:n muuttamisena.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (631/1998) 1 §:n 3 ja 4 momentti, 5 §:n 2 ja 3 momentti ja 6 §:n 1 momentti,
lisätään 1 §:ään uusi 6 momentti sekä 18 §:ään uusi 2 momentti, seuraavasti:

1 §

Määritelmä ja subde muihin säädöksiin.

Työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena järjestettävästä koulutuksesta on voimassa, mitä julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa (1295/2002) säädetään.

Ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa suoritettavista opinnoista on voimassa, mitä ammattikorkeakoululaissa (351/2003) ja yliopistolaissa (645/1997) säädetään.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnalla tarkoitetaan yrityksille ja julkisyhteisöille, erityisesti pienyrityksille, tarjottavia osaamisen kehittämispalveluja.

5 §

Koulutuksen järjestämislupa

Luvassa määrätään ammatillisen lisäkoulutuksen koulutustehtävästä, joka sisältää tarpeelliset määräykset koulutusaloista, opetuskielestä, näyttötutkintoihin valmistavan koulutuksen ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosien sekä oppisopimusmuotoisen määräästä, erityisestä koulutustehtävästä, työelämän kehittämis- ja palvelutehtävistä ja muista koulutuksen ja tutkintojen järjestämiseen liittyvistä asioista.

Järjestämisluvan muuttamisesta päättää opetusministeriö. Ministeriö voi ilman hakemustakin muuttaa koulutustehtävää sekä muita määräyksiä, jos koulutustarjonta merkittävästi poikkeaa koulutustarpeista. Ministeriö voi ilman hakemusta muuttaa järjestämislupaan kuuluvaa opiskelijatyövuosien tai oppisopimusten määrää, jos koulutuksen järjestäjä on järjestänyt koulutusta olennaisesti järjestämisluvassa olevaa määrää vähemmän. Opetusministeriö voi peruuttaa koulutuksen järjestämistä koskevan luvan, jos lisäkoulutusta ei enää järjestetä tai koulutus ei täytä 1 momentissa luvan myöntämislupaa muutoin säädettyjä edellytyksiä tai jos koulutus järjestetään muutoin vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. Ennen luvan peruuttamista opetusministeriön on kuultava koulutuksen järjestäjää ja varattava tarvittaessa tilaisuus puutteen poistamiseen. Järjestäjää on kuultava myös muutettaessa yksipuolisesti järjestämislupaa.

6 § *Oppisopimuskoulutus*

Opetusministeriö päättää vuosittain valtion talousarviossa asetetun kokonaismäärän rajoissa molemmat kieliryhmät huomioon ottaen oppisopimusten enimmäismäärät ammatillista lisäkoulutusta varten ottaen huomioon 5 §:n 2 momentin mukaan järjestämislupaan otetut oppisopimusten määrät.

18 § *Rahoitus*

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjälle voidaan järjestämisluvassa mainittujen kehittämistä ja palvelutehtävien hoitamiseen myöntää hanke- ja kehittämisavustusta valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen toimeenpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Järjestämislupia koskeva siirtymäsäännös

Opetusministeriö muuttaa ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvat niiden koulutuksen järjestäjien osalta, jotka ovat vuonna 2003, 2004 tai 2005 saaneet lisäkoulutukseen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 11 §:n mukaista valtionosuutta, tämän lain 5 §:n 2 momentin mukaisiksi järjestämisluviksi.

Ne ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvat, jotka ovat voimassa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 22 §:n ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 27 §:n 2 momentin nojalla, mutta koulutuksen järjestäjä ei ole vuonna 2003, 2004 tai 2005 saanut siihen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 11 §:n mukaista valtionosuutta, peruuntuvat. Opetusministeriö voi kuitenkin järjestäjän hakemuksesta päättää luvan voimassaolon jatkamisesta, jos siihen on olemassa järjestämislupalta asetetut edellytykset.

Johtaja
Marita Savola

OPM 10.3.2004

Asia: valmisteluryhmän asettaminen

Valtioneuvoston 4.12.2003 hyväksymän vuosia 2003–2008 koskevan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten toimintaedellytyksiä vahvistetaan määrittelemällä niiden asema ja tehtävät nykyisessä koulutuslainsäädännössä ja turvaamalla ylläpitäjille riittävät toimintaedellytykset ja toiminnan vakaus ammatillisten aikuiskoulutuksen ja työelämän palvelutehtävien hoitamiseen. Ammatillista lisäkoulutusta koskevat järjestämisluvat uudistetaan niin, että uudet luvat ovat voimassa viimeistään 1.1.2006.

Kehittämissuunnitelman mukaan ammatillista aikuiskoulutusta hoitavia oppilaitoksia kehitetään valtakunnallisesti ja alueellisesti toimivana verkostona. Tehtävissä korostetaan pienyritysten ja niiden henkilöstön koulutus- ja palvelutehtäviä sekä maakunnallisia ja seudullisia tehtäviä. Järjestämisluvissa määritellään myös valtakunnallisten erikoisoppilaitosten ja muiden aikuisoppilaitosten valtakunnalliset tehtävät.

Rahoituksen osalta kehittämissuunnitelmassa linjataan muun ohella, että ammatillisen lisäkoulutuksen vakaa ja työelämän ja aikuisväestön osaamistarpeisiin vastaava resurssikehitys turvataan mm. ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin valmistavan koulutuksen kysyntään vastaamiseksi ja koulutuksen laadun parantamiseksi. Ennakoitavuutta ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisessä parannetaan ja rahoituksen määräytymisperusteita tarkistetaan.

Opetusministeriö on tänään asettanut valmisteluryhmän, jonka tehtävänä on

- 1) laatia ehdotukset hallituksen esitykseksi ja esityksen perusteluiksi ammatillisten aikuis-koulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten aseman ja tehtävien määrittelemiseksi nykyisessä koulutuslainsäädännössä;
- 2) laatia tarvittavat laskelmat ja selvitykset sekä ehdotukset ohjeistukseksi ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien uusimisesta, järjestämislupien käsittelyssä ja päätöksenteossa noudatettavista periaatteista ja valmistelun organisoinnista;
- 3) laatia ehdotukset perusteista ja menettelyistä, joita noudatetaan ammatillista aikuiskoulutusta hoitavien oppilaitosten kehittämisessä valtakunnallisesti ja alueellisesti toimivaksi verkostoksi sekä jatkuvan kehittämisen ja laadunarvioinnin järjestämisessä; sekä
- 4) laatia selvitykset ja laskelmat ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen määräytymistä koskevista tarkistamistarpeista ja ehdotukset niiden toimeenpanon edellyttämistä säädöksistä.

Valmisteluryhmän tulee jättää ehdotuksensa kohdan 1 osalta opetusministeriölle 15.9.2004 mennessä ja muiden tehtävien osalta 30.11.2004 mennessä. Ministeriö antaa valmisteluryhmälle sen jälkeen tarvittaessa jatkotyötä koskevan toimeksiannon.

Valmisteluryhmän puheenjohtajaksi on nimetty Teidät ja ryhmän jäseniksi opetusneuvos Arja Mäkeläinen, opetusneuvos Jorma Ahola ja ylitarkastaja Pekka Lampinen koulutus- ja tiedepolitiikan osaston aikuiskoulutusyksiköstä, hallitusneuvos Timo Lankinen (varajäsenenään hallitusneuvos Tarja Lehtinen) koulutus- ja tiedepolitiikan osaston ammatillisen koulutuksen yksiköstä, ylijohtaja Timo Lähdesmäki Opetushallituksesta sekä työmarkkinaneuvos Tuija Leminen (varajäsenenään ylitarkastaja Markku Virtanen) työministeriöstä. Valmisteluryhmän sihteereiksi on nimetty hallitussihteeri Merja Leinonen ja suunnittelija Ville Heinonen opetusministeriöstä sekä opetusneuvos Risto Hakkarainen ja suunnittelija Tarja Mäkinen Opetushallituksesta.

Valmisteluryhmän tulee kuulla tehtävänsä kannalta keskeisiä tahoja ja raportoida työn etenemisestä.

Valmistelutyöstä aiheutuvat tilasto-, selvitys- muut kulut sekä valmisteluryhmän mahdolliset matka- ja päivärahakulut maksetaan momentilta 29.69.25.

Opetusministeri Tuula Haatainen

Ylijohtaja Arvo Jäppinen

TIEDOKSI

Valmisteluryhmän jäsenet, varajäsenet ja sihteerit

Opetushallitus

Työministeriö

Suomen Kuntaliitto

Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten liitto

Koulutuksen järjestäjät ry

TELAO

Lääninhallitusten sivistysosastot

Aikuiskoulutusneuvosto

Kansliapäällikkö Markku Linna

KUPO

KTPO-jory

TAL/LT

Eriävä mielipide

Työryhmä ehdottaa ammatillisen lisäkoulutuksen säätelyjärjestelmän muuttamista 1.1.2006 lukien. Työryhmän ehdotukset keskittyvät ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien uudistamiseen, jonka avulla haluttaisiin määrällisellä säätelyllä lisätä toiminnan ja rahoituksen vakautta. Oppisopimuksena järjestettävä lisäkoulutus ehdotetaan otettavaksi muun lisäkoulutuksen säätelyjärjestelmän piiriin. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta on tarkoitus määrittellä nykyistä tarkemmin ja sisällyttää lisäkoulutuksen järjestämislupiin sekä tukea näitä tehtäviä hanke- ja kehittämisavustuksin. Valmisteluryhmän tavoitteena on pohjimmiltaan tukea riittävän vahvojen ammatilliseen aikuiskoulutukseen erikoistuneiden järjestäjien muodostamista kuten väliraportissa avoimesti esitettiin, nyt tämä jätetään aikaisempaa enemmän opetusministeriön lisäkoulutuksen järjestämislupapäätöksillä ja rahoituspäätöksillä tapahtuvaksi.

Valmisteluryhmän työhön ei ole tehty olennaisia muutoksia väliraportin jälkeen. Osa aikaisemmista ehdotuksista on jätetty pois esityksestä ja myöhemmin opetusministeriön harkittavaksi. Työryhmän ehdotukset tavoittelevat perimmiltään aikaisemmin hylätyn ns. työelämän aikuisopistomallin toimeenpanoa. Tämä toimeenpantaisiin vain aikaisempiin ehdotuksiin nähden eri tavalla: järjestämislupia uudelleen jakamalla, määrittämällä erityis- ja kehittämistehtäviä aikuiskoulutuksen järjestäjille (yleensä aikuiskoulutuskeskuksille) sekä keskittämällä lisäkoulutuksen rahoitusta ja kehittämisavustuksia näille järjestäjille.

Tavoitteena on aikuiskoulutukseen erikoistuneen järjestäjä- ja oppilaitosverkoston synnyttäminen ja aikuiskoulutuksen korostaminen erillisenä toimintona. Lisäksi tavoitteena on aikuiskoulutuskeskusten selkeä tukeminen erillisinä organisaatioina. Tätä ei muuta se, että ehdotukset on muotoiltu neutraalimman ammatillisen lisäkoulutuksen ja sen sääntelyn alle. Kuten mietinnössä todetaan, ammatillinen lisäkoulutus on erityisesti ammatilliseen aikuiskoulutukseen erikoistuneille järjestäjille keskeinen toimintamuoto. Ammatillisen lisäkoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen sääntelyn jyrkkä erottaminen erillisellä järjestämislupasääntelyllä synnyttää koko toimialan läpi kulkevan hallinnollisen jaon ja tulee jatkossa pirstomaan voimavarat.

Valmisteluryhmän esittämä ammatillisen lisäkoulutuksen eriyttäminen ammatillisesta peruskoulutuksesta synnyttää hallinnollisia jakoja, jotka vaikeuttavat toiminnan tarkoituksenmukaista järjestämistä. Voimavarojen kokoaminen samoille koulutuksen järjestäjille palvelee sekä peruskoulutusta että lisäkoulutusta. Erillinen ohjausjärjestelmä synnyttää uusia esteitä, kun voimavaroja pitäisi päinvastoin koota.

En voi yhtyä valmisteluryhmän esitykseen seuraavin perustein:

- ammatillista koulutusta kehitettävä peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen muodostavana kokonaisuutena,
- koulutuksen järjestäjien alueellinen kokoaminen turvaa ammatillisen koulutuksen järjestämisedellytykset myös aikuiskoulutuksen osalta,
- aikuiskoulutusta ei voi kehittää erillään ammatillisen koulutuksen kokonaisuudesta,
- muistiossa keskitytään koulutuksen kehittämisen sijaan toimintojen organisointiin,
- erillisiä ammatillisia aikuiskoulutusorganisaatioita ja niitä tukevaa lisäkoulutuksen erillistä sääntelyä ei tarvita, kuten ei tarvita ammattikorkeakouluissa eikä yliopistoissakaan,
- ehdotus hajauttaa ammatillisen koulutuksen voimavarat ja pirstoo verkoston sekä vaikeuttaa voimavarojen kokoamista,
- ehdotettu järjestämislupasääntely on tarpeeton, harhaanjohtava ja sekava,
- oppisopimuksena järjestettyä lisäkoulutusta ei pidä kytkeä ehdotettuun järjestelmään,
- työvoimapolitiittinen koulutus ei saa ohjata ammatillisen koulutuksen kehittämistä,
- valtakunnalliset erikoisoppilaitokset ovat eri asemassa kuin aikuiskoulutuskeskukset ja niiden toiminnan säätely- ja rahoitusperusteet tulisi selvittää erikseen,
- työelämän palvelu- ja kehittämistoiminta koskee kaikkea ammatillista koulutusta, ei vain lisäkoulutuksen järjestäjiä.

a) Ammatillista koulutusta kehitettävä peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen muodostavana kokonaisuutena – koulutuksen järjestäjien alueellinen kokoaminen turvaa ammatillisen koulutuksen järjestämisedellytykset myös aikuiskoulutuksen osalta.

Aikuiskoulutuksen vahvistamista tukee koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman linjausten mukaisesti parhaiten ammatillisen koulutuksen kehittäminen kokonaisuutena sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoaminen riittävän suuriksi ja monipuolisiksi tai muutoin vahvoiksi koulutuksen järjestäjiksi, ammattiopistoiksi, joilla on edellytykset kehittää työelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin. Ammattiopistot ovat tällöin myös vahvoja ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjiä – ja lisäksi riittävän vahvoja toimijoita elinkeino- ja muun työelämän osaamistarpeisiin vastaamisen sekä palvelu- ja kehittämistoiminnan kannalta. Ammattiopistot voivat myös vastata osaamistarpeisiin kokonaisvaltaisemmin ja pidemmällä aikajänteellä, koska toiminta kattaisi kaiken ammatillisen koulutuksen peruskoulutuksesta lisäkoulutukseen ja nuorista aikuisiin. Lisäksi ammattiopistot olisivat ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin verrattavia, merkittäviä toimijoita alueen ammattiosaamisen ja työelämän kehittämishaasteisiin vastaajia.

Viitataan tältä osin jäljempänä esittämäni ammattikoulutusstrategiaan.

b) Aikuiskoulutusta ei voi kehittää erillään ammatillisen koulutuksen kokonaisuudesta.

Koulutuspoliittisten tavoitteiden näkökulmasta vakavimman ongelman muodostaa se, että lähtökohtana on ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittäminen ja ohjaaminen erillään muusta ammatillisesta koulutuksesta. Vaikka aikuiskoulutus on perustellusti nostettu yhdeksi koulutuspoliittiseksi painopisteeksi, se on jo käsitteenä luonteeltaan niin monimerkityksinen, että sen pohjalle ei voi rakentaa ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen sääntelyä ja ohjausta. Perustellumpi tapa vahvistaa ammatillista aikuiskoulutusta on kehittää sitä elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti osana ammatilliseen perus- ja lisäkoulutuksen muodostamaa kokonaisuutta - näin turvataan myös koulutuksen kannalta tarpeelliset ammatilliset ja taloudelliset

järjestämisedellytykset.

Ammatillisen koulutuksen kokonaisuutta tulee myös lähestyä sen keskeisten tehtäväalueiden kautta - ei jakamalla kokonaisuutta keinotekoisesti nuorten ja aikuisten koulutukseen tai perus- ja lisäkoulutukseen. Ammatillisen koulutuksen ydintehtäväalueita ovat mm.

- ammatillisen perusosaamisen kehittäminen työelämään siirtyville ja myös työelämässä alalta toiselle siirtyville,
- työelämässä olevien ammattiosaamisen päivittäminen ja syventäminen, yritysten ja muun työelämän ammattiosaamistarpeisiin vastaaminen,
- henkilöstön osaamisen ja työelämän kehittäminen,
- työelämälähtöinen innovaatiotoiminta,
- syrjäytymisuhan alaisten nuorten, työttömien ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien ammattiosaamisen vahvistaminen sekä syrjäytymisen laaja-alainen ehkäisy,
- aluekehitystehtävät.

Ammatillisen koulutuksen tehtäväalueet pitävät sisällään luontevasti niin ammatillisen peruskoulutuksen kuin lisäkoulutuksen, eri-ikäiset ja työkokemukseltaan, elämäntilanteeltaan ja opiskeluvaiheeltaan erilaiset opiskelijat sekä erilaiset työelämän palvelu- ja kehittämistehtävät.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen määrittely erilliseksi, itsenäiseksi ammatillisen koulutuksen lohkoksi on tulevaisuuden toimintaedellytysten luomisen kannalta keinotekoisia, epätarkoituksenmukaisia ja taloudellisesti kestävämpiä. Ammatillisen lisäkoulutuksen eriyttäminen ammatillisen koulutuksen kokonaisuudesta ohjauksellisenä ja organisatorisena lohkona heikentää koko ammatillisen koulutuksen toimintaedellytyksiä ja asemaa koulutusjärjestelmässä ja vähentää koulutuksen työelämälähtöisyyttä.

c) Koulutuksen kehittämisen sijaan keskitytään toimintojen organisointiin.

Kehittämissuunnitelmassa yhdeksi keskeiseksi painopisteeksi on asetettu aikuisväestön koulutusmahdollisuuksien lisääminen osana elinikäisen oppimisen politiikkaa. Työryhmän työ on painottunut elinikäisen oppimisen edellytysten luomisen ja koulutuksen järjestämisen kannalta epätarkoituksenmukaiseen kysymykseen: itse toiminnan sijasta on keskitytty siihen, miten toiminta tulisi organisoida ja sitä säännellä lisäkoulutuksen järjestämisluvilla. Nykylainsäädännössä lähtökohtana on antaa koulutuksen järjestäjille mahdollisuus organisoida ammatillisen koulutuksen järjestäminen tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla. Työryhmän työn lähtöoletuksena sen sijaan on, että aikuiskoulutusta (etenkin ammatillista lisäkoulutusta) tulisi järjestää ensisijaisesti tietyntyyppisissä organisaatioissa ja sitä pitäisi säädellä erillisillä järjestämisluvilla. Lisäksi lähtöoletuksena on, että ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset ja ammatilliset erikoisoppilaitokset olisivat ensisijaisesti organisaatioita, joille aikuiskoulutuksen järjestäminen tulisi keskittää. Mitään erityisiä perusteita, esim. koulutuksen laatuun tai vaikutavuuteen liittyen, ei tälle esitetä.

d) Erillisiä ammatillisia aikuiskoulutusorganisaatioita ja niitä tukevaa lisäkoulutuksen erillistä sääntelyä ei tarvita, kuten ei tarvita ammattikorkeakouluissa eikä yliopistoissakaan.

Ammatillisen koulutuksen tulisi olla yhtä vahva alueiden ja seutukuntien elinkeinoelämän kehittäjä kuin ammattikorkeakoulut ovat omalla alallaan. Tämän vuoksi ei olekaan tehty

ehdotuksia korkeakoulujen, esim. ammattikorkeakoulujen jakamisesta organisaatioina aikuis-koulutukseen erikoistuneisiin ja muihin ammattikorkeakouluihin. Koulutuksen organisoinnin oppilaitoksiin ja muihin toimintoihin tulee olla paikallisesti koulutuksen järjestäjän päättävissä.

e) Ehdotus hajauttaa ammatillisen koulutuksen voimavarat ja pirstoo verkoston sekä vaikeuttaa voimavarojen kokoamista.

Ehdotuksen mukainen lisäkoulutuksen erillinen sääntely ja järjestämislupakäytännöllä ja rahoituksella tehtävä keskittäminen eriyttää ammatillisen koulutuksen järjestämisen edellyttämät voimavarat: opettajisto, työpaikkaohjaajat, tilat, koneet ja laitteet, kehittämishankkeet. Ehdotukset heikentävät toteutuessaan sekä ammatillisen peruskoulutuksen että lisäkoulutuksen järjestämisedellytyksiä.

Ammatillinen lisäkoulutuksen erillinen sääntely synnyttää erityisiä toimintoja ja oppilaitoksia, joiden koulutustehtävässä ammatillisen peruskoulutuksen osuus on marginaalinen. Voidaan kysyä, miten osaamisen taso varmistetaan, kun perus- ja lisäkoulutuksen järjestäminen ja tietotaito eriytetään toisistaan.

Järjestämislupaprosessin kuvaus ja vaikutukset koulutuksen järjestäjiin jäävät hämäräksi.

f) Ehdotettu järjestämislupasääntely on tarpeeton, harhaanjohtava ja sekava.

Ehdotetulla järjestämislupasääntelyllä halutaan parannettavan koulutuksen järjestäjien toiminnan ja rahoituksen jatkuvuutta ja ennustettavuutta. Järjestämisluvassa koulutuksen järjestäjille turvattu opiskelijatyövuosien ja oppisopimusten vähimmäismäärä on kuitenkin monessa mielessä ongelmallinen. Koulutuksen järjestäjän kannalta vähimmäismäärä ei ole olisi lopullinen vaan se tosiasiallisesti päätettäisiin opetusministeriön suoritepäätöksessä vuosittain. Rahoitus jää siis riippumaan vuosittaisesta harkinnasta. Järjestelmä kannustaisi ylittämään vähimmäisrajan, kun ylittäviä järjestäjiä palkittaisiin. Tämä taas lisäisi koulutuksen talouden epävakautta, koska ylityksiä on vaikea ennakoida. Sääntely ei kuitenkaan millään tavalla turvaisi sitä, että koulutus kohdentuisi osaamistarpeiden kannalta oikein. Koulutusta järjestettäisiin etenkin niillä aloilla, joilla sitä on taloudellisesti edullisinta järjestää.

Valtion talousarvion kannalta taas turvattu vähimmäismäärä on sellainen määrä, joka valtion talousarviossa tulisi lakisäateisenä aina vähintään budjetoida. Valmisteluryhmän esitys ja talousarvion toteuttamisen varmistaminen merkitsisivät, että vähimmäismäärät jouduttaisiin asettamaan todennäköisimmin alemmalle tasolle kuin valmisteluryhmän esittämät 10–15 %. Tämä korostaisi järjestämislupiin merkityn vähimmäismäärän näennäisyyttä.

Ehdotus merkitsisi etenkin oppisopimuskoulutuksessa, että nykyinen varsin suuren jatkuvuuden ja ennakoitavuuden turvannut järjestelmä tulisi moniportaiseksi ja lisäisi olennaisesti rahoituksen epävarmuutta. Ehdotus merkitsisi oppisopimuskoulutuksen toimintaedellytysten heikkenemistä ja toiminnan vaarantumista. Nähtävissä on myös eräiden aikuiskoulutusjärjestäjien halu siirtää oppisopimusmuotoista koulutusta enemmän oppilaitosmuotoisena toteuttavaksi sen vuoksi, että oppilaitosmuotoinen koulutus tuottaa järjestäjälle suuremman taloudellisen edun.

Ehdotettu järjestämislupa on harhaanjohtava. Lupa ei säätele sitä, voiko koulutuksen järjestäjä järjestää koulutusta vaan ainoastaan voiko järjestäjä saada opetusministeriön voss-rahoitusta tai kehittämisrahoitusta. Katson, että ammatillisen koulutuksen järjestäjälle tulisi olla vain yksi järjestämislupa, jossa säännellään kaikki ao. järjestäjän toisen asteen ammatilli-

nen koulutus: 1) ammatilliseen koulutukseen valmistavan koulutuksen muodot (valmentava, ja kuntouttava opetus ja ohjaus, maahanmuuttajien valmistava koulutus, ohjaava koulutus), 2) perustutkintokoulutus (opetussuunnitelmaperusteisena ja näyttötutkintoperusteisena), 3) ammatillinen lisäkoulutus, 4) oppisopimuskoulutus (peruskoulutus, lisäkoulutus). Luvan tulisi olla siten sitova, että koulutuksen järjestävä voi järjestää koulutusta vain siten kuin luvassa eri alojen osalta määrätään ja tältä osin lupa koskisi myös työvoimapolitiittisena koulutuksena myytävää koulutusta.

Katson, että ehdotettua sääteleyjärjestelmän muutosta ei tarvita. Tarvittavia kehittämiskäsitteitä voidaan selvittää rahoituksen määräytymisperusteita tarkistamalla.

g) Oppisopimuksena järjestettyä lisäkoulutusta ei pidä kytkeä ehdotettuun järjestelmään.

Oppisopimuskoulutuksen järjestäminen ammatillisena perus- ja lisäkoulutuksena on kokonaisuus. Oppisopimuskoulutuksena järjestetyn lisäkoulutuksen rahoitus on ollut koulutuksen järjestäjien kannalta vakaata ja lisäkoulutuksen osuutta on viime vuosina voitu kasvattaa. Tarvetta oppisopimusmuotoisen lisäkoulutuksen laajentamiseen työelämän näkökulmasta on yhä.

Aikuiskoulutuskeskuksia ja valtakunnallisia erikoisoppilaitoksia ylläpitävien koulutuksen järjestäjien osuus oppisopimuskoulutuksena järjestettävästä lisäkoulutuksesta on noin 40 prosenttia. Lisäksi suurella osalla kyseisistä koulutuksen järjestäjistä oppisopimuskoulutuksen järjestäminen on organisoitu muualle kuin aikuiskoulutuskeskukseen tai erikoisoppilaitokseen. Kaikesta oppisopimusmuotoisesta ammatillisesta lisäkoulutuksesta noin 19 % on organisoitu aikuiskoulutuskeskuksissa tai ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa (pääosin). Näiden organisaatioiden rooli ja osaaminen oppisopimuskoulutuksen järjestäjinä on vähäinen. Useat aikuiskoulutuskeskukset ja muutamat ammatilliset erikoisoppilaitokset eivät lisäksi ole koskaan järjestäneet oppisopimuskoulutusta.

Perusteita oppisopimuskoulutuksena järjestettävän lisäkoulutuksen siirtämiselle ehdotettuun järjestelmään ei ole. Menettely vaarantaisi oppisopimuskoulutuksen toimintaedellytykset, heikentäisi koulutuksen alueellista saatavuutta, vaikeuttaisi työelämän osaamistarpeisiin vastaamista sekä heikentäisi koulutuksen laatua ja vaikuttavuutta.

Ehdotukset oppisopimusmuotoisen lisäkoulutuksen säätelemisestä lisäkoulutuksen järjestämisluissa eivät miltään osin lisää toiminnan vakautta ja ennakoitavuutta, vaan päinvastoin lisäävät tarpeettomasti hallintoa ja johtavat toiminnan epävakauden lisääntymiseen. Menettely myös jäykistäisi kysyntälähtöisen koulutusmuodon ohjaus- ja rahoitusmekanismia ja heikentäisi koulutuksen järjestämisedellytyksiä, koska lisäkoulutuksen sääteley ja ohjaus eriyttäisi peruskoulutuksesta. Tämä pirstoisi oppisopimuskoulutuksen toiminnallisen kokonaisuuden tarpeettomasti.

Valmisteluryhmän esityksen mukaan lisäkoulutuksen järjestämisluissa määrättävä oppisopimuskoulutuksen (vähimmäis)opiskelijamäärä olisi valtion talousarviossa esitettävää määrää pienempi ja opetusministeriö voisi jakaa erotuksen vuosittain. Tämä säilyttäisi vuotuisen oppisopimuspaikkojen jakomenettelyn toisin kuin muistiossa esitetään. Ehdotettu menettely ei toisi miltään osin parannusta koulutuksen järjestäjien aseman vakauteen tai toiminnan ennustettavuuteen, vaan päinvastoin lisääisi ennakoimattomuutta, koska voimavarojen käytön tehokkuus ja joustavuus vähenisi. Voimavarojen lisääminen lupamenettelyn kautta puolestaan olisi näennäistä, koska pääsääntöisesti lupien enimmäisopiskelijamäärä jää alle todellisen kysynnän ja lisäresursseja haettaisiin vuotuisessa jakomenettelyssä.

Nykyisessä vuotuisessa lisäkoulutuspaikkojen jaossa käyttämättä jääviä voimavaroja

voidaan kohdentaa vuoden aikana uudelleen ja siten varmistaa voimavarojen tehokas käyttö niin valtiontalouden kuin koulutuksen järjestäjien toiminnan kannalta. Nykyisessä jakomenettelyssä koulutuksen järjestäjien oppisopimusten enimmäismääriä ei myöskään vähennetä muutoin kuin erittäin perustelluista syistä, jotka liittyvät tavallisimmin enimmäismäärän huomattavaan vajaakäyttöön. Järjestämislupamenettely ei tuo tähän mitään lisävakautta, koska lupia ei voida asettaa sille tasolle, mikä koulutuksen järjestäjän tarve on. Näin ollen valtaosa järjestäjistä tulee vuosittain hakemaan lisäpaikkoja. Lupasääntely ei toisi mitään parannusta nykyisiin käytettyihin rahoitus- ja ohjausmekanismeihin verrattuna, vaan päinvastoin jäykistäisi ja heikentäisi ohjausta

Ongelmaksi muodostuu myös se, että oppisopimusten opiskelijamäärien määrääminen lisäkoulutuksen järjestämisluvassa pirstoo nykyisiä koulutuksen järjestäjien yhteistyöverkostoja, koska lupasääntely on raskaampi ohjauskeino kuin vuotuinen enimmäismäärä. Koulutuksen järjestäjät pyrkivät varmistamaan voimavaran omassa luvassaan – vaikka resurssi jäisi järkevän toiminnan kannalta liian pieneksi.

h) Työvoimapolitiittinen koulutus ei saa ohjata ammatillisen koulutuksen kehittämistä.

Valmisteluryhmän keskeisenä tavoitteena on ollut turvata ylläpitäjille riittävät toimintaedellytykset ja toiminnan vakaus ammatillisten aikuiskoulutuksen ja työelämän palvelutehtävien hoitamiseen. Valmisteluryhmän ehdotuksilla ei voida lainkaan ratkaista kyseistä ongelmaa, vaikka järjestämislupasääntelyn uudistamisella ja rahoituksen uudella kohdentamisella ehdotuksia perustellaankin.

Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus on keskeisimmässä asemassa nimenomaan aikuiskoulutuskeskusten rahoituksessa. Sen osuus vain aikuiskoulutuskeskusta ylläpitävien koulutuksen järjestäjien taloudesta on 50 % ja osalla lähes 70 %. Vain aikuiskoulutuskeskuksia ylläpitävät koulutuksen järjestäjät ovat tällöin taloudellisesti riippuvaisia työvoimaviranomaisten hankinnoista. Tämä perustuu kilpailutuksen luonteeseen, vaikka hankintasopimusten kestoaikaa onkin pyritty pidentämään. Nykyistä suuremman vakauden synnyttäminen edellyttäisi muutoksia työvoimapolitiittisen koulutuksen hankintajärjestelmään.

Hyvin toimivan työvoimapolitiittisen koulutuksen järjestäminen edellyttää, että koulutus hankitaan parhaimmat ammatilliset edellytykset omaavilta koulutuksen järjestäjiltä.

i) Valtakunnalliset erikoisoppilaitokset eri asemassa kuin aikuiskoulutuskeskukset.

Edellä mainittu riippuvaisuus työvoimapolitiittisen koulutuksen hankinnoista ei koske valtakunnallisia erikoisoppilaitoksia. Työvoimapolitiittisella koulutuksella ei ole juuri lainkaan merkitystä näiden rahoitukseen. Muutoinkin niiden profiili ja tehtävä eroavat aikuiskoulutuskeskuksista. Valtakunnallisten erikoisoppilaitosten rahoitus on myös jäänyt taka-alalle tarkastelun kohdistuessa nimenomaan aikuiskoulutuskeskuksiin. Valtakunnallisten erikoisoppilaitosten rahoitusta tulisi tarkastella erillisenä kysymyksenä rahoitusperusteita uudistettaessa.

j) Työelämän palvelu- ja kehittämistoiminta koskee kaikkea ammatillista koulutusta, ei vain lisäkoulutuksen järjestäjiä.

Aikaisemmissa ehdotuksissa tämä tehtävä oli esitetty aikuiskoulutuksen erityistehtävän saaville koulutuksen järjestäjille, joilla tarkoitettiin lähinnä aikuiskoulutuskeskuksia. Loppu-

raportissa lisäkoulutuksen järjestämislupaun voitaisiin sisällyttää koulutuksen järjestäjän esittämään suunnitelmaan perustuva määräajan voimassa oleva maininta maksullisena palvelutoimintana toteutettavasta työelämän kehittämis- ja palvelutehtävästä. Myös esitetyssä muodossaan työelämänkehittämis- ja palvelutehtävä on tarkoitettu suuntautumaan pääosin aikuis- koulutuskeskusten tueksi.

Työelämän palvelu- ja kehittämistehtävä korostuu kuitenkin kaikkien ammatillisen koulutuksen järjestäjien toiminnassa, ei vain ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien osalla. Tätä korostavat ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen aluekehitystehtävä ja innovaatiotoiminnan edistäminen. Työelämän palvelu- ja kehittämistehtävää ei siten voida osoittaa vain ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjille.

Muutoinkaan ei ole johdonmukaista ottaa mallia yliopistolaista tai ammattikorkeakoulu- laista, koska mainitut lait säätelevät korkeakouluja instituutioita. Jos työelämän palvelu- ja kehittämistehtävää halutaan lainsäädännön tasolla korostaa, johdonmukaista on ottaa samansisältöinen säännös sekä lakiin ammatillisesta koulutuksesta että ammatillisesta aikuiskoulu- tuksesta.

Oman ongelmansa muodostaa se, voiko työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta olla koulutuksesta erillinen toimintamuotonsa, jota tuetaan valtion avustuksilla. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan suhde yritystukilainsäädäntöön olisi ennen toiminnan laajentami- sesta selvitettävä ja toiminta mahdollisesti muutettava yritystukiohjelmaksi.

Ammattikoulutusstrategia

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa toisen asteen koulutuksen kehittämi- sen lähtökohtana on väestön, työelämän ja alueiden tarpeet sekä tavoite koko ikäluokan kou- luttamisesta toisella asteella. Tavoitteena on edistää sekä yleis- että ammatillisuutta ja antaa opiskelijoille persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen, jatko-opintojen, ammattitaidon saavuttamisen sekä ammatin harjoittamisen edellyttämät tiedot ja taidot. Tavoitteen toteut- taminen edellyttää ammatillisen koulutuksen kehittämistä kokonaisuutena. Näkemykseni mukaan aikuiskoulutusta tulisi vahvistaa ammatillisen koulutuksen kokonaisuuden osana – ei eriyttämällä sitä ohjauksellisesti ja organisatorisesti muusta ammatillisesta koulutuksesta. Tällöin ammatillista aikuiskoulutusta vahvistavat toimenpiteet vahvistaisivat koko ammatil- lista koulutusta.

Vahvat seudulliset ammattiopistot vastaavat työelämän osaamistarpeisiin.

Ehdotukseni on, että aikuiskoulutuksen vahvistamista kehittämissuunnitelman linjausten mukaisesti tukee parhaiten ammatillisen koulutuksen kehittäminen kokonaisuutena sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjaverkon kokoaminen riittävän suuriksi ja monipuolisiksi tai muutoin vahvoiksi koulutuksen järjestäjiksi, ammattiopistoiksi, joilla on edellytykset kehittä- ää työelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin. Ammattiopistot ovat tällöin myös vahvoja ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjiä - ja lisäksi riittävän vahvoja toimijoita elinkeino- ja muun työelämän osaamistarpeisiin vastaamisen sekä palvelu- ja kehittämistoiminnan kannal- ta. Ammattiopistot voivat myös vastata osaamistarpeisiin kokonaisvaltaisemmin ja pidemmäl- lä aikajänteellä, koska toiminta kattaisi kaiken ammatillisen koulutuksen peruskoulutukses- ta lisäkoulutukseen ja nuorista aikuisiin. Lisäksi ammattiopistot olisivat ammattikorkeakou- luihin ja yliopistoihin verrattavia, merkittäviä toimijoita alueen ammattiosaamisen ja työelä- män kehittämishaasteisiin vastaajia.

Ammattiopistojen vakaat toimintaedellytykset turvaavat jatkuvan kehittymisen.

Ammattiopistojen muodostaminen tukee myös muita koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa asetettuja erityisiä kehittämiskohteita, kuten elinikäisen oppimisen edellytysten vahvistamista, syrjäytymisen ehkäisemistä, työvoiman saatavuuden turvaamista, opetuksen laadun kehittämistä ja tutkintojen suoritusaikojen lyhentämistä sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan edellytysten vahvistamista. Ne turvaisivat ammatillisen koulutuksen järjestäjille vakaat ja riittävät toimintaedellytykset myös aiempaa keskeisempään asemaan nousevat aikuisväestön koulutustarpeen tyydyttämistä varten.

Ammattiopistot mahdollistavat tuloksellisen toiminnan ja hahmottuvat yleisölle selkeänä kokonaisuutena.

Ammattiopistojen muodostaminen turvaa koulutuksen järjestäjille mahdollisuuden organisoida ammatillisen koulutuksen kokonaisuus oman alueensa kannalta tehokkaalla ja tarkoitukseenmukaisella tavalla. Lisäksi ammattiopistoissa ammatilliseen koulutukseen kohdennetut taloudelliset voimavarat muodostaisivat kokonaisuuden ja antaisivat koulutuksen järjestäjille mahdollisuuden kohdentaa voimavaroja joustavasti ja kustannustehokkaasti. Tämä parantaisi koulutuksen järjestäjien palvelukykyä ja lisäisi tuloksellisuutta ja tehokkuutta (koulutuksen järjestäminen, osaamistarpeisiin vastaaminen, koulutustarpeiden ennakointi, yhteistyö työelämän kanssa, kansainvälistyminen, aluekehitys, voimavarojen käyttö). Yhtenäisten ammatillisen koulutuksen järjestäjäorganisaatioiden puitteissa ammatillinen koulutus myös hahmottuisi kansalaisille (nuorille, työssäoleville, työttömille, yrityksille ja muulle elinkeino- ja työelämälle) selkeämpänä kokonaisuutena.



Kuva 1. Ammattikoulutusstrategia

Ammattiopistoilla on strateginen tehtävä alueen osaamisen kehittämisessä.

Ammatillisen koulutuksen järjestämisen organisointia kokonaisuutena ammattiopistojen puitteissa tukee myös se, että ammatillisen koulutuksen strateginen tehtävä alueellisessa osaamisen ja innovaatiojärjestelmien kehittämisessä painottuu alueen työelämän tarvitseman relevantin ja korkealaatuisen ammatillisen osaamisen tuottamiseen kokonaisuutena. Tämän ohella ammatillisella koulutuksella on työelämän kehittäjän rooli – työssä olevilla tulee olla mahdollisuuksia kehittää jatkuvasti omaa osaamistaan ja työyhteisöjään. Tätä kautta voidaan tukea alueen työelämän kehittämistoimintaa ja työelämälähtöistä innovaatioiden kehittämistä. Kehittämistehtävä koskee kaikkea ammatillista koulutusta.

Työelämäyhteydet kattavat ammatillisen koulutuksen monet muodot.

Ammatillisen koulutuksen organisointi seudullisina tai muutoin vahvoina järjestäjäkokonaisuuksina luo edellytykset rakentaa vahvoja työelämäsuhteita, jotka tukevat sekä aikuisten että nuorten koulutusta ja varmistaa elinkeino- ja muun työelämän osaamistarpeisiin vastaaminen kokonaisuutena. Työelämäyhteyksien avulla koulutuksen järjestäjät saavat relevanttia ohjaus-

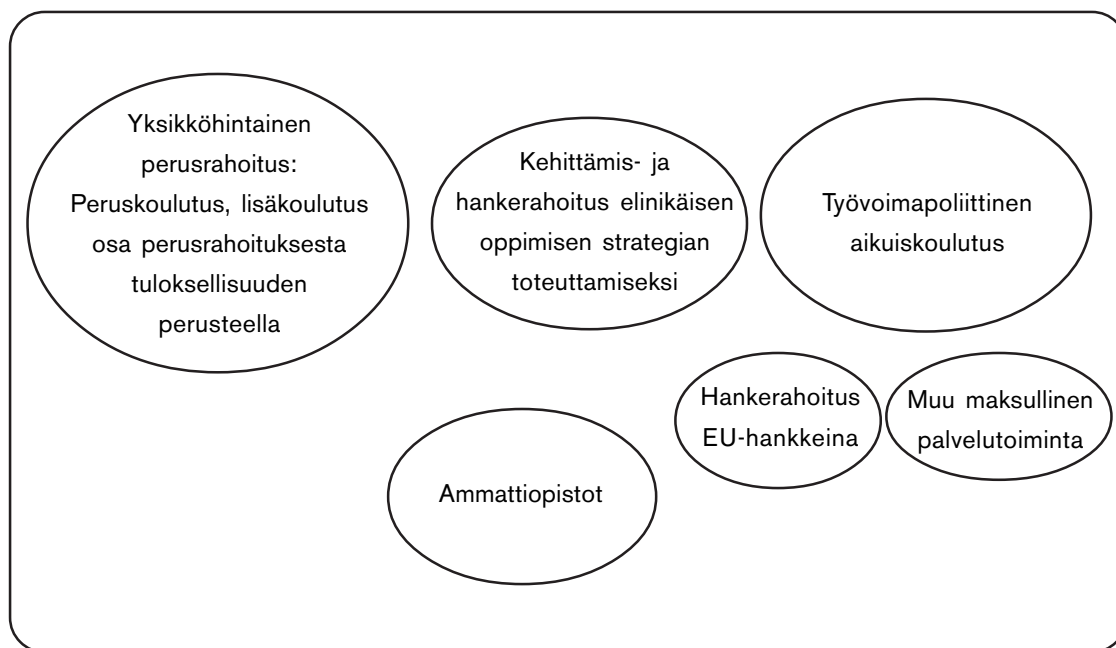
ja ennakointitietoa koulutustarjonnan suuntaamiseksi ja mitoittamiseksi alueen työelämän tarpeiden mukaisesti. Työelämysuhteet luovat myös perustan kehittää koulutuksen toteuttamismuotoja (oppilaitosmuotoinen koulutus, oppisopimuskoulutus, työssäoppiminen, ops-perusteinen koulutus, näyttötutkintoon valmistava), opiskelijalähtöisiä opetusjärjestelyjä ja työelämlähtöisiä oppimisympäristöjä. Edellä mainittujen tulee tehokkaasti ja joustavasti ottaa huomioon erilaisten opiskelijoiden (mm. erilaisen pohjakoulutuksen ja aikaisemmin hankitun osaamisen, eri-ikäiset opiskelijat, erilaiset oppijat) sekä elinkeino- ja työelämän osaamisen kehittämistarpeet. Parhaimmillaan toiminnot kytkevät oppimisen kiinteäksi osaksi alueen elinkeino- ja muun työelämän työympäristöjä.

Aluestrategiaa toteutetaan yhteistyössä.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien yhteistyötä alueen muiden koulutuksen järjestäjien sekä aluekehittämiseen ja innovaatiotoimintaan vaikuttavien toimijoiden kanssa tulee vahvistaa, jotta voidaan luoda yhteistä osaamisen alueellista kehittämisstrategiaa ja selkeyttää eri osapuolten työnjakoa. Tämä mahdollistaa sen, että ammatilliselle koulutukselle osana tutkimus- ja koulutusjärjestelmää rakentuu aktiivinen ja merkittävä rooli alueellisessa kehittämistoiminnassa ja että tutkimuksen ja koulutuksen avulla voidaan tukea koordinoitusti ja joustavasti alueen vahvuuksista lähtevää kehittämistä. Ammattiopistot edustaisivat riittävän vahvoja toimijoita suhteessa ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin.

Rahoitusjärjestelmän perusteet tulee yhtenäistää ja selkeyttää.

Ammattiopistojen toiminnan rahoituksen ja ohjauksen lähtökohtana olisi ammatillisen koulutuksen järjestäminen ja kehittäminen elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti. Tämä kattaa kaiken ammatillisen koulutuksen peruskoulutuksesta lisä- ja täydennyskoulutukseen. Ammatillisen aikuiskoulutuksen ja elinikäisen oppimisen aloilla rahoituksellinen kokonaisuus muodostuisi seuraavista osa-alueista: yksikköhintainen perusrahoitus, kehittämisrahoitus sekä työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus.



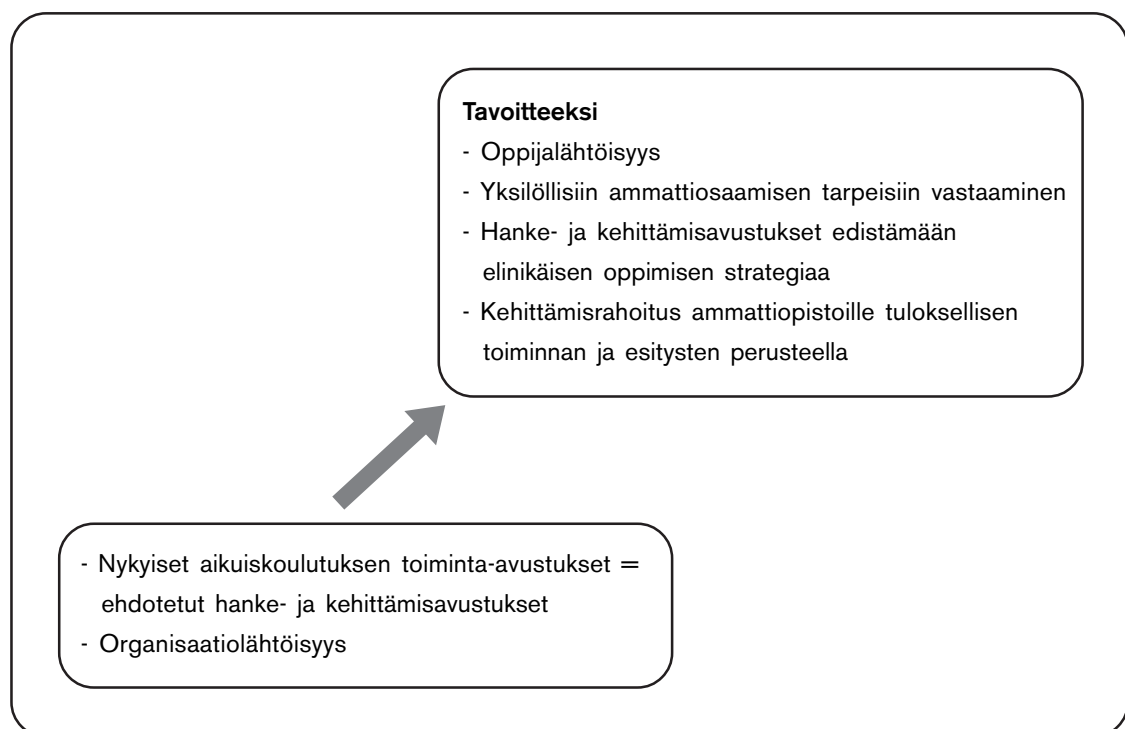
Kuva 2. Ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoitus

Valmisteluryhmän ehdotuksen mukaan nykyisistä aikuiskoulutuksen toiminta-avustuksista siirryttäisiin hanke- ja kehittämisavustuksiin. Avustukset olisivat pääosin organisaatiolähtöisiä. Aikuiskoulutusta ja elinikäistä oppimista tuettaisiin kuitenkin paremmin kohdentamalla avustukset oppija- ja koulutuslähtöisesti yksilöllisiin ammattiosaamisen tarpeisiin vastaamiseksi.

Perusrahoitus muodostuisi opiskelijamääriin perustuvasta yksikköhintarahoituksesta, josta osa myönnettäisiin toiminnan tuloksellisuuden perusteella. Tuloksellisuus yhtenä rahoituksen perusteena muodostaisi koulutuspoliittisen ohjauksen merkittävän instrumentin. Perusrahoituksen lisäksi ammattiopistoille voitaisiin osoittaa kehittämisrahoitusta elinikäisen oppimisen strategian toteuttamiseksi. Tämä muodostuisi nykyisistä aikuiskoulutuksen toiminta-avustuksista.

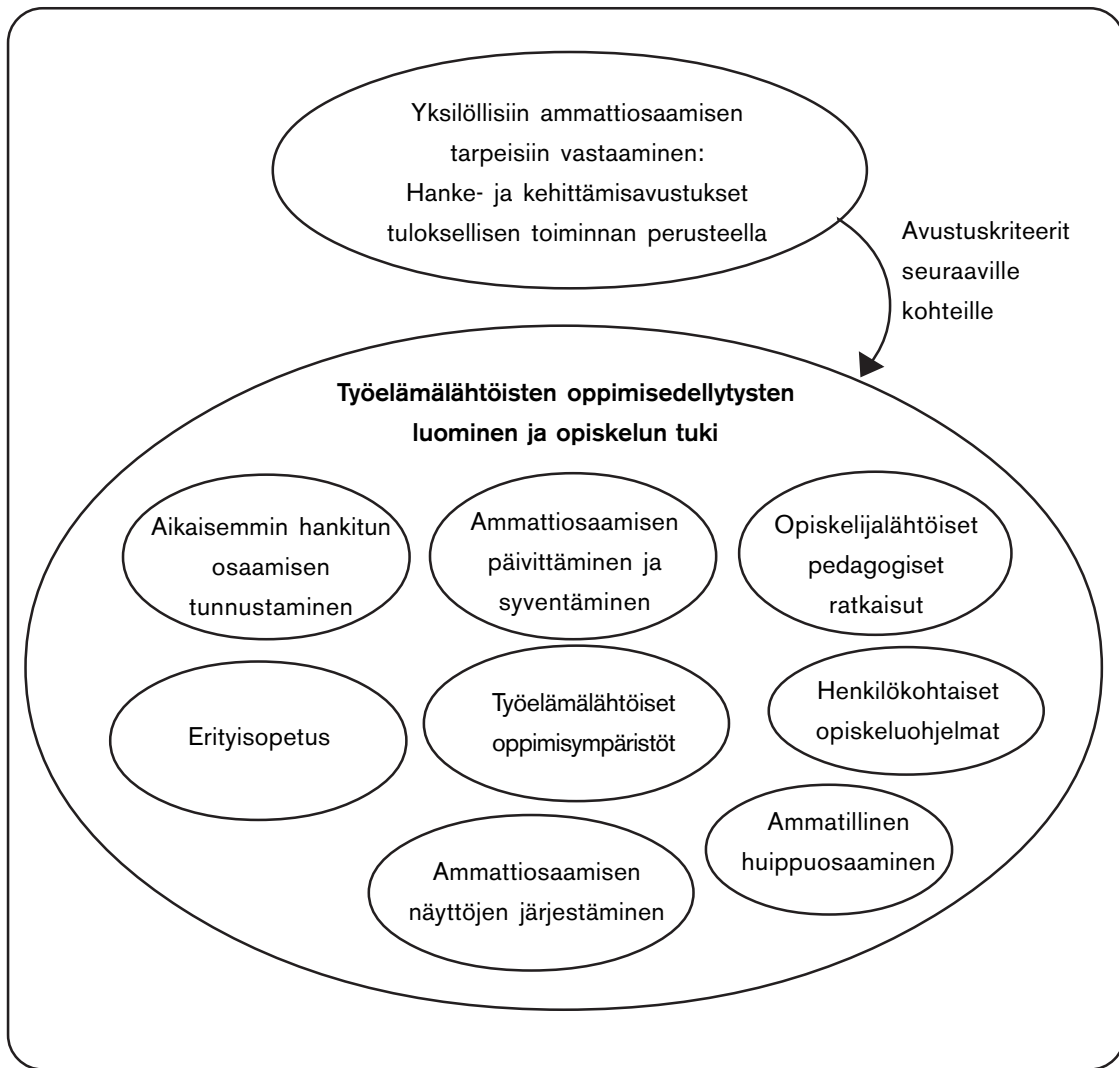
Ammatillisten erikoisoppilaitosten toiminnan säätely- ja rahoitusperusteet on selvitettävä erikseen.

Ammatillisten erikoisoppilaitosten toiminnan perusteet ja asiakaskunta poikkeavat ammattiopistojen seudullisesta tehtävästä. Erikoisoppilaitosten tehtävänä on palvella valtakunnallisesti teollisuuden ja palvelujen eri toimialojen osaamisen kehittämistarpeita. Ne muun muassa uudistavat kansantalouden keskeisten toimialojen työntekijöiden osaamista teknologian kehityksen mukaisesti. Ammatillisten erikoisoppilaitosten asema ammatillisen aikuiskoulutuksen kentässä tulee turvata, mutta niiden rahoitusperusteita ei voida rinnastaa ammattiopistoihin eikä nykyisiin aikuiskoulutuskeskuksiin. Siksi ammatillisten erikoisoppilaitosten toiminnan säätely- ja rahoitusperusteet tulisi selvittää erikseen.



Kuva 3. Kehittämisen ja hankerahoitus tukemaan elinikäisen oppimisen strategiaa

Elinikäisen oppimisen strategian toteuttamista tukevan kehittämisrahoituksen keskeiset kohdat ja rahoitusperusteet liittyisivät ensisijaisesti yksilöllisiin osaamistarpeisiin vastaamiseen sekä oppimisedellytysten luomiseen ja opiskelun tukemiseen.



Kuva 4. Elinikäisen oppimisen strategian kehittämis- ja hankeavustusten perusteet

Kuvassa 4 esitetyt kohteet ja tuloksellisuuskriteerit korostaisivat koulutuksen ensisijaisuutta kehittämistoiminnan kohteena sen sijaan, että niissä pyrittäisiin tukemaan tiettyjen organisaatioiden toimintaa. Tämä varmistaisi sen, että elinikäisen oppimisen strategian pohjalta määriteltyjen keskeisten kehittämialueiden puitteissa kehittämistoiminta voidaan kohdistaa selkeästi koulutuksen ja oppimisen edellytysten vahvistamiseen, mikä palvelee ammatillisen koulutuksen opiskelijoita (etenkin aikuisopiskelijoita) ja ammattitaidon kehittämistä kokonaisuutena.

Helsingissä 29. päivänä marraskuuta 2004

Timo Lankinen

**Omaehtoisena ja henkilöstökoulutuksena toteutettuun ammatilliseen
lisäkoulutukseen myönnetty valtionosuudet ja toteutuneet kustannukset
vuosina 2001–2003 sekä myönnetty valtionosuus vuodelle 2004.**

| | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 |
|---|--------|--------|--------|--------|
| Myönnetty valtionosuus (1 000 euroa) | 34 771 | 61 248 | 82 292 | 85 171 |
| - joista valtakunnalliset erikoisoppilaitokset ja järjestäjät, joilla on aikuiskoulutuskeskus | 25 132 | 42 134 | 52 292 | 56 052 |
| Toteutuneet kustannukset (1 000 euroa) | 25 051 | 62 411 | 81 587 | |
| - joista valtakunnalliset erikoisoppilaitokset ja järjestäjät, joilla on aikuiskoulutuskeskus | 17 345 | 43 318 | 55 379 | |
| Myönnetty opiskelijatyövuodet | 5 053 | 8 288 | 10 762 | 11 293 |
| - joista valtakunnalliset erikoisoppilaitokset ja järjestäjät, joilla on aikuiskoulutuskeskus | 3 660 | 5 856 | 6 790 | 7 312 |
| Toteutuneet opiskelijatyövuodet | 4 155 | 9 380 | 12 417 | |
| - josta valtakunnalliset erikoisoppilaitokset ja järjestäjät, joilla on aikuiskoulutuskeskus | 2 685 | 6 661 | 8 249 | |

Ammatillisen lisäkoulutuksen aloittaneet opiskelijat ja suoritettut ammatti- ja erikoisammattitutkinnot

- vuonna 2001 yhteensä 41 431 opiskelijaa 1 160 tutkintoa
- vuonna 2002 yhteensä 44 824 opiskelijaa 4 475 tutkintoa
- vuonna 2003 yhteensä 69 901 opiskelijaa 6 206 tutkintoa.

Omaehtoisen ja henkilöstökoulutuksen tulojen määrä euroina ja prosenttina

| | Omaehtoinen koulutus | | Henkilöstökoulutus | |
|-------------|----------------------|------------|--------------------|------------|
| | tulot | % kustann. | tulot | % kustann. |
| 2001 | 822 | 14 | 5 436 | 85 |
| 2002 | 869 | 13 | 5 738 | 55 |
| 2003 | 918 | 14 | 6 311 | 67 |

Oppisopimuskoulutuksena toteutettuun lisäkoulutukseen on valtionosuus ja opiskelijamäärä

| | valtionosuus | opiskelijamäärä |
|-------------|---------------------|------------------------|
| vuonna 2001 | 45 573 000 | 15 998 |
| vuonna 2002 | 51 008 000 | 17 664 |
| vuonna 2003 | 57 739 000 | 19 953 |
| vuonna 2004 | 57 283 000 | 21 970 |

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvat

Ammatillisessa lisäkoulutuksessa on seuraavanlaisia järjestämislupia:

1) Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvan omaavat, joilla lupa peruskoulutuksen järjestämislupien yhteydessä

a) järjestäjät, jotka saavat valtionosuutta 2004

Adulta Oy
Länsi-Uudenmaan ammattikoulutuskuntayhtymä
Ami-säätiö
Hyvinkään-Riihimäen seudun ammattikoulutussäätiö
Työtehoseura ry
Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
Hämeenlinnan seudun koulutuskuntayhtymä
Forssan kaupunki
Kiipula-säätiö
Päijät-Hämeen koulutus konserni
Kotkan kaupunki
Kouvolan ammatillinen aikuiskoulutussäätiö
Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä
Länsi-Suomen aikuiskoulutuksen kuntayhtymä
Salon seudun koulutuskuntayhtymä
Paimion kaupunki
Turun aikuiskoulutussäätiö
Kokemäenjokilaakson koulutuskuntayhtymä
Kankaanpään aikuiskoulutussäätiö
Porin aikuiskoulutussäätiö
Valkeakosken seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä
Tampereen aikuiskoulutussäätiö
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä
Jalasjärven kunta
Seinäjoen koulutuskuntayhtymä
Teak Oy
Korsnäs kommun
Vaasan kaupunki
Keski-Pohjanmaan koulutuskuntayhtymä
Etelä-Savon koulutuksen kuntayhtymä

Itä-Savon ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä
Savon koulutuskuntayhtymä
Ylä-Savon ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä
Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä
Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymä
Koillismaan kehitys Oy
Oulun aikuiskoulutuskeskus Oy
Pohjois-Suomen koulutuskeskussäätiö
Kajaanin kaupunki >>> Kainuun maakunta
Länsi-Lapin koulutuskuntayhtymä
Rovaniemen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä
Kemijärven kaupunki
Ammattienedistämislaitossäätiö
Markkinointi-instituutin kannatusyhdistys
MJK-koulutuskeskus ry
Suomen Yrittäjäopiston kannatusyhdistys
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä
Haaga-instituutin säätiö
Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö
Helsingin kaupunki
Helsingin konservatorion säätiö
Hengitysliitto Heli ry
Hyvinkään kaupunki
Invalidiliitto
Invalidisäätiö
Kauppiaitten kauppapilaitos Oy
Kelloseppätaidon edistämissäätiö
Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
Kirkkopalvelut ry
Malmin kauppapilaitos Oy
Suomen Kirkon Seurakuntaopiston säätiö
Suomen Kosmetologien yhdistys
Suomen Liikemiesten kauppapilaitos säätiö
Vantaan kaupunki
Oy Porvoon kauppapilaitos
Porvoon kaupunki
Hevosopisto Oy
Hämeen ammatillisen korkeakoulutuksen kuntayhtymä
Lounais-Hämeen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä
Riihimäen kaupunki
Riihimäen seudun ammatillisen oppilaitoksen kuntayhtymä
Lahden Diakoniasäätiö
Lahden musiikkiopisto Oy
Haminan kaupunki
Harjun oppimiskeskus Oy
Kouvolan seudun koulutuskuntayhtymä
Kaarinan kaupunki
Loimaan ammatti-instituutin kuntayhtymä

Mynämäen kunta
Turun ammattiopistosäätiö
Turun kaupunki
Uudenkaupungin kaupunki
Varsinais-Suomen maaseutuoppilaitoksen kuntayhtymä
Harjavan kaupunki
Huittisten kaupunki
Pohjois-Satakunnan koulutuskuntayhtymä
Porin kaupunki
Rauman kaupunki
Ahlmanin koulun säätiö
Aitoon emäntäkoulu Oy
Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä
Mäntän seudun koulutuskuntayhtymä
Nokian kaupunki
Pirkanmaan ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä
Pohjois-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä
Tampereen kaupunki
Tampereen sosiaalialan oppilaitoksen säätiö
Tampereen talouskouluyhdistys
Vammalan seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä
Jämsän seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä
Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä
Härjänmaan ammatti-instituutin kuntayhtymä
Järviseudun koulutuskuntayhtymä
Kurikan ammattioppilaitoksen kuntayhtymä
Suomenselän koulutuskuntayhtymä
Suupohjan koulutuskuntayhtymä
Keski-Savon oppimiskeskuksen kuntayhtymä
Kuopion konservatorion kannatusyhdistys
Kuopion talouskoulun kannatusyhdistys
Tri Matthias Ingmanin säätiö
Koillis-Pohjanmaan ammattikoulutuksen kuntayhtymä
Oulun Diakonissalaitoksen säätiö
Oulun kaupunki
Oulun Marttayhdistyksen paikallisliitto
Oulun seudun ammattikoulutuksen kuntayhtymä
Raahen koulutuskuntayhtymä
Raahen Porvari- ja Kauppakoulurahasto
Siika-Pyhäjokilaakson koulutuskuntayhtymä
Kuhmon kaupunki >>> Kainuun maakunta
Suomussalmen kunta > Kainuun maakunta
Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun kuntayhtymä
Sodankylän kunta

Ab Utbildning Sydväst
Svenska framtidskolan i Helsingforsregionen
Stiftelsen för fiskeri- och sjöfartutbildning

Optima samkommun
Samkommun för utbildning i Sydösterbotten
Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur

Ab Svenska folkhögskolan
Garantiföreningen för Åbolands folkhögskola
Kanneljärven kansanopiston kannatusyhdistys
Suomen urheiluopiston kannatusosakeyhtiö
Valtakunnallinen valmennus- ja liikuntakeskus
Jaakkiman kristillisen opiston kannatusyhdistys
Paasikivi-opistoyhdistys
Turun kristillisen opiston säätiö
Pohjois-Satakunnan kansanopiston kannatusyhdistys
Varalan säätiö
Jyväskylän kristillisen opiston säätiö
Keski-Suomen opiston kannatusyhdistys
Korpisaaren säätiö
Kuortaneen urheiluopistosäätiö
Lapuan kristillisen opiston kannatusyhdistys
Norvalla Folkhälsan Ab
Österbottens svenska kristliga folkhögskolesällskap
Itä-Karjalan kansanopistoseura
Portaanpää ry
Kalajoen kristillisen opiston kannatusyhdistys
Peräpohjolan opiston kannatusyhdistys
Rovalan setlementti

b) järjestäjät, jotka eivät ole järjestäneet lisäkoulutusta (=järjestävät vain amm.peruskoulutusta)

Kisakalliosäätiö
Maalariammattikoulun kannatusyhdistys
PopJazz Konservatorion kannatusyhdistys
Suomen kansallisoopperan säätiö
Ilmailulaitos
Västra Nylands yrkesskola samkommun
Samkommunen för yrkesutbildning i Östra Nyland
Raision ammattioppilaitoksen kuntayhtymä
Turun konservatorion kannatusyhdistys
Åbolands yrkesskola samkommun
Nakkilan kunta
Kangasalan ammattioppilaitoksen kuntayhtymä
Tampereen musiikkiopiston säätiö
Jyväskylän talouskouluyhdistys
Fria kristliga folkhögskolföreningen
Keski-Pohjanmaan konservatorion kannatusyhdistys
Partaharju-säätiö
S. ja A. Bovalliuksen säätiö
Suomen Nuoriso-opiston kannatusyhdistys
Tanhuvaaran säätiö

Pohjois-Savon kansanopistoseura
Raudaskylän kristillinen opisto ry
Haapaveden opiston kannatusyhdistys
Joensuun kaupunki
Kuusamon kaupunki
Ylitornion kristillisen opiston kannatusyhdistys
Helsingin kauppaoppilaitos Oy

2) Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupa on kirjoitettu erillisenä lupana (ts. ei ammatillista peruskoulutusta)

a) järjestäjät, jotka saavat valtionosuutta 2004

Raahen aikuiskoulutuskeskus Oy
Pohjois-Suomen teollisuusopistosäätiö
Oy Rastor/Tietomies
Johtamistaidon opisto
Kiinteistöalan koulutussäätiö
Fysik. hoitolaitos Arcus Lumio & Pirttimaa
Mikkelin kaupunki
Savonlinnan kaupunki
Itä-Suomen liikuntaopisto Oy
Pohjois-Pohjanmaan liikuntaopistosäätiö

b) järjestäjät, jotka eivät järjestä lisäkoulutusta eivätkä saa valtionosuutta (lupa kirjoitettu 1998, jolloin tulivat uusina vapaan sivistystyön lain piiriin)

Etelä-Pohjanmaan korkeakouluyhdistys
Helsingin seudun kesäyliopiston säätiö
Hämeen liitto
Jyväskylän kesäyliopistoyhdistys
Kainuun korkeakouluyhdistys
Keski-Pohjanmaan korkeakouluyhdistys
Kuopion yliopistoseura
Kymenlaakson liitto
Lapin korkeakouluseura
Mikkelin kesäkauppakorkeakoulu ry
Itä-Suomen yliopistoseura
Länsi-Suomen korkeakouluyhdistys
Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopistoseura
Päijät-Hämeen korkeakouluyhdistys
Vaasan kesäyliopistoyhdistys
Savonlinnan kesäyliopistoyhdistys
Tampereen korkeakouluyhdistys
Stiftelsen för Hango sommaruniversitet

3) Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvan siirtymäsäännösten perusteella omaavat (L vapaasta sivistystyöstä 27 § ja L ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 22 §)

a) järjestäjät, jotka järjestävät lisäkoulutusta ja saavat valtionosuutta 2004

Helsingin kristillisen opiston säätiö
Kansan Sivistystyön liitto
Opintotoiminnan keskusliitto
Työväen Sivistysliitto
Rakennusliitto (Siikaranta-opisto)
SAK:n koulutussäätiö (Kiljavan opisto)
TUL:n kisakeskussäätiö
Palloilusäätiö (Eerikkilän urheiluopisto)
Lahden kansanopiston säätiö
Valkealan kr. kansanopiston kannatusyhdistys
Eurajoen kristillisen opiston kannatusyhdistys
Väinö Voionmaan säätiö
Suomen Luterilainen evankeliumiyhdistys
(Karkun ja Nurmeksen ev. opisto)
Karstulan ev. opiston kannatusyhdistys
Kaustisen ev. opiston kannatusyhdistys
Kiteen ev. kansanopiston kannatusyhdistys
Lieksan kr. opiston kannatusyhdistys
Oulun Settlementti ry
Kainuun opisto Oy
Samkommunen för Kronoby folkhögskola

b) järjestäjät, jotka eivät järjestä lisäkoulutusta, ei valtionosuutta

| | | |
|-----------------|------------|-------------|
| Alahärmä | Houtskär | Juva |
| Alajärvi | (Humppila) | Juuka |
| Alastaro | Hyrnsalmi | Jämsä |
| Alavus | Hämeenkyrö | Jämsänkoski |
| (Askainen) | li | Järvenpää |
| Dragsfjärd | lisalmi | Kaavi |
| Ekenäs | litti | Kalajoki |
| Elimäki | Ikaalinen | Kangasala |
| Eno | Ilmajoki | Kankaanpää |
| Enontekiö | Imatra | Kannus |
| Espoon kaupunki | Inari | Karjaa |
| Eura | Ingå | Karkkila |
| Haapajärvi | Jakobstad | Karstula |
| Haapavesi | Joensuu | Kaskinen |
| Hankasalmi | (Jokionen) | Kauhajoki |
| Harjavalta | Joroinen | Kauhava |
| Hausjärvi | Joutsa | Kauniainen |
| Heinävesi | Joutseno | (Keitele) |
| Hollola | Juankoski | Kemi |

| | | |
|--------------|----------------|---------------|
| Keminmaa | Mänttä | Seinäjoki |
| Kempele | Naantali | Sibbo |
| Kerava | Nastola | Siilinjärvi |
| Kerimäki | Nilsia | Simo |
| (Kestilä) | Nivala | Somero |
| (Kesälahti) | (Nousiainen) | Sonkajärvi |
| Kimito | Nykarleby | Sotkamo |
| Kinnula | Närpes | Suolahti |
| Kirkkonummi | (Oravais) | Suonenjoki |
| Kitee | Orimattila | Säkylä |
| Kittilä | Orivesi | Tervola |
| Kiukainen | Oulainen | Teuva |
| Kiuruvesi | Oulunsalo | Tohmajärvi |
| Kokemäki | Outokumpu | Toholampi |
| Kokkola | Paltamo | Toijala |
| Kolari | Parainen | Tornio |
| Kontiolahti | Parikkala | Tuusniemi |
| Korpilahti | Pedersöre | Tuusula |
| Korsholm | Pello | Uvila |
| Kouvola | Perniö | Utajärvi |
| Kristinestad | Pielavesi | Utsjoki |
| Kronoby | Pihtipudas | Vaala |
| Kuivaniemi | Pirkkala | (Vahto) |
| Kuopio | Pohja | Valkeakoski |
| Kuusankoski | Polvijärvi | Valkeala |
| Lahti | Posio | Vammala |
| Laitila | Pudasjärvi | Varkaus |
| Lapua | (Punkaharju) | Varpaisjärvi |
| Laukaa | Puolanka | (Vehmaa) |
| Lempäälä | Puumala | (Velkua) |
| Leppävirta | Pyhäjärvi | Veteli |
| Lieto | (Pyhäranta) | Vieremä |
| Lieksa | Pälkäne | Vilppula |
| Liminka | Pöytyä | Virrat |
| Liperi | Raahe | (Västanfjärd) |
| Lohja | Ranua | (Vörå) |
| Loimaa | Rautavaara | (Yli-ii) |
| Loppi | Rautjärvi | Ylihärmä |
| Loviisa | Ristiina | Ylitornio |
| (Luhanka) | Rovaniemen mlk | Ylivieska |
| (Malax) | Ruokolahti | Ylöjärvi |
| Maxmo | Ruovesi | (Ypäjä) |
| Merikarvia | Ruukki | |
| (Mietoinen) | (Rääkkylä) | |
| Muhos | Saarijärvi | |
| Muonio | Salla | |
| Mäntsälä | Salo | |
| Mäntyharju | Savitaipale | |

Ahjolan kannatusyhdistys
Auralan kannatusyhdistys
Harjulan setlementti ry
Jyränkölän setlementti ry
Jyvälän setlementti ry
Setlementti Kainulan kann.yhd.
Kalliolan kannatusyhdistys
Koskelan setlementti ry
Kurikkalan setlementti ry
Setlementti Kyröskoskela ry ?
Liestuoreen setlementti ry
Linnalan setlementti ry
Otsolan kannatusyhdistys ry
Toimelan setlementti ry
Toivola-Luotolan setlementti ry
Toukolan setlementti ry
Jokelan kansalaisopiston kannatusyhdistys
Kansalaisopisto Jukolan kannatusyhdistys
Järviseudun kansalaisopiston kannatusyhdistys
Kyrönmaan opiston kannatusyhdistys
Lappeenrannan työväenopiston kannatusyhdistys
Saimaan seutujen opisto Oy
Vanajaveden kansalaisopiston kuntayhtymä
Pieksämäen seudun alueopiston kuntayhtymä
Jyväskylän kansalaisopiston kuntayhtymä

Toimihenkilöjärjestöjen opintoliitto ry
Alkio-opiston kannatusyhdistys ry
Samkommunen för Borgå folkhögskola
Evangeliska folkhögskolan i södra F garantiförening rf
Evangeliska folkhögskolans i Österbotten garantiförening rf
Hankoniemen kristillisen opiston kannatusyhdistys
Helsingin evankelisen opiston säätiö
Houtskärs kyrkliga folkhögskola rf
Iso Kirja ry
Itä-Hämeen kansansivistystyöns säätiö
Karjalan evankelinen seura ry
Raittiuden Ystävien kansanopiston kannatusyhdistys
Jämsän kristillinen kansanopistoyhdistys
Suomen ev. luterilainen kansanlähetyks ry
Kauhajoen evankelisen opiston kannatusyhdistys
Myllylampi säätiö
Kuurojen liitto ry
Kuusamon kansanopiston kannatusyhdistys
Kymenlaakson opiston kannatusyhdistys
Eryiskansanopiston kannatusyhdistys
Limingan kansanopiston kannattajayhdistys
Loimaan evankelisen kansanopiston säätiö

Länsi-Suomen opistoyhdistys
Lärkkulla stiftelsen
Metallityöväen koulutussäätiö
Muurlan evankelisen opiston säätiö
Kansanvalistusseura
Perheniemen evankelisen opiston kannatusyhdistys
Päivölän kansanopiston kannattajayhdistys
Ranuan kristillinen kansanopistoyhdistys
Reisjärven kristillinen kansanopistoyhdistys
Räisälän kansanopiston kannatusyhdistys
Savonlinnan kristillinen opisto ry
Suomen Raamattuopiston säätiö
Stiftelsen svenska folkakademin
Työväen Akatemian kannatusosakeyhtiö
Valamon luostari
Varsinais-Suomen aikuiskoulutussäätiö
Viittakivi Oy
Samkommunen för Västra Nylands folkhögskola

AMMATILLISEN AIKUISKOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄVERKOSTO

Liite 5.

| Järjestäjä | amm.peruskoulutus | | | | | ammattilinen lisäkoulutus | | | |
|--|---|---|---------------------------------------|--|--|-------------------------------------|---------------------------|---|---------------------------|
| | opiskelija- paikat 1.1.2005 alkaen | siitä tutkinto- perusteisia paikkoja | valtion- osuus- peruste 2004 | oppi- sopimus- opiskelijat 2004 | perus- koulutuksen valtionosuus yht. 2004 | oppilaitosmuotoinen lisäkoulutus | | oppisopimusmuotoinen lisäkoulutus | |
| | | | | | | opiskelija- työvuodet 2004 | valtion- osuus 2004 | opiskelijat/ oppisopi- mukset 2004 | valtion- osuus 2004 |
| Etelä-Suomen lääni | | | | | | | | | |
| Uusimaa | | | | | | | | | |
| Ab Svenska folkhögskolan | 70 | 20 | 51,9 | 0,0 | 537 708 | 25,0 | 188 538 | 0 | 0 |
| Ab Utbildning Sydväst | 765 | 230 | 740,1 | 6,0 | 6 955 676 | 120,1 | 800 798 | 0 | 0 |
| Adulta Oy | 110 | 110 | 110,0 | 102,5 | 1 557 888 | 467,5 | 3 989 219 | 180 | 469 244 |
| Ami-säätiö | 380 | 380 | 372,8 | 237,0 | 3 988 241 | 425,1 | 3 443 927 | 250 | 651 728 |
| Ammattinedistämislaitossäätiö | 10 | 10 | 30,0 | 30,0 | 187 391 | 88,5 | 549 390 | 290 | 756 004 |
| Espoon-Vantaan koulutuskuntayhtymä | 4 050 | 840 | 3 850,0 | 378,0 | 26 067 647 | 92,4 | 550 296 | 690 | 1 798 768 |
| Haaga-instituutin säätiö | 430 | 20 | 404,4 | 0,0 | 2 756 585 | 14,5 | 67 164 | 0 | 0 |
| Helsingin diakonissalaitoksen säätiö | 630 | 200 | 619,3 | 0,0 | 4 727 509 | 32,0 | 216 436 | 0 | 0 |
| Helsingin kauppaoppilaitos Oy | 740 | 180 | 720,0 | 77,0 | 4 890 836 | 0,0 | 0 | 75 | 195 938 |
| Helsingin kaupunki | 5 800 | 710 | 5 628,6 | 1 723,5 | 49 732 859 | 100,5 | 859 548 | 1 730 | 4 509 955 |
| Helsingin konservatorion säätiö | 60 | 5 | 50,0 | 0,0 | 459 454 | 2,0 | 18 271 | 0 | 0 |
| Helsingin kristillisen opiston säätiö *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 34,0 | 238 923 | 0 | 0 |
| Hengitysliitto Heli | 1 220 | 10 | 1 220,0 | 48,0 | 27 068 638 | 139,0 | 1 167 475 | 110 | 286 760 |
| Hyvinkään kaupunki | 1 355 | 240 | 1 344,3 | 81,5 | 8 933 263 | 18,8 | 170 535 | 135 | 352 353 |
| Hyvinkään-Riihimäen seudun ammattikoulutussäätiö | 110 | 110 | 110,0 | 70,0 | 1 139 028 | 152,5 | 1 236 450 | 200 | 521 432 |
| Ilmailulaitos **) | 45 | 0 | 33,0 | 0,0 | 1 303 672 | 0,0 | 0 | 0 | 0 |
| Invalidiiliitto | 510 | 70 | 510,0 | 0,0 | 10 872 741 | 14,7 | 128 035 | 25 | 65 593 |
| Invalidisäätiö | 580 | 10 | 548,6 | 0,0 | 14 794 777 | 14,0 | 149 889 | 0 | 0 |
| Johtamistaidon opisto | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 15,0 | 40 992 | 150 | 391 037 |
| Kanneljärven kansanopiston kannatusyhdistys | 80 | 20 | 80,0 | 0,0 | 810 850 | 8,0 | 56 217 | 0 | 0 |
| Kansan Sivistystyön liitto *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 46,2 | 238 501 | 0 | 0 |
| Kauppiaitten kauppaoppilaitos Oy | 450 | 100 | 450,0 | 0,0 | 2 053 737 | 0,8 | 2 186 | 0 | 0 |
| Kelloseppätaidon edistämissäätiö | 80 | 0 | 75,3 | 0,0 | 575 289 | 9,9 | 48 698 | 0 | 0 |
| Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä | 3 140 | 300 | 2 957,2 | 452,0 | 23 196 171 | 75,0 | 620 325 | 550 | 1 433 801 |
| Kiinteistöalan koulutussäätiö | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 150,0 | 775 516 | 60 | 156 414 |
| Kirkkopalvelut ry | 315 | 100 | 315,0 | 0,0 | 2 832 940 | 7,9 | 68 913 | 0 | 0 |
| Kisakaliosäätiö **) | 82 | 0 | 63,3 | 0,0 | 843 863 | 0,0 | 0 | 0 | 0 |
| Länsi-Uudenmaan ammattikoulutuskuntayhtymä | 1 900 | 80 | 1 670,3 | 216,5 | 12 772 341 | 140,8 | 1 291 747 | 225 | 586 975 |
| Maalariammattikoulun kannatusyhdistys **) | 100 | 0 | 86,0 | 0,0 | 766 377 | 0,0 | 0 | 0 | 0 |
| Malmi kauppaoppilaitos oy | 700 | 180 | 664,3 | 0,0 | 3 360 853 | 12,4 | 69 358 | 0 | 0 |
| Markkinointi-insituutin kannatusyhdistys | 100 | 100 | 100,0 | 51,0 | 774 950 | 337,0 | 1 889 460 | 50 | 130 346 |
| Merkonomien jatkokoulutuksen kannatusyhdistys | 75 | 75 | 75,0 | 256,0 | 1 941 356 | 66,5 | 347 282 | 160 | 417 105 |
| Opintoiminnan keskusliitto *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 19,5 | 95 021 | 0 | 0 |

| | | | | | | | | | | | | | |
|--|--------|-------|----------|---------|-------------|-----------|------------|-------|------------|-----|---|---|---------|
| Pop-Jazz Konservatorion kannatusyhdistys **) | 120 | 5 | 120,0 | 0,0 | 0,0 | 1 245 988 | 0,0 | 0 | 0,0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Rakennusliitto *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 35,0 | 0 | 35,0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Rastor Oy | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 190,8 | 0 | 1 764 892 | 170 | 0 | 0 | 443 174 |
| SAK:n koulussäätiö *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 7,0 | 0 | 39 352 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Solvalla-Finns Ab | 45 | 0 | 43,0 | 0,0 | 0,0 | 572 939 | 6,0 | 0 | 29 514 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Suomen Kansallisoperaan säätiö **) | 30 | 5 | 27 | 0 | 0 | 568 245 | 0,0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Suomen Kirkon seurakuntaopiston säätiö | 390 | 130 | 324,2 | 143,5 | 3 628 282 | 63,3 | 398 916 | 110 | 286 760 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Suomen Kosmetologien yhdistys | 130 | 60 | 122,8 | 0,0 | 1 041 950 | 9,5 | 69 920 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Suomen Liikemiesten kauppaopiston säätiö | 1 250 | 340 | 1 228,0 | 44,0 | 6 295 846 | 22,6 | 123 569 | 50 | 130 346 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Suomen urheilupuiston kannatusosakeyhtiö | 92 | 5 | 92,0 | 0,0 | 1 214 268 | 60,0 | 530 690 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Svenska Framtidsskolan i Helsingforsregionen | 790 | 100 | 717,9 | 0,0 | 5 346 347 | 35,9 | 208 769 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| TUL:n kisakeskussäätiö *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 19,0 | 137 873 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Työtehoseura | 210 | 130 | 210,0 | 163,0 | 2 903 420 | 65,0 | 1 045 218 | 150 | 391 037 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Työväen Sivistysliitto *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 56,0 | 275 464 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Valtakunnallinen valmennus- ja liikuntakeskus | 70 | 0 | 70,0 | 0,0 | 932 691 | 10,0 | 105 407 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Vantaan kaupunki | 2 500 | 70 | 1 890,0 | 308,5 | 16 136 375 | 32,1 | 256 769 | 500 | 1 303 455 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Västra Nylands yrkesskola samkommun **) | 320/0 | 0 | 278,6 | 50,0 | 2 350 730 | 0,0 | 0 | 100 | 260 691 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Valtio (Arla-insituutti) | 205 | 25 | | | | | | | | | | | |
| | 29 689 | 4 965 | 27 975,9 | 4 438,0 | 258 139 721 | 3 241,8 | 24 657 117 | 5 960 | 15 538 916 | | | | |
| Itä-Uusimaa | | | | | | | | | | | | | |
| Itä-Uudenmaan koulutus kuntayhtymä | 1 230 | 360 | 1 175,2 | 231,0 | 9 201 715 | 220,3 | 1 485 509 | 370 | 964 556 | | | | |
| Oy Porvoon kauppaopliatos | 250 | 10 | 250,0 | 0,0 | 1 259 213 | 18,0 | 60 340 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Porvoon kaupunki | 160 | 35 | 102,1 | 20,5 | 902 916 | 11,4 | 74 509 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Samkommun för yrkesutbildning i Östra Nyland **) | 450 | 10 | 408,3 | 3,0 | 3 001 954 | 0,0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| | 2 090 | 415 | 1 935,6 | 254,5 | 14 365 798 | 249,7 | 1 620 358 | 370 | 964 556 | | | | |
| Kanta-Häme | | | | | | | | | | | | | |
| Forssan kaupunki | 40 | 40 | 40,0 | 0,0 | 206 674 | 189,8 | 1 472 340 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Hevosopisto Oy | 250 | 65 | 246,4 | 3,0 | 3 657 672 | 29,0 | 273 075 | 25 | 65 593 | | | | |
| Hämeen ammatillisen korkeakoulutuksen ky | 375 | 70 | 346,4 | 0,0 | 3 455 129 | 36,3 | 280 507 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Hämeenlinnan seudun koulutus kuntayhtymä | 2 010 | 140 | 1 870,3 | 133,0 | 13 634 419 | 117,0 | 825 878 | 250 | 651 728 | | | | |
| Kiipula-säätiö | 355 | 5 | 326,7 | 0,0 | 7 383 310 | 52,6 | 398 018 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Lounais-Hämeen ammatillisen koulutuksen ky | 930 | 20 | 892,4 | 145,0 | 7 246 886 | 22,0 | 197 309 | 170 | 443 174 | | | | |
| Paloilusäätiö *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 36,0 | 331 611 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Riihimäen kaupunki | 225 | 10 | 225,0 | 0,0 | 1 108 854 | 8,1 | 43 195 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Riihimäen seudun ammatillisen oppilaitoksen ky | 660 | 10 | 617,5 | 89,0 | 5 176 563 | 11,4 | 86 323 | 160 | 417 105 | | | | |
| Valtio (Peritulan erityisammattikoulu) | 180 | 0 | | | | | | | | | | | |
| | 5 025 | 360 | 4 564,7 | 370,0 | 41 869 507 | 502,2 | 3 908 256 | 605 | 1 577 600 | | | | |
| Päijät-Häme | | | | | | | | | | | | | |
| Lahden Diakoniasäätiö | 300 | 20 | 280,0 | 0,0 | 2 039 458 | 10,0 | 48 971 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Lahden kansanopiston säätiö *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 23,0 | 161 624 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Lahden musiikkiopisto Oy | 45 | 5 | 46,2 | 0,0 | 457 402 | 6,0 | 44 974 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |

| | | | | | | | | | |
|---|--------|-------|---------|-------|------------|-------|-----------|-------|-----------|
| Päijät-Hämeen koulutus konserni | 4 840 | 320 | 4 840,5 | 643,0 | 37 617 504 | 324,0 | 2 122 380 | 840 | 2 192 076 |
| | 5 185 | 345 | 5 166,7 | 643,0 | 40 114 364 | 363,0 | 2 377 949 | 840 | 2 192 076 |
| Kymenlaakso | | | | | | | | | |
| Haminan kaupunki | 640 | 60 | 637,0 | 37,0 | 4 086 403 | 16,1 | 100 432 | 120 | 312 829 |
| Harjun oppimiskeskus | 225 | 40 | 217,8 | 0,0 | 2 751 059 | 8,9 | 93 812 | 0 | 0 |
| Kotkan kaupunki | 1 600 | 140 | 1 484,8 | 53,0 | 10 178 552 | 42,5 | 301 956 | 380 | 677 796 |
| Kouvolan ammatillinen aikuiskoulutuslaitos | 30 | 30 | 30,0 | 0,0 | 234 238 | 70,0 | 970 106 | 0 | 0 |
| Kouvolan seudun koulutuskuntayhtymä | 2 430 | 220 | 2 369,8 | 104,5 | 16 171 997 | 25,2 | 189 421 | 340 | 886 350 |
| Valkealan kristillisen kansanopiston kann.yhd. *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 18,0 | 126 489 | 0 | 0 |
| | 4 925 | 490 | 4 739,4 | 194,5 | 33 422 249 | 180,7 | 1 782 216 | 840 | 1 876 975 |
| Etelä-Karjala | | | | | | | | | |
| Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä | 3 305 | 300 | 3 095,5 | 193,5 | 21 955 346 | 162,3 | 1 056 496 | 560 | 1 459 869 |
| Jaakkiman kristillisen opiston kannatusyhdistys | 90 | 15 | 72,8 | 0,0 | 724 915 | 20,0 | 140 543 | 0 | 0 |
| | 3 395 | 315 | 3 168,3 | 193,5 | 22 680 261 | 182,3 | 1 197 039 | 560 | 1 459 869 |
| Länsi-Suomen lääni | | | | | | | | | |
| Varsinais-Suomi | | | | | | | | | |
| Garantiföreningen för Åbolands folkhögskola | 70 | 5 | 25,8 | 0,0 | 211 324 | 12,0 | 100 629 | 0 | 0 |
| Kaarinan kaupunki | 320 | 130 | 309,3 | 0,0 | 1 880 552 | 15,8 | 99 677 | 0 | 0 |
| Loimaan ammatti-instituutin kuntayhtymä | 1 070 | 110 | 1 040,0 | 89,0 | 7 653 798 | 48,5 | 247 903 | 100 | 260 691 |
| Länsi-Suomen aikuiskoulutuksen kuntayhtymä | 100 | 100 | 79,8 | 0,0 | 515 613 | 43,1 | 332 360 | 0 | 0 |
| Mynämäen kunta | 210 | 0 | 193,6 | 0,0 | 1 404 974 | 1,0 | 4 666 | 0 | 0 |
| Paasikiviopistoyhdistys | 45 | 5 | 23,7 | 0,0 | 252 285 | 14,0 | 93 039 | 0 | 0 |
| Paimion kaupunki | 50 | 50 | 50,0 | 0,0 | 323 053 | 90,9 | 692 257 | 0 | 0 |
| Raision ammattiopistolaitoksen kuntayhtymä **) | 810 | 30 | 756,8 | 105,5 | 5 854 155 | 0,0 | 0 | 230 | 599 590 |
| Raision kaupunki | 220 | 20 | 220,0 | | 958 892 | 100,9 | 526 047 | 0 | 0 |
| Salon kaupunki | 410 | 20 | 410,0 | 31,5 | 2 377 791 | 7,4 | 47 254 | 0 | 0 |
| Salon seudun koulutuskuntayhtymä | 1 100 | 40 | 1 017,7 | 86,0 | 8 280 037 | 41,8 | 291 194 | 260 | 677 796 |
| Stiftelsen för fiskeri- och sjöfartutbildning | 185 | 35 | 117,1 | 0,0 | 1 423 137 | 19,3 | 203 436 | 0 | 0 |
| Turun aikuiskoulutuslaitos | 75 | 75 | 60,0 | 0,0 | 417 176 | 190,0 | 1 574 113 | 0 | 0 |
| Turun ammattiopistosäätiö | 260 | 0 | 243,2 | 0,0 | 2 283 294 | 22,8 | 237 799 | 0 | 0 |
| Turun kaupunki | 3 735 | 260 | 3 587,8 | 362,0 | 25 550 942 | 92,7 | 730 045 | 890 | 2 320 150 |
| Turun konservatorion kannatusyhdistys | 80 | 5 | 80,0 | 0,0 | 992 543 | 0,0 | 0 | 0 | 0 |
| Turun kristillisen opiston säätiö | 150 | 40 | 140,0 | 0,0 | 1 193 541 | 48,4 | 466 603 | 0 | 0 |
| Uudenkaupungin kaupunki | 570 | 40 | 549,4 | 45,5 | 3 891 643 | 23,5 | 205 242 | 150 | 391 037 |
| Varsinais-Suomen maaseutuopistolaitoksen ky | 390 | 100 | 360,0 | 0,0 | 3 532 180 | 47,0 | 453 412 | 0 | 0 |
| Åbolands yrkesskola sarnkommun **) | 240 | 10 | 194,0 | 10,5 | 1 764 439 | 0,0 | 0 | 35 | 91 662 |
| Valtio (Aura-instituutti) | 180 | 0 | | | | | | | |
| | 10 270 | 1 075 | 9 458,2 | 730,0 | 70 761 369 | 819,1 | 6 305 676 | 1 665 | 4 340 926 |

| | | | | | | | | | |
|--|-------|-----|---------|-------|------------|-------|-----------|-------|-----------|
| Itä-Karjalan kansanopistoseura | 30 | 5 | 30,0 | 0,0 | 433078 | 27,0 | 197 463 | 0 | 0 |
| Itä-Savon ammattikoulutuksen kuntayhtymä | 1520 | 190 | 1 408,9 | 96,0 | 10 763 572 | 28,4 | 198 309 | 185 | 618 180 |
| Keski-Savon oppimiskeskuksen kuntayhtymä | 620 | 10 | 590,5 | 97,5 | 4 746 668 | 10,6 | 56 526 | 125 | 190 725 |
| Mikkelin kaupunginhallitus *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 16,0 | 138 583 | 0 | 0 |
| Partaharju-säätiö **) | 45 | 0 | 42,9 | 0,0 | 455 290 | 0,0 | 0 | 0 | 0 |
| Savonlinnan kaupunki | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 81,7 | 519 463 | 0 | 0 |
| S. ja A. Bovalliuksen säätiö **) | 90 | 0 | 90,0 | 0,0 | 2 290 295 | 0,0 | 0 | 0 | 0 |
| Suomen Nuorisio-opiston kannatusyhdistys **) | 140 | 0 | 138,0 | 10,0 | 1 361 124 | 0,0 | 0 | 0 | 0 |
| Tanhuvaaran säätiö **) | 60 | 0 | 54,0 | 0,0 | 719 505 | 0,0 | 0 | 0 | 0 |
| | 4 590 | 455 | 4 342,0 | 345,5 | 36 532 465 | 251,7 | 1 700 472 | 655 | 1 708 710 |
| Pohjois-Savo | | | | | | | | | |
| Kuopion konservatorion kannatusyhdistys | 60 | 5 | 64,7 | 0,0 | 692 824 | 1,0 | 8 784 | 0 | 0 |
| Kuopion talouskoulun kannatusyhdistys | 140 | 10 | 140,0 | 0,0 | 952 141 | 7,0 | 48 253 | 0 | 0 |
| Pohjois-Savon kansanopistoseura **) | 40 | 0 | 38,2 | 0,0 | 352 228 | 0,0 | 0 | 0 | 0 |
| Portaanpää ry | 70 | 30 | 70,0 | 0,0 | 703 828 | 19,0 | 125 505 | 0 | 0 |
| Savon koulutuskuntayhtymä | 5 585 | 700 | 5 588,5 | 513,0 | 41 729 942 | 349,7 | 2 511 370 | 880 | 2 268 011 |
| Tri Matthias Ingmanin säätiö | 240 | 40 | 237,5 | 0,0 | 1 899 041 | 8,3 | 62 378 | 0 | 0 |
| Ylä-Savon ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä | 1 110 | 20 | 978,8 | 110,5 | 8 504 490 | 209,2 | 1 967 443 | 230 | 599 590 |
| | 7 245 | 805 | 7 117,7 | 623,5 | 54 834 494 | 594,2 | 4 723 733 | 1 110 | 2 867 601 |
| Pohjois-Karjala | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| Itä-Suomen liikuntaopisto Oy *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 57,0 | 340 044 | 0 | 0 |
| Joensuu kaupunki **) | 90/0 | 0 | 81,1 | 0,0 | 706 774 | 0,0 | 0 | 0 | 0 |
| Kiteen evankelisen kansanopiston kann.yhd. *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 18,0 | 126 489 | 0 | 0 |
| Lieksän kristillisen opiston kannatusyhdistys *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 16,0 | 109 061 | 0 | 0 |
| Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä | 5 060 | 630 | 5 060,0 | 243,0 | 38 966 962 | 287,4 | 2 318 460 | 690 | 1 798 768 |
| | | | | | | | | | |
| | 5 060 | 630 | 5 141,1 | 243,0 | 39 673 736 | 378,4 | 2 894 054 | 690 | 1 798 768 |
| Oulun lääni | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| Pohjois-Pohjanmaa | | | | | | | | | |
| Haapaveden opiston kannatusyhdistys **) | 110 | 5 | 90,0 | 0,0 | 1 011 331 | 0,0 | 0 | 0 | 0 |
| Kalajoen kristillisen opiston kannatusyhdistys | 65 | 25 | 53,3 | 0,0 | 510 433 | 35,0 | 245 950 | 0 | 0 |
| Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymä | 2 245 | 120 | 1 991,8 | 93,5 | 14 048 711 | 107,6 | 722 616 | 195 | 508 574 |
| Koillismaan kehitys Oy | 10 | 10 | 0,0 | 0,0 | 0 | 30,0 | 181 863 | 0 | 0 |
| Koillis-Pohjanmaan ammattikoulutuksen ky | 460 | 10 | 434,4 | 25,0 | 5 431 200 | 7,5 | 135 650 | 40 | 104 277 |
| Kuusamon kaupunki **) | 490 | 0 | 486,6 | 54,0 | 3 535 498 | 0,0 | 0 | 55 | 143 801 |
| Oulun aikuiskoulutuskeskus Oy | 50 | 50 | 49,3 | 0,0 | 357 052 | 134,4 | 1 202 493 | 0 | 0 |
| Oulun diakonissalaitoksen säätiö | 100 | 40 | 100,0 | 0,0 | 633 834 | 20,0 | 120 094 | 0 | 0 |
| Oulun kaupunki | 45 | 5 | 45,0 | 0,0 | 392 249 | 7,9 | 36 862 | 0 | 0 |
| Oulun Marttayhdistyksen paikallisiitto | 170 | 5 | 166,7 | 0,0 | 1 172 458 | 0,7 | 2 350 | 0 | 0 |

| | | | | | | | | | | | | | |
|--|----------------|---------------|------------------|-----------------|----------------------|-----------------|-------------------|---------------|-------------------|---|---------|---|---|
| Oulun setlementti *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 154 597 | 0 | 0 |
| Oulun seudun ammatillikoulutuksen kuntayhtymä | 5 185 | 470 | 4 965,2 | 570,5 | 37 451 504 | 320,6 | 2 209 747 | 700 | 1 824 837 | | | | |
| Pohjois-Suomen koulutuskeskussäätiö | 64 | 64 | 48,9 | 4,0 | 292 883 | 53,3 | 289 519 | 70 | 182 483 | | | | |
| Pohjois-Suomen teollisuusopistosäätiö POHTO | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 65,0 | 317 510 | 0 | 0 | | | | |
| Raahan aikuiskoulutuskeskus Oy | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 101,1 | 771 511 | 155 | 404 492 | | | | |
| Raahan koulutuskuntayhtymä | 990 | 40 | 913,0 | 0,0 | 6 544 484 | 5,0 | 23 331 | 0 | 0 | | | | |
| Raahan Porvari- ja Kauppakoulurahasto | 310 | 70 | 275,5 | 0,0 | 1 393 146 | 20,0 | 106 383 | 0 | 0 | | | | |
| Raudaskylän kristillinen opisto ry *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 26,6 | 186 922 | 0 | 0 | | | | |
| Siika-Pyhäjoellaan koulutuskuntayhtymä | 801 | 20 | 701,8 | 85,5 | 6 405 116 | 9,4 | 56 112 | 85 | 222 007 | | | | |
| | 11 095 | 934 | 10 321,5 | 832,5 | 79 179 899 | 966,1 | 6 763 510 | 1 300 | 3 390 471 | | | | |
| Kainuu | | | | | | | | | | | | | |
| Kainuun opisto Oy *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 4,8 | 23 611 | 0 | 0 | | | | |
| Kajaanin kaupunki | 2 010 | 75 | 1 899,8 | 108,0 | 14 575 011 | 125,7 | 804 836 | 330 | 860 281 | | | | |
| Kuhmon kaupunki | 120 | 0 | 107,9 | 0,0 | 863 184 | 13,1 | 71 762 | 0 | 0 | | | | |
| Suomussalmen kunta | 260 | 0 | 212,9 | 11,5 | 1 518 963 | 6,5 | 41 713 | 60 | 156 414 | | | | |
| Vuokatin säätiö *) | 0 | 0 | 0,0 | 0,0 | 0 | 25,0 | 187 274 | 0 | 0 | | | | |
| | 2 390 | 75 | 2 220,6 | 119,5 | 16 957 158 | 175,1 | 1 129 196 | 390 | 1 016 695 | | | | |
| Lapin lääni | | | | | | | | | | | | | |
| Kemijärven kaupunki | 370 | 20 | 359,5 | 56,5 | 3 363 633 | 21,5 | 89 397 | 105 | 274 146 | | | | |
| Kemi-Tornion ammatillikorkeakoulun kuntayhtymä | 1 265 | 80 | 1 265,0 | 115,5 | 8 423 430 | 42,8 | 256 073 | 85 | 222 007 | | | | |
| Länsi-Lapin koulutuskuntayhtymä | 1 310 | 60 | 1 230,0 | 157,5 | 10 681 069 | 157,9 | 1 406 867 | 305 | 795 528 | | | | |
| Sodankylän kunta | 300 | 10 | 279,6 | 0,0 | 2 557 340 | 1,5 | 14 998 | 0 | 0 | | | | |
| Peräpohjolan kansanopiston kannatusyhdistys | 75 | 5 | 75,0 | 0,0 | 740 388 | 14,0 | 68 866 | 0 | 0 | | | | |
| Rovaniemen koulutuskuntayhtymä | 2 640 | 100 | 2 640,0 | 224,5 | 21 470 136 | 147,1 | 1 610 672 | 380 | 990 626 | | | | |
| Rovalan setlementti | 40 | 10 | 40,0 | 0,0 | 282 354 | 23,0 | 161 624 | 0 | 0 | | | | |
| **) | 55 | 10 | 43,0 | 0,0 | 531 318 | 0,0 | 0 | 0 | 0 | | | | |
| Valtio (Saamelaisalueen koulutuskeskus) | 155 | 5 | | | | | | | | | | | |
| | 6 210 | 300 | 5 932,1 | 554,0 | 48 049 668 | 407,8 | 3 608 497 | 875 | 2 282 307 | | | | |
| Koko maa | 135 154 | 15 485 | 128 206,8 | 12 618,5 | 1 035 672 563 | 11 280,8 | 85 112 184 | 21 410 | 55 316 473 | | | | |

*) vain ammatillista lisäkoulutusta
 **) vain ammatillista peruskoulutusta
 ***) yhdistynyt vuoden 2005 alussa
 Kainuun osalta Kainuun maakunta



OPĒTUSMINISTERIŅĀ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN 952-442-847-4 (PDF)

ISSN 1458-8102